

HRVATSKI VOJNIK



Broj 442 • 28. veljače 2014. • Izlazi od 1991. • www.hrvatski-vojnik.hr

BESPLATNI PRIMJERAK

EUR 2,10
CAD 3,00
AUD 3,30
USA 2,00
CHF 3,50
SLO EUR 1,80
SEK 17,00
NOK 17,00
DKK 15,50
GBP 1,30

ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKI CENTAR
**DVA REMONTIRANA
HELIKOPTERA PREDANA
HRZ-u I PZO-u**

AKTUALNO

VOJSKA U OBRANI POPLAVOM UGROŽENIH PODRUČJA

VJEŠTINE VOJNOG PREGOVARANJA

PRINTED IN CROATIA
ISSN 1330 - 500X
0 0 9 1 4
9 7 7 3 3 0 5 0 0 0 0 3
Barcode

SADRŽAJ

4 AKTUALNO

Vojска у obrani poplavom ugroženih područja

7 VIJESTI

Sastanak ministara obrane EU-a u Ateni

8 ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKI CENTAR

Dva remontirana helikoptera predana HRZ-u i PZO-u

10 OBUKA S OPREMOM ZA NOĆNO LETENJE

Kadeti-piloti u stjecanju novih sposobnosti

13 VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

Planiranje specijalnih zračnih operacija

14 VJEŠTINE VOJNOG PREGOVARANJA

Tajne pregovaranja

18 ZAVRŠETAK TEMELJNE DOČASNIČKE IZOBRAZBE

Zahtjevna vježba vrhunac obuke budućih zapovjednika desetina

20 VIJESTI IZ OSRH

Bojno gađanje iz helikoptera

22 NATO NOVOSTI

Žene, mir i sigurnost

24 NOVOSTI IZ VOJNE TEHNIKE

Block 4 - novi softver za Lightning II

VOJSKA U OBRANI
poplavom ugroženih područja

DVA REMONTIRANA HELIKOPTERA PREDANA HRZ-u I PZO-u

IMPRESSUM

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE
SAMOSTALNA SLUŽBA ZA ODNOSE S JAVNOŠĆU I IZDAVAŠTV
ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA I IZDAVAŠTVA

Glavni urednik:

Željko Stipanović (zeljko.stipanovic@morph.hr)

Zamjenica glavnog urednika:

Vesna Pintarić (vpintar@morph.hr)

Urednici i novinari:

Leida Parlov (leida.parlov@morph.hr),

Lektura / korektura:

Domagoj Vlahović (domagoj.vlahovic@gmail.com),

Urednik fotografije:

Lada Puljizević (ladapuljizevic@yahoo.com),

Fotografi:

Petra Kostanjšak (petra.kostanjsak@morph.hr)

Grafička redakcija:

Gordana Jelavić (gordana.jelavic@yahoo.com)

Marketing i financije:

Tomislav Brandt

Tisak:

Josip Kopi, Davor Kirin

Adresa uredništva:

Zvonimir Frank (urednik), (zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić

Igor Vitanović, tel: 3786-348; fax: 3784-322

Intergrafika TTŽ d.o.o., Bistranska 19, Zagreb

Odjel hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva, Ilica 256b,

10000 Zagreb, Republika Hrvatska

Naklada:

<http://www.hrvatski-vojnik.hr>, e-mail: hrvojnik@morph.hr

3000 primjeraka

Naslovnicu snimio Stjepan BRIGLJEVIĆ

- 28 KOPNENA VOJSKA**
Potraga za nasljednikom
- 32 PJEŠAČKO NAORUŽANJE**
Dva Herstalova aduta
- 39 RATNA MORNARICA**
Ograničenja ratovanja na moru
- 42 PODLISTAK**
Washington u plamenu
- 44 DOMOVINSKI RAT**
Memoarsko gradivo Admirala Branka Mamule o 1990-im (II. dio)

- 46 FILATELIJA**
Marke - podsjetnici na nagrade mirotvorcima
- 47 VEKSIOLOGIJA**
Zastave na moru
- 48 MULTIMEDIJA**
Pametno oružje
- 50 DUHOVNOST**
Bog ili bogatstvo: obvezno je birati!



UVODNIK

Kao i mnogo puta do sada pripadnici OSRH sudjelovali su u borbi s elementarnim nepogodama...ovaj put u borbi s poplavama u središnjem dijelu Hrvatske. Učinkovito izvršavajući sve zahtjeve koji su pred njih postavljeni i pomažući stanovništvu, još jednom su pokazali da su velik jamac sigurnosti hrvatskih građana, u bilo koje vrijeme...i bilo kojoj situaciji....

HRZ-u i PZO-u predana su prva dva remontirana helikoptera Mi-8 MTV. Remont izvodi Zrakoplovno-tehnički centar u suradnji s partnerima iz Ukrajine. Svaki od šest helikoptera koliko ih je na remontu, rasklapa se u ZTC-u, manji dio remontira se u Ukrajini, dok se veći dio odvija u ZTC-u gdje se odvijaju i završni radovi i sklapanje svih komponenti helikoptera. Obuka za letenje s NVG (Night Vision Goggles) prvi će se put provoditi s kadetima-pilotima, a prvi obučni ciklus započet će sredinom sljedećeg mjeseca. Detaljnije o tome možete pročitati u broju pred vama... Pregovoranje je razmjena ustupaka u kojem obje strane nešto dobivaju i ne osjećaju se pobijeđenima. U ovom broju pročitajte više o vještinama vojnog pregovaranja, o čemu je autor teksta napisao knjigu koja bi uskoro trebala biti predstavljena javnosti. Ove godine FN Herstal, belgijska tvrka za proizvodnju pješačkog oružja, slavi 125. obljetnicu osnutka, a tim povodom objavljujemo tekst s detaljnim analizama dviju Herstalovih jurišnih pušaka. Ograničenja ratovanja na moru su neodvojiv dio pomorskog ratnog prava, koja su u početku bila isključivo običajne naravi. Sredinom XIX. stoljeća postupno je dolazilo do njihove kodifikacije putem međunarodnih konferencija, a premda su izvori prilično starog datuma, oni su još uvijek aktualni...

Uredništvo

AKTUALNO

Vojnike je 15. veljače na lokacijama u Sisačko-moslavačkoj županiji obišao načelnik GS OSRH general zboru Drago Lovrić. "Oružane snage uvek izvršavaju sve svoje zadaće, među kojima i ovu, pomoći civilnim strukturama i stanovništvu kada god je to potrebno i kada resursi civilnih struktura nisu dovoljni", naglasio je načelnik primivši izraze zahvalnosti lokalne uprave.



PRIPADNICI OSRH I DALJE NASTAVLJAJU NAPORNO RADITI, DEŽURATI I PROMATRATI STANJE VODOSTAJA NA UGROŽENOM PODRUČJU, I NA POTENCIJALNIM LOKACIJAMA NOVIH UGROZA. BEZ OBZIRA NA KONAČNE POSLJEDICE OVE ELEMENTARNE NEPOGODE, SIGURNO JE DA SU PRIPADNICI OSRH UČINILI SVE DA IH UBLAŽE NAJVIŠE ŠTO MOGU. UČINKOVITO IZVRŠAVAJUĆI ZAHTJEVE CIVILNIH STRUKTURA I POMAŽUĆI STANOVNIŠTVU, JOŠ JEDNOM SU POKAZALI DA SU VELIK JAMAC SIGURNOSTI HRVATSKIH GRAĐANA, U BILO KOJE VRIJEME I U BILO KOJOJ SITUACIJI

VOJSKA U OBRANI

poplavom

Domagoj VLAHOVIĆ, OJI, snimili Josip KOPI i Stjepan BRIGLJEVIĆ



Slovenski ministar obrane Roman Jakič u razgovoru s ministrom obrane RH Antom Kotromanovićem ponudio je pomoći Hrvatskoj u obrani od poplava istaknuvši da su hrvatskim kolegama na raspolaganju slovenske Oružane snage i sva potrebna oprema.

Za naše su novinarske ekipe, najočitije, posljednjih godina obilasci pripadnika OSRH na poplavljanim područjima postali redoviti. Štoviš, ove veljače kritično razdoblje traje i dulje no što je uobičajeno, a broj negativnih posljedica je veći. Učestale padaline, topljenje snijega i vodni valovi u mnogim su područjima središnje Hrvatske izazvali niz poplava ili konstantnu i neugodnu prijetnju. Naravno, skladno jednoj od svojih ustavnih zadaća, pripadnici OSRH su se u najkraćem mogućem roku uključili u obranu i oticanje posljedica poplava. Taj rok određuju civilne strukture, koje su i mjerodavne za djelovanje i koordinaciju sustava obrane. Prvi zahtjev za pomoći 13. veljače uputila je Državna uprave za zaštitu i spašavanje (DUZS) pa je ministar obrane Ante Kotromanović donio Odluku o upućivanju Namjenski organiziranih snaga (NOS) OSRH za pomoći na ugroženom području.

OSJEĆAJ SIGURNOSTI

Sigurno je da pripadnici OSRH ne mogu učiniti čuda. No nekoliko faktora čine ih vrlo snažnom karikom u sustavu obrane. To su jedinstvene tehničke mogućnosti (ronioci, helikopteri, vojna vozila, amfibije, čamci...), obučenost ljudstva po posebnom elaboratu obrane od poplava, te učinkovitost koju donosi vojna organizacija i stega. Nije zanemariv niti osjećaj sigurnosti koji građani potvrđeno imaju kad vide vojnike u odorama Hrvatske vojske. U to smo se uvjерili u Letovaniću, kamo je 13. veljače upućeno stotinu pripadnika bojne Gromovi Gardijske motorizirane brigade pod zapovjedanjem natporučnika Mirsada Begića. Opremljeni gumenim čizmama koje su duboko uranjale u



Foto: Tomislav Brandt



ugroženih područja

AKTUALNO

blato, pratili smo ih na dvije radne točke. Na prvoj su punili vreće s pijeskom, a na drugoj njima utvrđivali zečeje nasipe uz nabujalu Kupu. „Mještani su iznimno zahvalni vojnicima, a naša komunikacija i koordinacija s njihovim zapovjednicima funkcioniра u potpunosti“, u jednom nam je dahu rekao načelnik općine Lekenik Ivica Perović. Na uzvisini blizu Kupe suha je ostala kuća Josipa Jagodića, koji nije propustio pozdraviti Gromove. „Drago mi je što netko misli na nas, a i draga mi je kao dragovoljcu Domovinskog rata vidjeti naše vojnike. Svi su oni ovdje da bi nam pomogli“, rekao nam je mještani.

NAMJENSKI ORGANIZIRANE SNAGE

Nažalost, unatoč velikim naporima vojske, vatrogasaca, pripadnika DUZS-a i mještana, koji su radili cijele noći, situacija u Letovaniću i drugim dijelovima Sisačko-moslavačke županije postajala je sve teža. Već sljedećeg dana, 14. veljače, ondje je upućeno dodatnih 300 pripadnika OSRH s transportnim vozilima i radnim strojevima. Dan poslije ih je stiglo još stotinjak, a dodatnih tisuću stavljeno je u pripravnost. Svim angažiranim snagama koordinirao je brigadir Robert Suntešić, a Zapovjedno operativno središte (ZOS) Glavnog stožera zapovijedalo je snagama na terenu i koordiniralo aktivnosti s drugim tijelima državne uprave i lokalne samouprave. Toga dana, 15. veljače, angažirana je jedna poljska kuhinja koja je u Letovaniću pripremala objed za sve sudionike akcije obrane od poplava. Kao mjera predostrožnosti premještene su dvije amfibije iz vojarne "Kamensko" u Karlovcu, doma Inženjerijske pukovnije ZOD-a, u vojarnu GMTBR "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji kako bi bile bliže području ugroženom popla-

vama. Aktivnosti OSRH u županiji su nastavljene i idućih dana, a i pripravnost vojnika u vojarnama. Tijekom 17. veljače u županiji su bila angažirana dva NOS-a Oružanih snaga RH (NOS 1 i NOS 2). Ukupne aktivnosti NOS-a 1 i 2 koordinirao je brigadir Eugen Njari i na zadaćama pomoći civilnim institucijama i građanima radilo je 214 pripadnika OSRH.

OPASNOST SE ŠIRI

Nakon vikenda opasnost je, osim u Sisačko-moslavačkoj, zbog nadolazećeg vodnog vala postala velika i u Zagrebačkoj županiji, točnije na području Velike Gorice. U ponedjeljak, 17. veljače, uslijedio je novi poziv DUZS-a i spremni odgovor ministra obrane. Tijekom večernjih sati u Transitznom kampu vojarne "Pukovnik Marko Živković" na Plesu u obrani velikogoričkog područja angažirano je 304 pripadnika Gardijske oklopno-mehanizirane brigade HKoV-a s 29 kamiona, pet terenskih vozila, jednom pokretnom radionicom, 3 sanitetska motorna vozila i jednim vozilom veze. Snage su označene kao NOS-3, a koordinirao ih je brigadir Krešo Tuškan. U pripravnost je stavljeno preostalih 700 pripadnika OSRH s vojnog poligona "Eugen Kvaternik-Slunj", te vojarni "Kamensko" i "Eugen Kvaternik" u Gospiću. Organizirana je opskrba hranom i pitkom vodom za poplavom ugrožene kuće i domaćinstva koja nemaju mogućnost komunikacije.

U noći s 20. na 21. veljače u obje se županije očekivao novi vodni val. On, je, međutim, uspješno dočekan od već uigranih civilno-vojnih timova. U trenutku nastanka ovog teksta, pripadnici OSRH i dalje nastavljaju naporno raditi, dežurati i promatrati stanje vodostaja na ugroženom području, kao i na potencijalnim lokacijama novih ugroza. Bez obzira na

konačne posljedice ove elementarne nepogode, sigurno je da su pripadnici OSRH učinili sve da ih ublaže najviše što mogu. Učinkovito izvršavajući zahtjeve civilnih struktura i pomažući

stanovništvu, još jednom su pokazali da su velik jamac sigurnosti hrvatskih građana, u bilo koje vrijeme i u bilo kojoj situaciji, u miru i u ratu. ■



ANGAŽIRANJE DODATNIH SNAGA

Radi još učinkovitijeg sudjelovanja u potpori poplavama ugroženom području, 21. veljače u popodnevnim satima formirane su nove namjenski organizirane snage (NOS) "Sjever" koje sudjeluju u obrani od poplava na području Sisačko-moslavačke i Zagrebačke županije. Novoustrojeni NOS "Sjever" broji 400 pripadnika Oružanih snaga s potrebnim transportnim vozilima, radnim strojevima i amfibiskim prevoznjacima za potporu civilnom stanovništvu u obrani od poplava. Smješten je u vojarni "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji, a koordinator svih aktivnosti OSRH u obrani od poplava za područje Sisačko-moslavačke županije je brigadir Slobodan Kratofil iz HKoV-a. Pripadnici NOS-a "Sjever" bit će angažirani na terenu na temelju zahtjeva Državne uprave za zaštitu i spašavanje, u suradnji sa Stožerom zaštite i spašavanja Sisačko-moslavačke županije. Za potrebe potpore snagama obrane od poplava na području Čička Poljana upućena su dodatna četiri vojna kamiona koja će služiti za prijevoz svih potrepština na poplavljenom području. Na područje grada Siska upućena je i poljska kuhinja s osobljem koje će na prostoru sisačkog Caritasa pripremati 800 obroka za sve sudionike u obrani od poplava i stanovnike ugroženih naselja. Na teren je također upućena i cisterna za pitku vodu koja će se upotrijebljavati u suradnji s civilnim vlastima.



Hrvatsko vojno učilište

Foto: Tomislav BRANDT

PREDAVANJE I PROMOCIJA ZBORNIKA RADOVA

Predsjednik RH i vrhovni zapovjednik OSRH Ivo Josipović gostovao je 13. veljače na Hrvatskom vojnem učilištu gdje je održao tradicionalno predavanje za polaznike Ratne škole „Ban Josip Jelačić“ iz kolegija Međunarodni odnosi na temu Međunarodnog ratnog prava. Nakon predavanja održana je promocija Zbornika radova „Uloga i značenje glasovitih žena iz obitelji Zrinski i Frankopan“ na kojoj su, uz Predsjednika, bili i načelnik Glavnog stožera OSRH general zboru Drago Lovrić, ravnatelj HVU-a general-pukovnik Slavko Barić te drugi uvaženi gosti. Zbornik radova predstavio je urednik zbornika, monsinjor Juraj Kolarić, predstojnik Ureda za duhovna dobra Zagrebačke nadbiskupije, koji je zahvalio svima na njihovu doprinosu organizaciji simpozija i tiskanju zbornika. „Zbornik je nastao na temeljima simpozija, održanog 26. listopada 2012. pod pokroviteljstvom Predsjednika“, istaknuo je monsinjor Kolarić i posebno zahvalio

lio na potpori Hrvatskom vojnom učilištu. Ravnatelj HVU-a, general-pukovnik Slavko Barić, zahvalio je Predsjedniku na pokroviteljstvu te naglasio da će Učilište i u budućnosti nastaviti sa svojim nastavnim i istraživačkim radom.

S obzirom na temu simpozija i zbornika u svom obraćanju predsjednik Josipović istaknuo je kako bi u redovima Oružanih snaga volio vidjeti još više žena te da u budućnosti očekuje generalice te načelnicu Glavnog stožera OSRH. Također je najavio održavanje okruglog stola u povodu Dana žena, na kojem će biti riječi o tome kako osigurati punu ravnopravnost žena u društvu. U toj je prigodi predsjednik Josipović uručio Zrinskoj gardi Čakovec Priznanje RH za osobite zasluge u promociji hrvatske povijesti i kulture te očuvanja baštine Zrinskih, a predsjednik garde Alojzije Sobočanec u znak zahvalnosti Predsjedniku je uručio primjerak predstavljenog zbornika.

P. KOSTANJŠAK



Foto: Tomislav BRANDT

Sastanak ministara obrane EU-a u Ateni

Hrvatsko izaslanstvo predvođeno zamjenicom ministra obrane Višnjom Tafrom sudjelovalo je na neformalnom sastanku ministara obrane Europske unije 20. i 21. veljače u Ateni.

Prvi je to sastanak ministara obrane EU-a nakon sastanka Europskog vijeća (sastanak šefova država i vlada država članica EU-a) održanog 19. i 20. prosinca 2013. u Bruxellesu, koje je bilo posvećeno obrani i sigurnosti.

Raspovljalo se o rezultatima sastanka Europskog vijeća, Zajedničkoj sigurnosnoj i obrambenoj politici (ZSOP), pružanju potpore partnerskim zemljama i organizacijama u izgradnji kapaciteta (*capacity building*), razvoju političkog okvira za sustavnu i dugoročnu obrambenu

sigurnosne situacije u Sjevernoj Africi, Sahelu i na Bliskom istoku. Osvrnula se i na situaciju u BiH u zbog nedavnih događaja te istaknula da složena situacija u toj zemlji traži veći angažman EU-a u razumijevanju političke, socijalne i ekonomski realnosti i uvažavanja posebnosti Bosne i Hercegovine u procesu njezina približavanja Europskoj uniji i NATO-u. Tijekom drugog dijela sastanka ministri su razgovarali o operacijama Europske unije nakon izvješća zapovjednika operacije. Glavni dio rasprave bio je na obučnoj misiji, EU TM Somalija usmjerenoj na smirivanje i stabilizaciju stanja u Somaliji nakon desetljeća unutarnjih sukoba i nestabilnosti koje su zemlju pretvorile u stalni izvor



Foto: ANA Photo Dept

suradnju te načinima za poboljšanje suradnje na projektima.

Zamjenica ministra obrane Višnja Tafra u svom se obraćanju osvrnula na rezultate Europskog vijeća održanog u prosincu 2013., te je naglasila važnost zadržavanja fokusa na pitanjima obrane i ciljevima koje smo se obvezali implementirati. Dala je snažnu potporu izradi Strategije pomorske sigurnosti EU u čemu će Hrvatska imati aktivnu ulogu. Posebno se osvrnula na važnost mediteranskog područja u budućoj Strategiji zbog pogoršane

sigurnosnih problema, regionalno ali i globalno. Na sastanku je bio i glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen i UN-ov podtajnik za mirovne operacije Herve Ladsous. Završni dio sastanka bio je posvećen cjelokupnoj situaciji u Srednjoafričkoj Republici, kao i priprema za pokretanje operacije EU u SAR-u (EUFOR CAR). Operacija EUFOR CAR nova je operacija kojoj je cilj stvoriti preduvjete za smirivanje sukoba i napetosti te normalizaciju stanja u Srednjoafričkoj Republici.

 ZRAKOPLOVNO-TEHNIČKI CENTAR

HRZ-u I PZO-u PREDANA SU PRVA DVA REMONTIRANA HELIKOPTERA Mi-8 MTV. REMONT IZVODI ZTC U SURADNJI S PARTNERIMA IZ UKRAJINE. SVAKI OD UKUPNO ŠEST HELIKOPTERA, KOLIKO IH JE NA REMONTU, RASKLAPA SE U ZTC-u NA 583 DIJELA, MANJI DIO DIJELOVA REMONTIRA SE U UKRAJINI, A VEĆI U ZTC-u GDJE SE ODVIJAJU I ZAVRŠNI RADOVI I SKLAPANJE SVIH KOMPONENTI HELIKOPTERA...



Jedna od faza u remontu je i bojenje helikoptera. Nakon što se u termolakirnici dva puta boji temeljnom bojom, na helikopter se montiraju instrumenti. Kad se obave sve probe, helikopter se boji sivom bojom i na njega se stavljaju oznake. Potroši se oko 50 kg boje. Nakon svega helikopter se ponovno važe kako bi se vidjelo je li došlo do pomicanja centra težišta. Boja se susi na temperaturi od oko 60 stupnjeva što termolakirnica i osigurava...

DVA REMONTIRANA HE

U Zrakoplovno-tehničkom centru (ZTC) u Velikoj Gorici 21. veljače Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu i protuzračnoj obrani predana su dva remontirana helikoptera Mi-8 MTV.

Remont izvodi ZTC u suradnji s partnerima iz Ukrajine (Ukrspecexport). Svaki od ukupno šest helikoptera, koliko ih je na remontu, rasklapa se u ZTC-u na 583 dijela, manji dio dijelova remonta se u Ukrajini, a veći u ZTC-u gdje se odvijaju i završni radovi i sklapanje svih komponenti helikoptera. Ukupna cijena remonta svih šest helikoptera s PDV-om iznosi oko 84 milijuna kuna. S dostavom prva dva helikoptera kasnilo se 14 radnih dana, ali najvažnije je da je posao održan kvalitetno i sigurno. "Sigurnost i dobar rad su na prvom mjestu", istaknuo je zapovjednik



Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Remont aviona i motora, napomenuo je general, protekao je gotovo u skladu s terminima i do kraja prošle godine bila su sprema tri aviona za dostavu. No češka tvrtka koja radi integraciju navigacijskog sustava imala je gotovo rješenje za integraciju kojim su se koristili za transportne avione i helikoptere, ali taj sustav ne radi na borbenim avionima na kojima su mnogo veća opterećenja pa je pri velikim verticalnim i horizontalnim evolucijama došlo do pokazivanja pogreške na navigacijskom sustavu.

General je dodao kako češka tvrtka radi na pronaalaženju rješenja i vjerojatno će se koristiti drugim uređajem koji je pogodan za borbene avione i podnosi veća opterećenja. Očekuje da će to biti vrlo brzo. No stav Hrvatske je da neće primiti ni jedan avion dok ne bude potpuno ispravan i tek tada će se platiti tako da je i jedna i druga strana zainteresirana da to bude što prije. ■



Usporedno s remontom helikoptera u ZTC-u u suradnji s partnerima iz Ukrajine provodi se i obuka i školovanje kadrova te tako povećavaju svoje sposobnosti. Novousvojenim sposobnostima ZTC će prije svega podići razinu održavanja zrakoplova HRZ-a i PZO-a, ali i otvoriti puteve napretka na stranom tržištu



LIKOPTERA PREDANA HRZ-U I PZO-U

HRZ-a i PZO-a brigadni general Dražen Ščuri te dodoa kako je dobro što se remont radio tijekom zime, kad helikopteri nisu toliko angažirani, kao u ostatku godine. General Ščuri naglasio je također da će HRZ-u i PZO-u uskoro biti predana i preostala četiri helikoptera.

Predsjednik Uprave ZTC-a Darko Cigrovski zahvalio je partnerima iz Ukrajine na dobroj i stručnoj suradnji. "Posla je mnogo, ali re-

zultati su veliki. ZTC je usvajanjem remonta helikoptera Mi-8 podigao svoje sposobnosti, pa može biti i konkurentniji na svjetskom tržištu", rekao je Cigrovski. U ime partnera iz Ukrajine nazočnima se obratio Ivica Josipović koji je zahvalio MORH-u na ukazanom povjerenju i ZTC-u kao partneru na dobroj zajedničkoj suradnji. Istaknuo je da će se i nakon ovoga posla suradnja nastaviti. U sklopu primopredaje razgledani

su i hangari u kojima se remontiraju helikopteri. Organiziran je i kratki let helikopterom za predstavnike medija, a nadlijetana su i poplavljena područja u Zagrebačkoj i Sisačko-moslavačkoj županiji. Novinari su pitali i za remont borbenih zrakoplova MiG-21 pa je general Ščuri rekao kako se u Odesi u Ukrajini obavlja remont motora i avionike a integraciju navigacijskog sustava radi češka tvrtka "CLS".





• OBUKA S OPREMOM ZA NOĆNO LETENJE

KADETI-PILOTI U STJECANJU

Leida PARLOV, snimio Tomislav BRANDT

Trenažu je idealno provoditi svakih 45 dana i to minimalno jedan sat, ili tijekom šest mjeseci provesti minimalno devet sati naleta, a godišnji NVG nalet onih za koje se zna da će obavljati neku borbenu zadaću s NVG opremom trebao bi iznositi minimalno 50 sati naleta

U monokromatskim uvjetima otežana je percepcija udaljenosti i dubine, osim poznatih u letenju s NVG opremom, dogada se desetak novih iluzija koje pilot mora znati prepoznati na vrijeme i pravilno reagirati na njih

NOVIH SPOSOBNOSTI

OBUKA S OPREMOM ZA NOĆNO LETENJE

OBUKA ZA LETENJE S NVG (NIGHT VISION GOGGLES) OPREMOM PRVI ĆE SE PUT PROVODITI S KADETIMA-PILOTIMA. LETENJE S TOM OPREMOM JE ZAHTJEVNIJE JER JE PRED PILOТОM SUŽENO VIDNO POLJE I DOSAD JE GOTOVО 80 POSTO PILOTA HELIKOPTERA NAŠEG RATNOG ZRAKOPLOVSTVA OBУЧЕНО ZA NEKI OBLIK LETENJA S OPREMOM ZA NOĆNO LETENJE ĆIME SU POVEĆANE UKUPNE SPOSOBNOSTI HRZ-a...

Kad je riječ o obuci letenja u noćnim uvjetima u Eskadrili helikoptera 93. zb otisli su korak naprijed. Obuka za letenje s NVG (Night Vision Goggles) opremom prvi će se put provoditi s kadetima-pilotima. Bojnički Krešimir Ražov, zapovjednik Eskadrile helikoptera 93. zb najavio je da će prvi NVG obučni ciklus započeti u ožujku s kadetima-pilotima 18. naraštaja čije je školovanje u tijeku. "Obuka s opremom za noćno letenje počela je 2010. godine. Od samog početka namjera je bila da temeljni dio te obuke bude sastavni dio školovanja kadeta-pilota. Tako će kad dođu u Eskadrilu transportnih ili višenamjenskih helikoptera već biti obučeni i nastaviti s trenažom".

Početni temeljni dio obuke, polijetanje, slijetanje, školski krugovi i izvanaerodromsko slijetanje, trajuće 13 sati. Treba procijeniti kako se piloti snalaze u monokromatskom okruženju. Bojnički Ražov pojašnjava kako se može dogoditi da osoba zbog nekih fizioloških razloga ne može letjeti s NVG opremom. To naravno ne znači da neće biti odličan pilot nego samo da neće obavljati zadaće u kojima treba letjeti s takvom opremom. Takvih slučajeva kod nas nije bilo, no u zemljama u kojima se obučava znatno veći broj pilota to nije rijetkost. Letenje s NVG opremom je zahtjevниje jer je pred pilotom suženo vidno polje. U monokromatskim uvjetima, kaže bojnički Ražov, otežana je percepcija udaljenosti i dubine, osim poznatih u letenju s NVG opremom, događa se desetak novih iluzija koje pilot mora znati prepoznati na vrijeme i pravilno reagirati na njih. Upravo zbog toga koordinacija posade, međusobna komunikacija, usklađenost, predviđanje onog što se događa, vrlo je važno. Inače, do sada je gotovo 80 posto pilota helikoptera našeg ratnog zrakoplovstva obučeno za neki oblik letenja s opremom za noćno letenje (NVG). Time je Hrvatsko ratno zrakoplovstvo, ističe zapovjednik Eskadrile helikoptera 93. zb, dobilo jednu novu značajnu



Bojnički Krešimir Ražov, zapovjednik Eskadrile helikoptera 93. zb najavio je da će prvi NVG obučni ciklus započeti u ožujku s kadetima-pilotima 18. naraštaja čije je školovanje u tijeku

sposobnost: obučavanje pilota za let u noćnim uvjetima s NVG opremom važan je iskorak kojim se povećavaju ukupne sposobnosti HRZ-a pogotovo u odgovoru na bilo koju asimetričnu ugrozu. Piloti sada mogu odraditi sve što se od njih očekuje i to na bilo kojem području i u bilo koje vrijeme. "Ne treba posebno naglašavati kako se primjerice specijalne operacije u kojima je presudan faktor iznenađenja provode upravo u NVG uvjetima. Naime, smjer dolaska helikoptera, kad nema svjetlosne signalizacije, nemoguće je odrediti po zvuku jer se on noću raspršuje na sve strane. Kad su provodili obuku s instruktorima američke vojske, napravili su jedan test. "Na jednom izvanaerodromskom slijetanju ostavili smo tehničara letača koji je imao i laserski obilježivač te je trebao odrediti iz kojeg smjera dolazimo. U dvadesetak prilaza ni jednom nije ispravno odredio poziciju ni smjer iz kojeg dolazimo," kaže bojnički Ražov. Pojašnjava i kako koncept obuke ovisi o iskustvu pilota. Nakon temeljne provodi se napredna obuka u trajanju 20 sati koja obuhvaća taktičko grupno letenje, slijetanje na uzvišenja i grebene i izrazito ograničene i neosvijetljene terene, planinsko letenje, brišuća taktička navigacija, brišuća

navigacija na većim udaljenostima i slijetanjima na vrlo ograničene nepripremljene terene. Da bi pilot to dobro napravio, mora biti u dobroj trenaži. Trenaž je idealno provoditi svakih 45 dana i to minimalno jedan sat, ili tijekom šest mjeseci provesti minimalno devet sati naleta, a godišnji NVG nalet onih za koje se zna da će obavljati neku borbenu zadaću s NVG opremom trebao bi biti minimalno 50 sati naleta. U ovom je letenju vrlo važan kontinuitet. Trenutačno najveći broj sati naleta, neki i po 200, imaju u ovoj Eskadrili helikoptera. Sada je primjerice i na noćnim dežurstvima NVG oprema i ako je potrebna, koristi se. U nekim je konkretnim situacijama odigrala važnu ulogu, a uskoro bi se mogla upotrebljavati i u medicinskim letovima jer će pilotima omogućiti sigurnije slijetanje na izvanaerodromske terene u noćnim uvjetima. Iako su do sada u Eskadrili helikoptera 93. zb stekli zavidno iskustvo u obuci pilota za letenje s NVG opremom, obuka kadeta-pilota za njih će, napominje zapovjednik Eskadrile helikoptera, biti još jedan novi izazov. "Ni najmanje ne sumnjamo u kvalitetu naših kadeta-pilota a draga nam je i što su oni sretni jer će stići još jednu novu sposobnost". ■



VOJARNA "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ"

PLANIRANJE SPECIJALNIH ZRAČNIH OPERACIJA

Domagoj VLAHOVIĆ, snimio Tomislav BRANDT

TROČLANI MOBILNI STRUČNI TIM AMERIČKOG SVEUČILIŠTA ZA ZDRUŽENE SPECIJALNE OPERACIJE (JSOU) OD 17. DO 21. VELJAČE JE U VOJARNI "PUKOVNIK MARKO ŽIVKOVIĆ" NA PLESU ODRŽAO TEČAJ ČIJA JE TEMA "UJEDINILA" PRIPADNIKE HRZ-a i BSD-a

Združena djelovanja zrakoplovaca i prtipadnika specijalnih postrojbi imaju vrlo važno mjesto u suvremenim operacijama. S obzirom na kompleksnost tih djelovanja, njihova priprema mora biti detaljna i koordinirana. Naravno, spomenuta sprega u kojoj zrakoplovstvo pruža glavnu potporu specijalnim snagama, nije nikakva novost u OSRH. No nove spoznaje i iskustva su uvijek dobrodošla, posebno kad dolaze iz renomiranog izvora kao što je američko

Sveučilište za združene specijalne operacije (JSOU). Njihov tročlan mobilni stručni tim, predvođen pukovnikom Jeffreyem Shawom, od 17. do 21. veljače u vojarni "Pukovnik Marko Živković" na Plesu, održao je tečaj pod nazivom "Planiranje specijalnih zračnih operacija". Aktivnost su financirale Sjedinjene Američke Države, a potporu u organizaciji dao je HRZ i PZO. Upravo su prtipadnici te grane OSRH koji imaju doticaj s planiranjem navedenih



"Danas kad je NATO sve povezani, logično je i da Sveučilište dijeli svoja znanja i iskustva sa saveznicima. I ne samo to, mi ne dolazimo samo da bismo predavali, nego i čuli iskustva polaznika. U ovakvim slučajevima kopneni i zrakoplovni vojnici mogu mnogo naučiti i jedni od drugih", kaže Shaw. Upitan za mišljenje o hrvatskim vojnicima, američki je časnik bio kratak. "Ovi su momci oštiri! Osobito je impresivna količina detalja koju unose u svoj rad, što se posebno vidi na praktičnom dijelu tečaja. Vidi se da imaju iskustvo iz KFOR-a i ISAF-a". ■

pukovnik STJEPAN STEPIĆ, 95. zb HRZ i PZO



Ovdje se može mnogo naučiti, a mnogo toga će se moći i primijeniti. Sve se radi po NATO-ovim standardima i doktrinama, po kojima i mi radimo teme planiranja i potpore specijalnim operacijama iz zraka, mislim da se mi šim specijalnim postrojbama, ponajprije u vježbama. Uvijek je potrebno izmjenjivanja znanja i iskustava.



narednik DRAŽEN KOVAČIĆ, BSD

Suradnja s Amerikancima je uvijek zanimljiva. Ovi su predavači vrlo iskusni, s više tura u raznim misijama. Jedna je od glavnih ideja upravo poboljšanje suradnje specijalnih snaga sa zrakoplovima. Ona bi trebala biti što bolja i sada i u budućnosti. Mislim da ovaj tečaj definitivno ide u tom pravcu. Bolje se upoznajemo, mi bolje razumijemo njihove mogućnosti, a oni naše zahtjeve. Suradnja je vrlo bitna za sigurnost naših snaga u sadašnjim ili eventualnim budućim vježbama i operacijama.



Pregovaranje je razmjena ustupaka u kojem obje strane nešto dobivaju i ne osjećaju se pobijedjenima

VJEŠTINE VOJNOG PREGOVARANJA

Josip KUŽIR

PROCES USPJEŠNOG PREGOVARANJA TEMELJI SE NA SPOSOBNOSTI UTJECANJA NA SUGOVORNIKOVO PONAŠANJE TAKO DA ON DJELUJE U SKLADU S NAŠIM ŽELJAMA, ALI DA MISLI KAKO SU TO NJEGOVI INTERESI I DA SE OSJEĆA KAO POBJEDNIK. DRUGIM RIJEČIMA, SUGOVORNIK NE SMIJE IMATI OSJEĆAJ DA JE NEŠTO IZGUBIO ZATO ŠTO SMO MI DOBILI. USPJEŠNO PREGOVARANJE JE PROCES U KOJEM SVI U KONAČNICI DOBIVAJU. NI JEDNA KNJIGA ILI PRIRUČNIK NIJE TRENING KOJI MOŽE ZAMIJENITI VJEŽBU KOJA JEDINA PRIDONOSI USPJEŠNOM PREGOVARANJU. ZBOG TOGA JE POTREBNO SUSTAVOM IZOBRAZBE PRIPADNIKE ORUŽANIH SNAGA NEPRESTANO POUČAVATI VJEŠTINAMA VOJNOG PREGOVARANJA...

TAJNE PREGOV

Ljudi koji s lakoćom ostvaruju svoje ciljeve i brzo uspostavljaju pozitivne kontakte s nepoznatim osobama oduvijek pobuduju značajku. Što to oni imaju u sebi, što to znaju da im sve tako lako polazi od ruke? Iznenadjuje spoznaja da i oni sami uglavnom ne znaju pravi razlog tome, ali čine ono što u praksi funkcioniра. Dok oni i dalje primjenjuju pravila koja uglavnom nisu osvijestili, svrha ovog teksta je opisati što je to što oni tako dobro rade i zbog čega su uspješni. Neki su ljudi jednostavno rođeni s takvim osobinama, dok drugi mogu to uvežbatи ako slijede pravila koja će im to omogućiti. Pregovaranje je uvijek prisutno (plaća, zaposlenje, javna nabava ili pak rješavanje složenih konfliktnih situacija s kojima se vojnici često susreću). Važno je istaknuti da pregovaranje koriste i predsjednici država i obični ljudi, te da ga svatko može naučiti i ovladati tajnama pregovaranja. Ovaj tekst ima za cilj čitatelju približiti neka od područja koja se bave pregovaranjem, osvrćući se na neke od trendova.

UVIJEK PREDSTAVLJATE SVOJU ZEMLJU I SVOJE ORUŽANE SNAGE

Komunikacija s pripadnicima oružanih snaga i drugim tijelima državne uprave te s vojnim i civilnim predstavnicima stranih zemalja, kao i s međunarodnim organizacijama, jedna je od značajnijih aktivnosti pripadnika oružanih snaga u gotovo svim segmentima djelatnosti. Većina kontakata ima manje ili više službeni karakter, uključujući i prijateljsku, neformalnu komunikaciju časnika savezničkih oružanih snaga. Svaki kontakt s pripadnicima stranih oružanih snaga ili tijela državne

Pripadnici oružanih snaga su zbog sve većih zahtjeva u obavljanju službe neprestano uključeni u proces pregovaranja. Zbog toga je potrebno sustavnom izobrazbom na svim razinama obučavati pripadnike oružanih snaga da ovlađavaju vještinama pregovaranja. To posebice vrijedi za pripadnike koji se upućuju u međunarodne misije i operacije potpore miru.



Foto: US Army

uprave načelno je službenog karaktera, pri čemu stalno treba razmišljati o svom nastupu, ponašanju i ophodenju. Bez obzira na ton i formalnost kontakta sa strancem, u takvim okolnostima uvijek predstavljate svoju zemlju i svoje oružane snage. Pregovaranje je službeni oblik komunikacije i temelj poslovne suradnje. Oduvijek su države stupale u bilateralne i multilateralne odnose primjenjujući različite oblike ponašanja. To se ponašanje predstavlja kao "organizirana aktivnost države kojom ona nastoji maksimalizirati svoje vrijednosti i interesu u odnosu prema drugim državama i ostalim subjektima koji djeluju u vanjskom okruženju". Gledajući kroz povijest uporaba sile oduvijek je bila pojava koja je pratila ljudsko društvo. U skladu s time, razvoj društva permanentno je slijedio razvoj sredstava

i metoda uporabe sile, a njihov osobito sofisticiran razvoj kategoriziran je ulogom države.

Najradikalniji oblik primjene sile kojim se država koristi u ostvarivanju svojih međudržavnih interesa svakako je vojna sila, čiji temeljni instrument predstavljaju oružane snage. Države svoja neriješena pitanja nastoje riješiti pregovorima, ali kada su pregovori loši i završe neuspješno, sve se više otvaraju vrata ratu. Stoga je vrlo jasna potreba za komunikacijom među državama. S razvojem međunarodnih odnosa u jednom se povjesnom razdoblju ukazala potreba za komuniciranjem i oružanih snaga pojedinih država. Naravno, u početku je takva komunikacija uglavnom polazila s pozicije sile jer su prvi povjesno zabilježeni kontakti dvaju vojnih izaslanstava realizirani uglavnom nakon oruža-



VARANJA

nih sukoba zaraćenih strana, kada se najčešće pregovaralo o uvjetima kapitulacije jedne od njih. Te kontakte najčešće su realizirali vrhovni vojni zapovjednici sukobljenih strana sa svojim najbližim suradnicima. Osim komunikacije pobjednika i pobijđenog, druga važna međunarodna djelatnost vezana uz vojne odnose bila je pronaalaženje saveznika. Tijekom povijesti stvaranje vojno-političkih saveza je bila česta pojava. U tim slučajevima obično je riječ o suradnji iz krajnje nužde ili radi lakšeg ostvarivanja potpuno komplementarnih strateških interesa dviju ili više sudionica. Načelno su u takvima savezima strateški ciljevi dogovorani na najvišoj razini, savez je ujedinjavalo zajedničko ostvarenje konačnog cilja, a na nižim razinama svaka sudionica saveza samostalno je realizirala svoje operativne ciljeve. Nakon okončanja ratnih operacija i eventualnog ostvarenja zajedničkog strateškog cilja, takvi su savezi uglavnom prestajali postojati.

Pregovaranje nije nimalo lako jer pregovarač mora uvijek balansirati između suradnje i natjecanja, otvorenosti i tajnovitosti, te dugoročnih i kratkoročnih interesa. Pregovaranje je djelotvoran proces kojim postižemo ono što želimo, to je davanje, odnosno uzimanje uz pristanak. Uspješno pregovaranje je proces u kojem svi dobivaju. Jednostavno rečeno pregovaranje je izraz civiliziranosti.

POTREBA ZA VJEŠTIM VOJNIM PREGOVARAČIMA

U početku koordinacija borbenog djelovanja savezničkih snaga praktično nije ni postojala. Međutim, vrlo brzo se uočila potreba za angažiranjem časnika pod neposrednim zapovjedništvom glavnog zapovjednika koji će uskla-





VJEŠTINE VOJNOG PREGOVARANJA

divati aktivnosti i borbenu djelovanju sa zapovjednicima savezničkih snaga (obično su određivani časnici koji su dobro govorili jezik saveznika, poznavali navike i mentalitet njihovih vojnika i zapovjednika, njihovu borbenu takтику, te su uživali osobni ugled među njima). S druge strane, s razvojem međunarodnih odnosa javlja se potreba za češćim uključivanjem profesionalnih časnika u misije jer su vojni poslovi (kao dominirajući u međunarodnim odnosima) od kadrova zahtijevali dobro poznавanje vojne problematike. Zbog toga valja naglasiti da se možda najviše do sada javlja potreba za stjecanjem vještina pregovaranja, a samim time i za vještina pregovaračima. Pripadnici oružanih snaga su zbog sve većih zahtjeva u obavljanju službe neprestano uključeni u proces pregovaranja, neovisno o tomu je li pregovaranje na osobnoj razini kada se traži upućivanje na školovanje, kada je riječ o sklapanju ugovora u procesu javne nabave ili pak pregovaranje sa saveznicima i domicilnim stanovništvom u međunarodnim misijama. Zbog toga je potrebno sustavnom izobrazbom na svim razinama obučavati pripadnike oružanih snaga da ovladavaju vještinama pregovaranja. To posebice vrijedi za pripadnike koji se upućuju u međunarodne misije i operacije potpore miru.



Foto: UN

Voditi računa o ciljevima drugog omogućuje nam bolje razumijevanje pregovaranja. Zbog toga je korisno utvrditi što su ciljevi druge strane, je li moguće naše ciljeve smisleno povezati s ciljevima druge strane te kako ćemo se ponašati prema ciljevima suprotne strane koji su oprečni našima. U pregovaranju je bitno otkriti i zašto druga strana ne pristaje na naše zahtjeve.

Kad se nalazimo u situaciji sukobljenih interesa i odlučujemo koji pristup rješavanju primijeniti, korisno je razmotriti tri pitanja i to koliko moći i utjecaja imamo, koliko vremena imamo za rješavanje, te koliko vjerujemo suprotnoj strani.



Pregovaranje je proces komuniciranja u stilu korak naprijed, korak natrag, s ciljem dostizanja zajedničke odluke. Putem pregovaranja obje strane moraju zadovoljiti svoje potrebe i to pravednom podjelom dobivenog i nedobivenog. Uspješno pregovaranje je proces u kojem svi u konačnici dobivaju.

PREGOVARANJE JE IZRAZ CIVILIZIRANOSTI

Pregovaranje je proces kojim se koristimo da bismo zadovoljili svoje potrebe u situaciji kada sugovornik ili pregovarač kontrolira ono što mi želimo. Pregovaranje je stoga koristan način rješavanja sukobljenih interesa u onim situacijama kada između sugovornika/pregovarača nema velike razlike u moći, to jest kada svaka strana ima ono što bi druga trebala i kad nema ograničenja za pregovaranje. Pregovaranje nije nimalo lako jer pregovarač mora uvijek balansirati između suradnje i natjecanja, otvorenosti i tajnovitosti, te dugoročnih i kratkoročnih interesa. Možemo reći da je pregovaranje djetovorno proces kojim postižemo ono što želimo.

Pregovaranje je davanje odnosno uzimanje uz pristanak. Uspješno pregovaranje je proces u kojem svi dobivaju.

Jednostavno rečeno pregovaranje je izraz civiliziranosti.

Svakako treba naglasiti da je pregovaranje koristan način rješavanja sukobljenih interesa ako između sukobljenih strana nema velike razlike u moći, ako drugi imaju što jedni žele, a ovi što žele drugi, te ako nema ograničenja za pregovore.

Pregovaranje se javlja kao način rješavanja konflikta koji nastaje kada postoje dvije ili više skupina s različitim ciljevima, a svaka skupina na neki način može blokirati dostizanje ciljeva druge skupine. Ako nema prevelike razlike u moći, tada je pogodno vrijeme za pregovaranje.

Kad se nalazimo u situaciji sukobljenih interesa i odlučujemo koji pristup rješava-

vanju primijeniti, korisno je razmotriti tri pitanja i to koliko moći i utjecaja imamo, koliko vremena imamo za rješavanje te koliko vjerujemo suprotnoj strani.

Pregovaranje je razmjena ustupaka u kojem obje strane nešto dobivaju i ne osjećaju se pobijeđenima. Da bismo mogli djetovorno pregovarati, moramo steći znanja i o biološko-psihološkim temeljima ponašanja, upoznati procese i strategije pregovaranja, te stečena znanja primijeniti u praksi. Da bi se djetovorno pregovaralo korisno je upoznati biološko-psihološke osnove na kojima se temelji ponašanje pregovarača, upoznati faze i njihov redoslijed u procesu pregovaranja, upoznati strategije i taktike pregovaranja te primjenjivati stečena znanja u praksi i vrednovati postignute rezultate.

O uspjehu ili neuspjehu u pregovaranju možemo govoriti tek kad smo dobili NE kao prvi odgovor. Drugim riječima, ako je prvi odgovor DA, ne možemo govoriti o uspjehu pregovaranja već o pukoj sreći koju ne možemo svrstati u kategoriju uspjehnog pregovaranja.

KAKO ČOVJEK KOMUNICIRA?

U razgovoru s drugom osobom ne razmjenjujemo samo sadržaje nego i emocije. Emocije su psihički procesi koji izražavaju naš odnos prema ljudima, stvarima i događajima. Zbog toga u razgovoru više pozornosti obraćamo na to kako nam sugovornik nešto priopćava, nego na to što nam je priopćio. Kada s nekim razgovaramo, osim sadržaja koji priopćujemo riječima nesvesno sugovorniku šaljemo brojne znakove, tzv. govorom svojega tijela. Govorom tijela (kinetičkim, paralingvističkim, prozodijskim znakovima) priopćujemo drugom privlači li nas ili odbija, je li nam



Foto: UN

simpatičan ili nesimpatičan, cijenimo li ga ili ne i slično.

Svaka informacija koja dolazi do nas prvo prolazi kroz tzv. BIG filter a to je obrambeni mehanizam koji smo razvili tijekom svojega života. Dio informacije odmah na početku obrišemo i ne želimo je ni čuti (prihvati), drugi dio iskrivimo da bi informacija bila prihvativljiva, a u trećem dijelu pristupamo generalizaciji, odnosno poopćavanju ulazne informacije. Tek tako filtrirane informacije dolaze u naš mozak gdje ih pohranjujemo.

Nakon toga dolazi do pretrage u moždanim spremnicima gdje se pretražuje imamo li možda već neko slično iskušto koje je u vezi s ulaznom informacijom. Tada dolazi do uspoređivanja novoprdošle informacije s već ranijim i nekim sličnjim iskustvom. Tek nakon toga proradi naša fiziologija, pobuduju se naša stanja/osjećaji i mi iskazujemo određenu reakciju koju možemo predstaviti kao izlaz iz situacije.

U topografiji (vojne terminologije) kažemo da što nam je više poznatih točaka na karti to se lakše možemo orijentirati gdje smo, a zatim i odrediti smjer kamo želimo ići. Sve što je drugačije od nas, manje nam je poznato i potencijalno nas može ugroziti. Dopustiti drugima da budu drugačiji, misle i djeluju drugačije, sposobnost je koja u prvom redu ovisi o našoj unutarnjoj sigurnosti. Što je čovjek u sebe sigurniji, to više nesigurnosti može podnijeti. U stanju je poštovati različita stajališta i načine pregovaranja.

Prikidan način za poticanje drugoga je takozvano pozitivno motiviranje. Ono se sastoji u tome da drugome pokažemo da može imati koristi ako prihvati naš cilj. Prije takve ponude važno je kod pregovarača ili sugovornika provjeriti je li ono što nudimo i druga strana smatra korisnim za sebe. Vođenje računa o ciljevima drugog omogućuje nam bolje razumijevanje pregovaranja. Zbog toga je korisno utvrditi što su ciljevi druge strane, je li moguće naše ciljeve smisleno povezati s ciljevima druge strane te kako ćemo se ponašati prema ciljevima suprotne strane koji su oprećni našima. Kod pregovaranja je bitno otkriti i zašto druga strana ne pristaje na naše zahtjeve.

ODLUČUJUĆE U PREGOVARANJU

Od svih činitelja koji pridonose uspjehu pregovaranja nekoliko njih je od odlu-

čujuće važnosti. Usredotočenjem na njih svatko može postati majstorski navigator.

Temeljito se pripremite - temeljita priprema često određuje razliku između uspjeha i neuspjeha. Vrijeme koje potrošimo na "domaće zadaće" tisuću puta se isplati.

Više se usredotočite na interes negoli na gledišta - umjetnost pregovaranja zasniva se na uskladivanju interesa - naših i njihovih.

Radije koristite BATNU negoli donju granicu (bottom line) - BATNA (Best Alternative to a Negotiated Agreement) osigurava zaštitu, prilagodljivost i ohrabruje imaginarno rješenje problema.

Imajte na umu svoje prioritete - uspješni pregovarači procjenjuju svaku točku i rangiraju svoje prioritete prema njihovo važnosti. Oni se odriću (*trade off*) predmeta s niskim prioritetom u zamjenu za ostvarivanje onih koji imaju najveći prioritet.

Učinite da vrijeme radi za vas - najbolji pregovarači rijetko dodu u škripac zbog pritiska vremena, pokazuju veliko strpljenje i vrijeme preokreću u saveznike.

Postavljajte mnoštvo pitanja - natprosječni pregovarači dva puta više pitaju od prosječnih. Pitanja razotkrivaju potrebe, pružaju informacije, rasvjetljaju sukobe, pomažu kod uvjerenja i omogućuju vam veću kontrolu.

Slušajte aktivno - profesionalni pregovarači svjesno slušaju i ne dopuštaju da ih ometaju emocije. Oni omogućavaju stvaranje prijateljskih odnosa i pokazuju razumijevanje reflektirajući zadovoljstvo i osjećanja druge strane. Kako bi pregovaranje održali "na pravom putu", oni se redovito osvrću na točku u pregovaranju na kojoj se nalaze.

Zagovarajte ono što trebate - djetovorni pregovarači koriste asertivni, prije negoli agresivni ili pasivni način izražavanja da jasno izraze što žele, osjećaju i misle. Asertivni govornici zagovaraju ono što žele birajući riječi i govor tijela koji odražavaju snagu i autoritet.

Ispitujte mogućnosti pomoći uvjetnih prijedloga - vještici pregovarači ispituju područja u kojima može doći do pomaka pomoći kratkih, probnih prijedloga koje iznose uz određenu rezervu. Oni čine manje brzih protuprijedloga, rijetko kažu ne i redovito

ponavljaju područja u kojima postoji slaganje.

Istražujte mnoštvo mogućnosti (opcija) - djetovorni pregovarači pokušavaju povećati broj varijabli budući da svaka nova varijabla stvara više mogućnosti za obostran dobitak. Što je više varijabli, bolje su mogućnosti za dogovor u kojem obje strane dobivaju.

Započnite s visokim ciljevima, a ustupke činite polako - pobjedjujući pregovarači u pravilu ciljaju visoko, stvaraju prostor za manevriranje i polako ustupaju s malim koncesijama u kontroliranom tempu. Oni uvijek vode računa da i suprotna strana čini to isto (radi ustupke).

Provjerite ono o čemu je donešen sporazum - vrhunski pregovarači nikad ne napuštaju pregovarački stol prije nego što ponovno prođu svaku točku sporazuma. Oni sažeto ponavljaju svaku točku na papiru i pripremaju planove za sastanke radi rješavanje budućih neslaganja.

Učinite pregled svog učinka - vještici pregovarači uče iz svojih pogrešaka. Oni ponovno razmatraju postupak pregovaranja koji su prošli tražeći područja koja se mogu unaprijediti.

Razvijte dugoročne radne odnose - uspješni pregovarači koriste 3P princip razvijanja poslovnih odnosa: oni nastavljaju biti pouzdani, promišljeni i prihvatajući bez obzira na to kako se druga strana ponaša.

Maksimalizirajte svoju moć - kao i vještici kartasi, tako i pregovarači znaju kako treba igrati sa slabim kartama. Za njih je moć u velikoj mjeri stanje umarstvar percepcije.

Prilagodite svoju strategiju situaciji - najbolji pregovarači motivirani su strategijom obostranog dobitka. Oni su konstruktivni, istražuju mogućnost obostranog dobitka i nastoje zadovoljiti interese obje strane. Međutim, oni

su prije svega (i najvažnije od svega) prilagodljivi, oni prilagođavaju svoju strategiju i taktiku tako da najbolje odgovara situaciji.

USPJEŠNO PREGOVARANJE - PROCES U KOJEM SVI U KONAČNICI DOBIVAJU

Možemo zaključiti kako je preduvjet za uspješno pregovaranje dobro poznavanje "karte" sugovornika te poznavanje njegovih ciljeva. Poznavanjem osobnih ciljeva te uvidom u temelje na kojima se zasniva naša moć, dobri pregovarači mogu bolje razumjeti kako utjecati na sugovornike te kako mogu bolje prilagoditi i proširiti moć u procesu pregovaranja. Proces uspješnog pregovaranja temelji se na sposobnosti utjecanja na sugovornikovo ponašanje tako da on djeluje u skladu s našim željama, ali da misli kako su to njegovi interesi i da se osjeća kao pobjednik. Drugim rječima, sugovornik ne smije imati osjećaj da je nešto izgubio zato što smo mi dobili.

Pregovaranje je proces komunikacije u stilu korak naprijed, korak natrag, s ciljem dostizanja zajedničke odluke. Putem pregovaranja obje strane moraju zadovoljiti svoje potrebe i to pravednom podjelom dobitvenog i nedobivenog. Uspješno pregovaranje je proces u kojem svi u konačnici dobivaju.

Ni jedna knjiga ili priručnik nije trening koji može zamijeniti vježbu koja jedina pridonosi uspješnom pregovaranju. Iz tih je razloga potrebno sustavom izobrazbe pripadnike oružanih snaga neprestano poučavati vještinsama vojnog pregovaranja. Tu svakako težište treba biti na pripadnicima koji se upućuju u razne misije i rad u inozemstvu. Kako bi uz dobro strukturirane pregovore ostvarili što povoljnije uvjete, a samim time i smanjili nepotrebne troškove i ljudske gubitke, bolje je pregovarati tjedan dana dulje nego ratovati jedan sat. ■

Foto: UN





• ZAVRŠETAK TEMELJNE
DOČASNIČKE IZOBRAZBE

ZAHTEVNA VRHUNAC OBUKE BUDUĆI

Budući zapovjednici desetina i drugih dočasničkih dužnosti iste razine, ujedno polaznici 44. naraštaja Temeljne dočasničke izobrazbe, na poligonu "Gakovo" praktično su prikazali znanja i vještine usvojene tijekom izobrazbe, a istodobno su dobili izvrsnu priliku razvijanja suradnje i koordinacije između rodova. U ovom naraštaju obrazovali su se dočasnici iz rodova vojne policije, pješaštva, veze, inženjerije, nuklearno-kemijsko-biološke obrane, motrenja i navođenja te tehničke službe svih grana naših Oružanih snaga...

Završna vježba od 10. do 14. veljače na vojnem poligonu "Gakovo" označila je kraj školovanja još jedne generacije budućih zapovjednika desetina i drugih dočasničkih dužnosti iste razine. Naime, polaznici 44. naraštaja Temeljne dočasničke izobrazbe na poligonu su praktično prikazali znanja i vještine usvojene tijekom izobrazbe, a istodobno su dobili izvrsnu priliku razvijanja suradnje i koordinacije između robova jer su na vježbi, u provedbi bojnog djelovanja, surađivali borbeni robovi i robovi borbene potpore. U ovom naraštaju obrazovali su se dočasnici iz rodova vojne policije, pješaštva, veze, inženjerije, nuklearno-kemijsko-biološke obrane, motrenja i navođenja te tehničke službe svih grana naših Oružanih snaga. Kada bi se jednom rečenicom morali iskazati zahtjevi postavljeni pred dočasnike na bilo kojoj razini, pa tako i pred zapovjedniku desetine, može se reći da je dočasnik vođa svojih vojnika, njihov prvi obučavatelj pa obvezno mora biti tehnički i taktički stručan kako bi uspješno vodio svoje ljude.

U iznimno zahtjevnim klimatskim i terenskim uvjetima, polaznici su tijekom pet dana bili pod budnim okom ocjenjivača te su izveli niz zadaća klasičnih bojnih djelovanja desetine i zadaća koje se provode u međunarodnom okružju.

INTEGRACIJA IZOBRAZBE DOČASNIKA I INSTRUKTORA

Ovogodišnja temeljna časnička izobrazba dobila je i jednu sasvim novu dimenziju u odnosu na prijašnje godine. Naime prvi je put sukladno novom konceptu izobrazbe dočasnika, ostvarena integracija temeljne izobrazbe dočasnika i izobrazbe 10. naraštaja polaznika Tečaja za instruktore. Instruktori-polaznici tečaja, uz mentoriranje i nadzor instruktora Dočasničke škole, izravno su sudjelovali u jednom dijelu obuke robova odnosno službi. Uz samu izobrazbu dočasnika, instruktori-polaznici su dobili priliku da u realnom okruženju odrade praktični dio svojih nastavnih sadržaja. Time su stekli stručne i metodičke sposobnosti za provedbu izobrazbe u svojim postrojbama u budućnosti.



Pripremila Petra KOSTANJŠAK, fotoarhiva Dočasničke škole

VJEŽBA IH ZAPOVJEDNIKA DESETINA

Poseban je naglasak bio na individualnim sposobnostima vođenja, orijentacije i radiokomunikacije, a odradene su i vježbe zbrinjavanja i evakuacije ozlijedjenih. Tijekom svih tih aktivnosti posebna pozornost bila je usmjerenja na poštivanje svih odredbi međunarodnog humanitarnog i ratnog prava. Polaznici su, uz potrebno naoružanje i tehnička sredstva, pokazali takтику upotrebe tih sredstava, kao i sve ostale postupke dje-lovanja unutar postrojbe.

Voditelj Odsjeka Temeljne dočasničke izobrazbe, stožerni narednik Denis Žekić, naglasio je da su polaznici uspješno izvršili sve pred njih postavljene zadaće. „Polaznici su pokazali izuzetnu razinu motivacije, želje za učenjem i osobnog truda, u vrlo zahtjevnim uvjetima, a samu vježbu i rad polaznika možemo ocijeniti visokom ocjenom“, zaključio je stožerni narednik. U osposobljenost i zajedničko djelovanje dočasnika različitih rodova uvjerio se i prvi dočasnici OSRH, časnički namjesnik Mario Matejlić, koji je 12.veljače s prvim dočasnicima grana, ZzP-a i HVU-a kao domaćinom, obišao polaznike na Gakovu. On je na kraju posebno istaknuo i mogućnost da u završnoj vježbi u idućem naraštaju Temeljne dočasničke izobrazbe sudjeluju i ostali dočasnici službi logistike. ■



POLAZNICI 44. NARAŠTAJA TDI



MLAĐI VODNIK VLATKO JAĆIMOVIĆ, PRIPADNIK OS CRNE GORE - ROD VOJNE POLICIJE

„Želio bih istaknuti visoku profesionalnost instruktora Dočasničke škole i mojih kolega polaznika te njihov odnos prema meni kao stranom državljaninu. Od svih sam dobio bezrezervnu podršku i pomoć, prihvaćen sam kao član tima i osim znanja, na ovom sam školovanju stekao i mnogo prijatelja. Izobrazba je bila intenzivna, zahtjevna, ali istodobno i dinamična i zanimljiva. Posebno bih istaknuo provedbu završne vježbe na poligonu „Gakovo“, gdje sam imao priliku u realnim uvjetima vidjeti i naučiti puno o zadaćama različitih rodova i zajedničkog djelovanja.“

SKUPNICA RENATA MARJANČEVIĆ, PRIPADNICA GMTBR - ROD VEZE

„Kroz izobrazbu smo proveli puno praktičnih vježbi, a na završnoj, zajedničkoj vježbi mogli smo vidjeti rezultate našeg rada. Vježba je provedena prema dobrom scenariju i mogli smo uvidjeti sve specifičnosti različitih rodova. Posebno važnim smatram potporu instruktora, stalne sugestije i suradnju, kao i svakodnevne raščlanbe nakon vježbe u kojima smo mogli puno naučiti.“

SKUPNIK KRISTIJAN FILIPOVIĆ, PRIPADNIK BSD - ROD PJEŠAŠTVA

„Posebno značajnim smatram specifičan način rada na školovanju, posebno u rodovskom dijelu izobrazbe, gdje je zajednička vježba na kraju bila jako dobro zamisljena i provedena sa svim rodovima. Stekao sam nove spoznaje i nova iskustva koja će mi zasigurno koristiti u dalnjem radu. Općenito, program dočasničkog školovanja smatram dobrim, dinamika rada nije bila prezahtjevna i uvek ima dovoljno vremena za prilagodbu, pripremu i učenje.“

VIJESTI IZ OSRH

BOJNO GAĐANJE IZ HELIKOPTERA

Polaznici 6. tečaja zajedničke hrvatsko-česko-mađarske obuke savjetodavnih timova zrakoplovstva (Air Advisory Team Pre-deployment Training Course, 6. AAT PTC) proveli su 13. veljače bojno gađanje ciljeva na zemlji na vojnom poligonu „Crvena zemlja“ kod Knina. Gađanje su prvi put proveli hrvatski bočni strijelci, a s njima i pripadnici OS Češke i Mađarske iz puškostrojnice M-84 (PKT) iz hrvatskih helikoptera MI-171 Sh na ciljeve na zemlji. Gađanje je sastavni dio Programa obuke tečaja, a cilj je dostizanje više razine koordinacije posada helikoptera za zajedničko djelovanje pilota, tehničara letača i bočnih strjelaca za savjetodavne zadaće i mentoriranje pripadnika Afganistanskog ratnog zrakoplovstva. "Uloga

bočnih strjelaca nije samo u gađanju ciljeva na zemlji već mnogo više od toga. Oni upozoravaju kapetana posade o prometu u zraku, mogućim prijetnjama i naravno zaduženi su za aktivnu samoobranu posade i helikoptera. Zahvaljujući njima kapetan posade dobiva vrijedne informacije, a ovom obukom se postiže koordinacija, uvežbanost i u konačnici veća sigurnost cijelog tima. Sve se to odigrava u multinacionalnom sastavu posada zbog čega sve ove pripreme i uvežbavanja imaju neprocjenjivo značenje prije odlaska u područje operacije", iznio je ocjene nakon provedenog gađanja bojnik Boris Panić, koordinator obuke Zapovjedništva HRZ-a i PZO-a.

M. KARAČIĆ



Foto: D. Perak

ZASTUPNIK U EU PARLAMENTU ANDREJ PLENKOVIĆ ODRŽAO PREDAVANJE NA HVU

Na Hrvatskom vojnem učilištu „Petar Zrinski“ 17. veljače polaznicima Ratne škole „Ban Josip Jelačić“ zastupnik Europskog parlamenta mr. sc. Andrej Plenković održao je predavanje na temu: „Vanjska, sigurnosna i obrambena politika EU“. Govorio je o vanjskopolitičkoj i globalnoj ulozi Europske unije te cjelovitom pristupu politike EU, koja podrazumijeva političko-diplomatske, trgovinsko-razvojne i vojno-sigurnosne dimenzije utemeljene na međunarodnom pravu i učinkovitom multilateralizmu.

U svom izlaganju polaznicima Ratne škole te predavačima i visokim časnicima ravnateljstva i dekanata HVU-a, mr. sc. Plenković se osvrnuo na aktualne trendove na području obrambene i sigurnosne politike EU nakon što su rezolucije Europskog parlamenta i za-



Foto: M. Ševar

ključci Europskog vijeća iz prosinca 2013. doveli pitanja obrane u središte interesa šefova država i vlada EU. Istaknuo je nužnost bolje učinkovitosti i vidljivosti, jačanje sposobnosti te razvoj tehnološke i industrijske baze na području obrane.

U kontekstu višegodišnje gospodarske krize u članicama EU pojasnio je proračunske aspekte obrambene politike. Komentirao je također politiku proširenja EU te situaciju u jugoistočnoj Europi.

OJI



SUDJELOVANJE HRVATSKOG ČASNIČKOG ZBORA NA KONGRESU C.I.O.R.-A

Zimski kongres C.I.O.R.-a (Međusavjetnička organizacija pričuvnih časnika) održan je od 5. do 8. veljače u Bruxellesu, u Zapovjedništvu NATO-a. Kao predstavnici HČZ ZU RH sudjelovali su njezin predsjednik, stožerni brigadir u mirovini Rozario Rozga i brigadir u mirovini, Stanislav Linić predsjednik HČZ-a Primorsko-goranske županije.

Na početku kongresa sudionici su se obratili Pieter de Crem, zamjenik premijera i ministar obrane Kraljevine Belgije i general Philip M. Breedlove, zapovjednik NATO zapovjedništva za operacije i zapovjednik američkih snaga u Europi (SACEUR).

Njihovo izlaganje bilo je orijentirano na novu sigurnosnu situaciju i strateški koncept NATO-a poslije povlačenja dijela snaga iz operacije ISAF u Afganistanu i ulogu koju će pričuva imati u situaciji kada operativne snage NATO-a neće biti angažirane direktno u operacijama već će biti spremne brzo djelovati na kriznom području.

U drugom dijelu programa rad se odvijao po odborima pa je na Odboru za PzM&O hrvatsko izaslanstvo iznijelo svoju zamisao za provođenje C.I.O.R. radionice od 15. do 18. listopada u Opatiji u izvršnoj organizaciji Hrvatskog časničkog zbora, odnosno organizaciji Hrvatskog časničkog zbora Primorsko-goranske županije.

Tijekom kongresa održan je i sastanak s generalom Mirkom Šundovom, našim predstavnikom u NATO-u koji je ponudio pomoći i potporu za ostvarivanje veza sa susjedima u pozivanju na radionicu. General Šundov je pokazao veliko zanimanje za rad HČZ-a imajući puno razumijevanje za sve poteškoće.

Tijekom kongresa, članovi hrvatskog izaslanstva ostvarili su niz neformalnih kontakata s vojnim predstavnicima NATO zemalja. Vidljivo je da je Hrvatski časnički zbor u ovoj organizaciji stekao ugled zahvaljujući proaktivnoj ulozi u radu C.I.O.R.-a.

OJI

PRIPADNICI HRM-A NA BRODU HELENSKE REPUBLIKE U OPERACIJI ATALANTA

U pomorskoj operaciji Europske unije ATALANTA na fregati HS "PSARA" RM Helenske Republike angažirano u Adenskom zaljevu i somalskim vodama, od 10. veljače do 21. svibnja 2014. sudjeluju pripadnici Flotile Hrvatske ratne mornarice, poručnik fregate Božen Lukšić i nadnarednik Damir Mateljan.

Poručnik fregate Lukšić već je sudjelovao u operaciji ATALANTA, 2010. godine, na dužnosti stožernog časnika na nizozemskom ratnom brodu "Johann de Witt". Nadnarednik Mateljan prvi je dočasnik HRM-a koji će sudjelovati u ovoj operaciji. Republika Hrvatska od 2009. daje svoj doprinos sudjelovanjem pripadnika OSRH u operaciji ATALANTA.



Ratni se brod pridružio operaciji Atalanta 20. veljače. HS "PSARA" je fregata klase Hydra. Višenamjenska uloga fregate, koja ima posadu od 198 članova, počiva na različitim senzorskim uređajima i naoružanju, uključujući i Sikorsky S-70B Seahawk helikopter.

OJI



Foto: A. Mimica

AMERIČKI RAZARAČ USS STOUT U POSJETU HRM-u

U sklopu bilateralne vojne suradnje s Oružanim snagama SAD-a, u luku Lora 17. veljače uplovio je razarač VI. flote američke ratne mornarice USS STOUT (DDG-55), koji je u Splitu boravio do 21. veljače. Posjet Hrvatskoj ratnoj mornarici i gradu Splitu obuhvatio je protokolarne prijame vojnih i civilnih dužnosnika te pripadnika HRM-a na gostujućem brodu, prijam zapovjednika USS STOUT u Zapovjedništvu Flotile HRM-a, te razgled brodova HRM-a. USS STOUT (DDG-55) je razarač klase Arleigh Burke, dužine 154 m, širine

20 m te gaza 11 m. U operativnoj uporabi je od 1994. godine, a matična luka mu je Norfolk u Virginiji. Brodom zapovijeda kapetan fregate Robert Alpigni, a posadu čini 278 časnika i mornara. Razarač STOUT jedan je od najstvremenije opremljenih brodova RM SAD-a za djelovanja na ciljeve u zraku, na morskoj površini i obali. U području Mediterana provodi nadzor pomorskog prometa i aktivnosti s ciljem osiguranja sigurnosti plovidbe, te sudjeluje u međunarodnim vojnim vježbama.

OJI

Europarlamentarac Tonino Picula održao predavanje na HVU



Foto: M. Šefer

Hrvatski zastupnik u Europskom parlamentu, Tonino Picula, 21. veljače na Hrvatskom vojnom učilištu održao je predavanje za polaznike Ratne škole, visoke dužnosnike iz ravnateljstva i dekanata HVU-a te za profesore Učilišta. Predavanju su nazočili i načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH, general zborna Drago Lovrić, i ravnatelj HVU-a general-pukovnik Slavko Barić. Glavna tema predavanja bila je Evropska unija, Hrvatska i njezino okruženje uoči izbora za Europarlament, koji bi se trebali održati između 22. i 25. svibnja ove godine. Picula se posebno osvrnuo na kruz odnosa na samim rubovima EU-a,

P. KOSTANJŠAK

Radionica za izradu planskih dokumenata za TVBG Spremnost 14/1

U vojarni "Bosut" Vinkovci od 10. do 14. veljače provedena je Radionica za izradu planskih dokumenata "Taktička vježba ojačane mehanizirane bojne u obrani s bojnim gađanjem" (TVBG SPREMNOST 14/1) uz blisku zračnu potporu snaga HRZ i PZO, US AF i Mađarskog zrakoplovstva (OSRM) s ciljem prikaza sposobnosti snaga koje sudjeluju u vježbi. Tijekom tjeđna Radionice proveden je cjelokupni planski proces za vježbu i izrađeni proizvodi planskog pro-

cesa sukladno specifikacijama vježbe, koje će biti prezentirani nazočnjima na Glavnoj planskoj konferenciji krajem veljače na VP "Eugen Kvaternik" Slunj kada je planirano i zapovjedno izviđanje, s osvrtom na mogućnosti, potrebe i troškove provedbe vježbe.

Taktička vježba ojačane mehanizirane bojne u obrani s bojnim gađanjem" na vojnom poligonu "E. Kvaternik" Slunj održat će se sredinom svibnja.

OJI

POSJET MULTINACIONALNOJ HELIKOPTERSKOJ POSADI U ZEMUNIKU

Zapovjednik HRZ-a i PZO-a brigadni general Dražen Ščuri posjetio je 13. veljače 93. zrakoplovnu bazu u vojarni "Zemunik" gdje se susreo s polaznicima zajedničke obuke hrvatskih, čeških i mađarskih savjetodavnih zrakoplovnih timova (AAT PTC - Air Advisory Team Pre-deployment Training Course) koja se po šesti put provodi u Zemuniku kao dio projekta unutar NATO inicijative Pametne obrane. Generala Ščurija dočekali su zapovjednik 93. zrakoplovne baze pukovnik Karol Lučan i zapovjednik tečaja satnik Dalibor Ivelja te predstavnici čeških i mađarskih zrakoplovnih timova. Tečaj je u završnoj fazi provedbe, a nakon susreta s helikopterskim posadama general Ščuri je kazao kako je, između ostalog, vrijednost tečaja i u tome što ga provode pripadnici s iskustvom misije mentoriranja snaga Afganistanskog ratnog zrakoplovstva te se obuka na svakom novom tečaju osvježava spoznajama i iskustvima sa terena. Primjerice, na šestom tečaju polaznici se upoznaju s novim procedurama koje su odhodavno na snazi u Afganistanu pa timovi već u Zemuniku rade po tim procedurama. „Ponudili smo i neke nove ideje i prijedloge kako bi misija obuke u Afganistanu u potpunosti zadovoljila najviše NATO standarde obuke helikopterskih posada. Ovaj je tečaj na neki način i ulaznica za uspostavu Multinacionalnog zrakoplovnog obučnog centra (Multinational Aviation Training Centre – MATC) u kojem će baza Zemunik zauzimati značajno mjesto treninga i obuke međunarodnih helikopterskih timova zbog prirodnih i meteouvjeta i razvijenih sposobnosti 93. zrakoplovne baze HRZ-a i PZO-a", istaknuo je Ščuri.

M. KARAČIĆ



Foto: M. Karačić

Petodnevni temeljni tečaj skijanja na Sljemenu

Polaznici 12. načrta Visoke dočasničke izobrazbe, prema nastavnom planu i programu predmeta tjelesno-vojne tečaje, proveli su petodnevni Temeljni tečaj skijanja na skijalištu Sljeme, pod stručnim vodstvom dje-

latnika Odsjeka kinezijologije HVU "Petar Zrinski" prof. Dražena Čurčića, bojnika Jose Šarlije i natporučnika Domagoja Bagarića. Unatoč lošim vremenskim uvjetima, kiši i magli te nedostatku snijega polaznici su uspjeli dostići zadani cilj, a to je početnici naučiti, a oni bolji usavršiti skijanje. Kao i mnogo puta do sada



pokazalo se da unatoč svim preprekama i otežavajućim okolnostima, uz dobru motiviranost i iznimnim trud moguće je postići željeni cilj i ostvariti zavidne rezultate.

OJI


NATO NOVOSTI


Žene, mir i sigurnost

Posebna predstavnica za žene, mir i sigurnost glavnog tajnika NATO-a, Mari Skåre na toj je funkciji nešto više od godinu dana, a koji su prioriteti njezina djelovanja, što je potrebno učiniti da se Program za žene, mir i sigurnost na terenu i provede, odgovorila je u nedavno objavljenom intervjuu "Leader in the Spotlight" za koji su joj pitanja postavili čitatelji iz cijelog svijeta. Prema njezinim riječima sve nacije dužne su implementirati UN-ovu rezoluciju za žene, mir i sigurnost, a ne samo zemlje u konfliktnoj ili poslijekonfliktnoj situaciji. "Prvi korak u usvajanju ove Rezolucije je na državnoj i lokalnoj razini, jer se mora napraviti strategija i nacionalni plan djelovanja", rekla je Skåre ističući kako je također za provedbu tog programa ili strategije važno osigurati i finansijska sredstva. Odgovarajući na pitanje koje se tiče postotka žena uključenih u NATO-ove misije, Skåre je kazala kako o broju pripadnica uključenih u oružane snage odlučuju same države članice. "Mogu se složiti s konstata-

Raste europski proturaketni štit

Američki razarač USS Donald Cook stigao je sredinom veljače u španjolsku luku Rota. Riječ je o prvom od četiri raketna razarača koji su ključna faza u pojačavanju europskog raketnog štita. Tijekom iduće dvije godine u španjolsku luku stići će još tri broda. Prema riječima glavnog tajnika NATO-a Andersa Fogha Rasmussena dolazak američkog broda je korak naprijed za NATO, ali i za europsku sigurnost te transatlantsku suradnju. Naime, nakon dolaska

i preostala tri broda ta će komponenta biti ključna za europski raketni štit. Proturaketni obrambeni sustav NATO-a ujedno je dobar primjer Pametne obrane, koji omogućuje zemljama članicama NATO da udruživanjem podijele sposobnosti kako bi bolje reagirale na zajedničke sigurnosne izazove. S druge strane na postavljanje proturaketnog štita reagirala je Rusija iz koje su poručili kako je ovaj sustav velika prijetnja njihovoj sigurnosti. Upozoravaju kako će kao odgovor na ovaj sustav proturaketne obrane ojačati svoj nuklearni arsenal.



Foto: ISAF Headquarters





Foto: army_mil



Foto: army_mil

minjući kako su NATO i ISAF-ovi partneri trenutačno u procesu prepuštanja ovlasti afganistanskim snagama sigurnosti, a obećavajući znak da je proces na dobrom putu jest i osnivanje službi vezanih uz spolnu jednakost i ljudska prava. Napomenula je i kako još mnogo posla ostaje i nakon povlačenja koje će se dogoditi krajem godine, no i da će NATO i nakon tog roka nastaviti pomagati Afganistanskim snagama sigurnosti, novom misijom. Govoreći o povezanosti UN-ove Rezolucije 1325 i "odgovornosti za zaštitu", kazala je kako ove dvije agende imaju drukčije okvire, no da se međusobno podržavaju. U pogledu suradnje i razmjene iskustava s UN-om te ostalim međunarodnim organizacijama, predstavnica glavnog tajnika istaknula je kako podizanje svijesti te institucionalizacija programa za žene, mir i sigurnost, još uvijek predstavljaju ključni izazov za sve sudionike. "Trening i edukacija još uvijek su naši najvažniji alati, a naša misija ne smije ostati na marginama. Važan je sustavan pristup, monitoring provedbe i rezultata", zaključila je Skåre.

Anita KONČAR, foto: NATO



Afganistan oslobodio 65 zatvorenika

"Zabrinut sam odlukom afganistanskih vlasti da puste 65 zatvorenika koji su bili osuđeni za ubojstva i ranjavanja afganistanskih civila, afganistanskih snaga sigurnosti te pripadnika ISAF-a," izjavio je glavni tajnik NATO-a Anders Fogh Rasmussen nakon što je afganistska Vlada donijela odluku o oslobođanju 65 talibana iz kontroverznog zatvora Bagram. Ova odluka je, čini se, donesena na temelju političkih kalkulacija i nije se vodilo računa o propisanoj proceduri afganistanskih sudova, pa je to velik korak unatrag za vladavinu prava u Afganistanu", istaknuo je Rasmussen. Napomenuo je i kako je afganistska Vlada dužna osigurati provedbu vladavine prava, a odgovorna je i za osiguravanje sigurnosti u svojoj zemlji te pozvao afganistske vlasti da učine sve što je u njihovo moći kako bi osigurale da pušteni zatvorenici ne predstavljaju daljnju prijetnju afganistanskom narodu te snaga međunarodne koalicije koje su odlučne izgraditi sigurnost u toj zemlji. O puštanju zatvorenika očitovalo se i američko veleposlanstvo iz Kabula, a u priopćenju su istaknuli kako će "afganistske vlasti morati snositi posljedice za svoje odluke. Tražimo od Vlade da poduzme sve moguće mјere kako bi se osiguralo da oslobođene osobe ne počine novo nasilje ili terorizam."

VOJNA TEHNIKA // NOVOSTI

PORINUTA POSLJEDNJA KORVETA KLASE BAYNUNAH

Posljednja od ukupno šest korveta klase Baynunah namijenjena ratnoj mornarici Ujedinjenih Arapskih Emirata (UAE) svečano je porinuta 4. veljače. Gradnja korvete imena Al-Hili (P 176) započela je u rujnu 2009. Trenutačno se u operativnoj službi ratne mornarice UAE nalaze tri plovila, od kojih je treće, Al-Dhafra (P 173) ušlo u aktivnu službu u prosincu 2013.

Nositelj glavnog ugovora cjelokupnog programa je tvrtka Abu Dhabi Ship Building (ADSB). Francusko brodogradilište Constructions Mecaniques de Normandie (CMN) je kao strateški partner, glavni podugovaratelj i dizajner brodova izgradilo prvi brod u klasi, a za ostale korvete je nositelj transfera tehnologije koji su izgrađeni na navozu tvrtke ADSB.

Prema dostupnim informacijama, korvete klase Baynunah duljine 88 m projektirane su kako bi provodile čitav niz raznorodnih zadaća, od ophodnih do protuminskih. Temeljno naoružanje sastoji se od glavnog pramčanog topa kalibra 76 mm tvrtke Oto Melara, protubrodskih projektila Exocet MM 40 Block III tvrtke MBDA te projektila zemlja-zrak RIM-162 Evolved Sea Sparrow tvrtke Raytheon. Program Baynunah je sljednik programa LEWA 1 kojim se zamjenjuju šest ophodnih brodova klase Ardhana duljine 33,5 m te najveće istisnine 175 t.

M. PTIĆ GRŽELJ



Foto: Marinalink



BLOCK 4 NOVI SOFTVER ZA LIGHTNING II

Iako je višenamjenski borbeni avion zadnje generacije F-35 Lightning II još uvijek u fazi postupnog uvođenja u inicijalnu operativnu uporabu, Američka ratna mornarica (U.S. Navy) službeno je krajem siječnja pokrenula natječaj za rad na novoj inačici njegova softvera. Nova generacija softvera Block 4, u odnosu na aktualnu inačicu Block 2b, trebala bi donijeti nekoliko značajnih poboljšanja. Ona će u prvoj fazi biti najviše usmjerena na F-35A

inačicu Lightninga. Prema najavama proizvođača aviona, tvrtke Lockheed Martin, zasad se ne razmišlja o izgradnji potpuno novog prototipa F-35 Lightning II. Bit će izrađeni prototipovi raznih sustava koji će pratiti razvoj softvera Block 4, i potom će biti ugrađeni na jedan od postojećih prototipova Lightninga. Ideja je stvoriti otvorenu arhitekturu unutarnjih sustava aviona, ne samo radi anticipiranja nekih budućih potre-

Plovila su postavljena u svibnju 2013., nakon čega su uslijedila korisnička ispitivanja. Prema terminskim planovima, plovilo CCM Mk 1 trebalo bi postići inicijalnu operativnu sposobnost (*Initial Operational Capability - IOC*) u posljednjem kvartalu fiskalne godine 2015. Dostizanje potpune operativne sposobnosti (*Full Operational Capability - FOC*) očekuje se u trećem kvartalu fiskalne godine 2020.



NOVO PLOVILO CCM



Ilustracija: USCG

PROJEKT NOVOG KUTERA ZA OBALNU STRAŽU

Američka obalna straža dodijelila je ugovore za izradu idejnog projekta novog odobalnog ophodnog kutera (*Offshore Patrol Cutter - OPC*) unutar istoimenog programa nabave. Ugovori ukupne vrijednosti 65 milijuna američkih dolara dodijeljeni su 11. veljače trima brodograđevnim tvrtkama: *Bollinger Shipyards*, *Eastern Shipbuilding Group* i *General Dynamics Bath Iron Works*. Uz očekivanu nabavu 25 plovila, OPC program je najveći projekt nabave plovila koji je američka obalna straža ikada pokrenula. Novim kuterima namjerava se zamijeniti postojeća flota kutera srednjeg doplova (*Medium Endurance Cutters - WMEC*) koja se sastoji od 13 plovila klase Famous Cutter i 14 plovila klase Reliance. Postaju sve skuplji za održavanje i upravljanje te su, u mnogim pogledima, tehnološki zastarjeli.

Čelnici američke obalne straže slijede dvo faznu strategiju projekt-gradnja u nabavi spomenutih kutera. Ovaj pristup na početku cjelokupne nabave donosi već unaprijed zadane taktičko-tehničke zahtjeve i sami projekt koji pomaže ublažavanju troškova i rasporeda rizika. Prva faza obuhvaća izradu triju idejnih projekata na osnovi kojih će se dodijeliti jedan ugovorni projekt. Druga faza obuhvaćat će izradu radioničke dokumentacije, gradnju i opremanje broda, ispitivanja i dostavu. Američka obalna straža bit će vodeći integrator sustava na plovilima.

M. PTIĆ GRŽELJ

Nova klasa kutera imat će veći doplov i autonomiju, snažnije naoružanje, veću helikoptersku palubu, unaprijeđeni sustav zapovijedanja, nadzora, komunikacija, računala, obavještajnih djelatnosti, praćenja i motrenja (C4ISR). Plovila će primiti, odnosno smjestiti jednu letjelicu i brodicu namijenjenu specijalnim operacijama kojima će se moći upravljati u gotovo svim vremenskim uvjetima.

Na norveški zahtjev u novu generaciju softvera bit će ugrađena i podrška za upravljanje koćećim padobranom koji pomaže lakšem zaustavljanju aviona na zaledenim pistama.

ba operatera Lightninga, nego i zbog lakše integracije različitih tipova AESA (*Active Electronically Scanned Array*) radara, što je posebno bitno za inozemne naručitelje. Uz to, bit će proširena podrška za različite tipove navođenih projektila velikog dometa zrak - zemlja, te projektila zrak - zrak srednjeg dometa. Pritom se izravno navodi takav zahtjev Norveške koja je zainteresirana za integraciju Kongsbergova naoružanja. Programska poboljšanja

pratit će novi CAS (Collision Avoidance System) sustav za sprečavanje sudara u zraku s drugim avionima. Tu su i nova poboljšanja datalink sustava koja se odnose na prijenos/dijeljenje videoslike u realnom vremenu dobivene s različitim elektrooptičkim senzora. Navode se značajna poboljšanja koja se odnose na racionalizaciju potrošnje električne struje za napajanje raznih sustava na avionu.

I. SKENDEROVIC

Američko Zapovjedništvo za specjalne operacije (USSOCOM) odabralo je tvrtku Oregon Iron Works (OIW) i njihov projekt broda CCM (Combatant Craft Medium) Mk1 za pobjednika natječaja programa plovila za specijalne operacije. Odluka o konačnom dostavljaču novog plovila uslijedila je prema natječajnoj evaluaciji prototipnih plovila spomenute tvrtke i tvrtke United States Marine Inc (USMI).

U rujnu 2011., tvrtkama OIW i USMI dodijeljeni su ugovori druge faze, procijenjene ukupne vrijednosti 14 milijuna američkih dolara za izgradnju oba prototipa za potrebe natječajne evaluacije. Nova plovila CCM Mk1 zamijenit će plovila Mk V Special Operations Craft i gumenjake s tvrdim dnom (RIB) Naval Special Warfare. Opisana su kao moderna, okretna, prilagodljiva, tehnički relevantna i pouzdana te opera-

tivno iznimno sposobna. Plovila su razvijena i projektirana kako bi ih mogao transportirati zrakoplov C-17 Globemaster. Posadu će činiti četiri člana, koji će imati mogućnost prijevoza od 14-19 osoba. Vrijednost ugovora o nabavi plovila nije objavljena, no pretpostavlja se kako bi zahtijevanih 30 plovila imalo potencijalnu vrijednost do 400 milijuna američkih dolara s dostavom posljednjeg plovila do kraja 2021.

CCM Mk 1 je zamislijen kao višenamjensko plovilo, s primarnom zadaćom slanja i povratka pripadnika posebnih snaga u okruženju niskih do srednjih prijetnja. Ostale temeljne zadaće uključuju izravne akcije, posebno izviđanje, protuterorizam, umutarnju obranu, nekonvencionalno djelovanje, pripremu operativnog okruženja, sprečavanje narkoterorizma, oporavak ljudstva ...

M. PTIĆ GRŽELJ

AZIJSKI HMMWV

Američka tvrtka AM General tijekom veljače svjetskoj javnosti je u Singapuru predstavila novu inačicu svog terenskog vozila. Riječ je o inačici dobro poznatih HMMWV (High Mobility Multipurpose Wheeled Vehicle) terenaca, odnosno o M-1165 Deployable Reconnaissance Ground Network-Vehicle (DRGN-V), koji nosi i

oznaku RHD (Right Hand Drive) zbog upravljača koji se nalazi na desnoj strani. Temeljna odlika M-1165 serije HMMWV terenaca je serijski integrirana bolja protuminska i balistička zaštita vozila, te veća terenska prohodnost. Posebnost M-1165 DRGN-V inačice je naoružanje, odnosno vozilo više nema

aluminijski krov nego su na otvorenem krovu na nosačima postavljene četiri strojnica. Glavno naoružanje čini jedna teška strojnica Browning M2 kalibra 12,7x99 mm, te tri puškostrojnica u kalibru 5,56x45 mm i 7,62x51 mm. Vozilo je primarno namijenjeno izvidničkim i specijalnim postrojbama, za lako i brzo

Foto: AM General



SINGAPUR NABAVLJA NJEMAČKE PODMORNICE

Njemačka brodograđevna korporacija Thyssen-Krupp Marine Systems (TKMS) i njezino brodogradilište Howaldtswerke Deutsche Werft (HDW) zaključila je ugovor o gradnji, opremanju i dostavljanju dviju podmornica Type 218SG sa singapskim Ministarstvom obrane. Namijenjene su potrebama njihove ratne mornarice. Mediji navode kako se vrijednost ugovora procjenjuje na 1,36 milijardi američkih dolara a uključuje obuku posade te logističku potporu. Nove podmornice gradit će se u već spomenutom brodogradilištu HDW u Kielu dok će borbeni sustav biti razvijen u suradnji njemačke kompanije Atlas i singapske tvrtke ST Electronics. Obje podmornice bit će dostavljene singapskoj mornarici do 2020.

Zamjenit će tri rabljene podmornice klase Challenger (izvorna klasa Sjöormen) dobavljene iz Svedske. Nadalje, ugovor sadrži opciju za gradnjom dodatnih dviju podmornica nakon 2020. koje bi zamjenile dvije podmornice klase Archer (izvorna klasa Västergötland) izgrađene kasnih 1980-ih. Eventualnom nabavom svih četiriju podmornica Type 218SG modernizirala bi se cijelokupna podmornička flota singapske ratne mornarice.

Iako projektne karakteristike novih podmornica Type 218SG nisu objavljene, očekuje se kako će imati istisninu veću od 2000 t. Naineće singapska mornarica traži podmornice mnogo veće korisne nosivosti, podmorničkih funkcionalnosti i mogućnosti u odnosu na postojeće podmornice klase Challenger i Archer. Očekuje se kako bi nove podmornice imale mogućnost uporabe protubrodskih projektila, mina, besposadnih podvodnih plovila i eventualno specijalnih snaga.

M. PTIĆ GRŽELJ





Foto: YouTube

ubacivanje u dubinu prostora. Za pogon M-1165 DRGN-V nude se dva motora, jakosti 205 KS te 270 KS. Vozilo može ponijeti do 3000 kg "korisnog" tereta, a može se prevesti i transportnim helikopterima CH/MH-47 Chinook.

I. SKENDEROVIC

Singapurski međunarodni velesajam zrakoplovne tehnike i vojne opreme izraelska tvrtka Israel Aerospace Industries (IAI) iskoristila je za svjetsku premijeru svog novog MALE (Medium Altitude Long Endurance) besposadnog sustava Super Heron HF (Heavy Fuel). Riječ je o poboljšanoj inačici postajevećeg sustava Heron 1, namijenjenog za obavljanje ISTAR (Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, & Reconnaissance) zadaća nadzora iz zraka te zahvata zemaljskih ciljeva.

Super Heron donosi nekoliko poboljšanja. Ona se prije svega odnose na pogonski blok, odnosno na integraciju dizelskog motora (umjesto do sadašnjeg Rotax 914 motora) što je svojevrsni trend u zrakoplovnoj industriji proteklih godina. Odabir dizelskog motora odnosno goriva donosi znatno veću sigurnost u odnosu na standardno avio gorivo, zahvaljujući svojoj manjoj zapaljivosti. Pogonski

blok jakosti 200 KS isporučila je talijanska tvrtka Diesel Jet, koja je dio FIAT Grupe. Novi motor donio je nove performanse letjelice. Tako su povećane brzina penjanja i maksimalna brzina koja sada iznosi 277 km/h. Uz dizelski motor, IAI je proveo i značajna poboljšanja na zmaju letjelice. Uočljivo je proširenje i produljenje trupa, a na krajevima krila koja imaju raspon 17 m postavljeni su vingleti. Povećana je maksimalna težina na polijetanju koja sada iznosi 1450 kg, uz nosivost "korisnog" tereta do 450 kg. Autonomija boravka u zraku je 45 sati, pri čemu može postići maksimalni vrhunac leta od 30 000 m, odnosno maksimalni domet do 1000 km. Predstavljeni Super Heron bio je opremljen MOSP 3000 žirostabiliziranim elektrooptičkom turelom, te Elta Systems ELM-2055 SAR (Synthetic Aperture Radar) radarem.

Okvirna cijena cijelog Super Heron sustava, koji uključuje nekoliko letjelica te zemaljsku kontrolnu postaju, kreće se između 60 i 80 milijuna američkih dolara.

I. SKENDEROVIC

PREDSTAVLJEN SUPER HERON HF

ŽELJEZNA ZRAKA ZA SIGURNO NEBO

Na međunarodnom velesajmu zrakoplovne tehnike i vojne opreme koji je u prvoj polovici veljače održan u Singapuru premijerno je pokazan i novi izraelski protuzračni sustav. Laki mobilni PZO sustav Iron Beam (željezna zraka) predstavila je izraelska tvrtka Rafael Advanced Defense Systems. Njegova posebnost je visokoenergijski laserski PZO sustav kratkog dometa do sedam kilometara, namijenjen za obranu od raznih tipova raket, minobacačkih granata te od besposadnih sustava. Riječ je o sustavu predviđenom kao dopuna PZO sustavu Iron Dome, koji ne bi bio tako učinkovit za obranu od navedenog tipa ugroza s malim trajektorijem.

Tvrta Rafael Advanced Defense Systems integrator je cijelog sustava, te zasad ne navodi tko je proizvođač laserskog modula i koja mu je snaga. Na posredan način zaključuje se kako je najvjerojatnije riječ o 25 kw, te da će tek u skorijoj budućnosti predstaviti novi PZO sustav s



Ilustracija: AN

minimalno 150 kw visokoenergijskim laserom. Jedan Iron Beam sustav čine motrički radar, dva kamiona na koje su u ISO transportnim kontejnerima postavljeni Iron Beam laseri te zemaljska upravljačka postaja. Koncept primjene predviđa da na cilj svoje zrake istodobno ispaljuju oba laserska sustava, kako bi se kompenzirale atmosferske interferencije, odnosno osigurala visoka razina preciznosti i fizičko uništenje cilja. Rafael ističe kako je Iron Beam moguće instalirati na različite tipove terenskih vozila, te kako je njihov laserski PZO sustav cijenom znatno povoljniji nego "klasični" PZO sustavi koji rabe razne vrste navođenih projektila zemlja - zrak.

I. SKENDEROVIC

Pretpostavlja se kako će projekt podmornica Type 218SG imati mnoge karakteristike postojećih podmornica Type 214, Type 212 i izraelske podmornice klase Dolphin. Poznato je kako će platforma nove klase podmornica biti Type 216 a pogon će se temeljiti na zračno-neovisnoj propulziji (AIP). Većina senzora i oružanih sustava bit će isključivo njemačkog podrijetla, dok će indonezijska tvrtka ST Electronics dobaviti samo pojedine elemente spomenutih sustava.

Najavljuje se kako će izraelske obrambene snage tijekom 2015. započeti s uvođenjem Iron Beama u inicijalnu operativnu uporabu, a nekoliko je zemalja već iskazalo svoj interes za kupnju.

M113 s posadom iz 23. pješačke divizije američke vojske na fotografiji iz 1998. godine, na vježbi Foal Eagle na poligonu Twin Bridges u Južnoj Koreji

KOPNENA VOJSKA

Američki vojnici u vozilu M113 u akciji tijekom Vijetnamskog rata 1966. godine. Riječ je o inačici vozila zvanoj ACAV (*Armored Cavalry Assault Vehicle*). Prvi M113 u aktivnu je službu ušao šest godina prije



POTRAGA ZA NASLJEDNIKOM



Foto: US Army

Vedran SLAVER



M113 je jedno od najčešćih oklopnih vozila u svijetu. Ukupno je proizvedeno oko 80 000 primjeraka, a bilo je ili je još u uporabi u oko 50 vojski svijeta. Razvoj je počeo još u 50-im godinama prošlog stoljeća, a vozilo je službeno ušlo u naoružanje Američke kopnene vojske 1960. godine. M113 je svojedobno bio revolucionaran po aluminijskoj konstrukciji tijela koja je osiguravala tada zadovoljavajuću zaštitu te zračnu prevozivost. U 80-ima uvođenjem borbenog vozila pješaštva M2 i M3 Bradley u kopnenu vojsku SAD-a M113 uglavnom preuzima razne potporne uloge. Tijekom karijere oklopniak je doživio mnoge modifikacije. Zadnji standard u Američkoj vojsci je M113A3 koji je prepoznatljiv po spremnicima goriva smještenim izvana na zadnjoj ploči sa svake strane utovarno-iskrcajne rampe.

USPJEH U INOZEMSTVU

Mnoge zemlje su M113 proizvodile po licenciji ili su ga kopirale. Veliki korisnik u Europi je bila Njemačka. Nizozemska je, primjerice, po licenciji proizvodila i BVP inačicu YPR-765. Najveći ne-američki korisnik je svakako Izrael koji je razvio razne svoje specijalizirane inačice i modifikacije osnovnog vozila. Zbog svoje raširenosti M113 je još uvijek zanimljiv za tvrtke koje nude modernizacijske pakete. Jedna od prilično uspješnih je njemački FFG koji se s M113 bavi već 25 godina. Sudjelovalo je u modernizaciji njemačkih, austrijskih, danskih, norveških i litavskih oklopnjaka. Nude nekoliko modela modernizacija koji mogu uključivati produženje i/ili površnje podvozja, novi pogonski blok, gurmene gusjenice, kamere, ugradnju raznih specijalističkih uređaja i naravno, poboljšanje oklopne zaštite vozila.

Veliki aktualni proizvođač je turski FNSS koji od početka 90-ih proizvodi oklopniak ACV-300/350 vrlo sličan nizozemskom YPR765. FNSS nudi veliku paletu inačica te ih je izvezao u Maleziju i Ujedinjene Arapske Emirate. Također nude i modernizacijski paket pod oznakom M113A4 kojim se vozilo dovodi na ACV standard, uključujući prije svega novi pogonski paket.

UKORAK S TENKOVIMA

Velika novost je stigla 26. studenoga 2013. Tada je američka vojska objavila Zahtjev za slanje ponuda (Request for Proposals -RFP) za program oklopnog višenamjenskog vozila pod imenom Armored Multi-Purpose Vehicle (AMPV). Točnije, riječ je o fazi razvoja koja uključuje konstruiranje vozila i pripremu za proizvodnju (engineering and manufacturing development - EMD). Riječ je o novoj obitelji vozila koja bi trebala premostiti postojeće i buduće nedostatke M113 u pogledu zaštite, mobilnosti, pouzdanosti i interoperabilnosti u sklopu oklopnih brigada (Armored Brigade Combat Team - ABCT). Ukratko, traži se oklopno vozilo koje će po mobilnosti biti usporedivo s tenkovima M1 Abrams i BVP-ima M2/3 Bradley. Treba biti sposobno pratiti ih kroz cijeli spektar operacija, od onih klasičnih visokog intenziteta do onih asimetričnih kao u Iraku i Afganistanu. Važan aspekt dizajna je i osiguranje dovoljnih kapaciteta za primanje i opskrbu strujom sve više raznih električnih sustava. S tim ciljem AMPV obitelj vozila će zamijeniti pet inačica, odnosno uloga M113, s time da će se postojeća specifična oprema iz M113 biti prebačena u nova vozila. Planira se u trinaest godina nabaviti 2907 novih vozila.

POČETAK PROIZVODNJE

Prema natječaju ugovor za EMD fazu će uključivati dostavu 29 prototipnih vozila uključujući svu popratnu opremu i

Foto: US Army

 KOPNENA VOJSKA



Foto: MoD AU

dokumentaciju. Definirane su, također, opciske tri godine za početnu maloserijsku proizvodnju (*low rate initial production* - LRIP). Za to vrijeme planira se proizvesti 287 vozila, to jest oko 10 % buduće flote s napomenom da će se strategija faze pune proizvodnje definirati prije završetka LRIP faze. Traži se tempo pune proizvodnje vozila kojim bi se godišnje popunjavalо dvije do tri brigade. Financiranje EMD faze vrijedne 436 milijuna dolara je predviđeno kroz pet fiskalnih godina (70 milijuna u FY '15; 174 milijuna u FY '16; 114 milijuna u FY '17; 64 milijuna u FY '18 i 14 milijuna u FY '19). Dodjela ugovora za EMD se očekuje u prvom

Među brojnim državama koje koriste M113 je i Australija, čiji natporučnik Levon Lambert na fotografiji vodi vozilo prema baznoj radionici zbog popravaka

BAE Systemsov prijedlog za AMPV je tzv. beskupolni Bradley, uvelike temeljen na istoimenom aktualnom BVP-u



General Dynamics predlaže modifikaciju Strykera (na slici), koji bi umjesto kotača dobio gusjenice

tromjesečju 2015. godine. U vremenu ozbiljne štednje u proračunu SAD-a za vojsku posebno je naglašen aspekt cijene AMPV-a. Tako se u natjecaju specificira da prosječna cijena jednog baznog vozila bez obzira na inačicu ne smije prelaziti 1,8 milijuna dolara te da će cijena ponude imati važnu ulogu u odabiru platforme. Ukupna cijena cijelog AMPV programa se procjenjuje na više od pet milijardi dolara.

MOGUĆI KONKURENTI

Prepostavlja se da će se na AMPV natječaj sigurno prijaviti BAE Systems i General Dynamics Land Systems (GDLS). Zanimljivo je da svi

igraju na kartu adaptacije vozila koja su već u uporabi KoV-a SAD-a kako bi osigurali prihvatljivu cijenu nabave vozila a posebice njihove kasnije eksploatacije.

BAE Systems ulazi u trku s takozvanim beskupolnim Bradleyom (Turretless Bradley). Riječ je o vozilu uvelike temeljenom na aktualnom BVP-u ali s povećanjem teretnog prostorom, jačim osnovnim oklopom i boljim pogonom i električnim sustavima. Predviđeno je ugraditi podnicu u obliku slova V radi bolje protuminske zaštite. Također BAE razmatra mogućnost ponude hibridnog električnog pogona. Sugerala se opcija modifikacije viškova BVP Bradleya

Raspored AMPV vozila u oklopnoj brigadi (US Army ABCT) prema podacima iz travnja 2013.



Foto: US Army



Foto: US Army

u ovu konfiguraciju. Navodno BAE Systems može standardni Bradley pregraditi u minobacačko vozilo za 40 dana. Treba napomenuti da je i modernizacija samovoznih haubica M109A6 PIM temeljena na Bradley podvozju što je zasigurno dodatni plus za BAE Systems.

RADIKALNIJI GDLS

General Dynamics Land Systems (GDLS) pak planira ponuditi malo radikalniju pregradnju. Riječ je o gusjeničnom Strykeru. Gusjenice su postavljene na vanjski ovjes što potencijalno pruža i bolje protuminske performanse podnice u obliku dvostrukog slova V. U tom slučaju podnica nije isprekidana osovinama kao kod standardnog Strykera. S 32 tone dosta je teži od kotačnog Strykera no gusjenični ovjes navodno može izdržati i do 38 tona što daje mesta za dodatnu opremu i oklop. Nadalje, motor je znatno jači s 675 KS. Nakon svega bi AMPV Stryker imao oko 60 % zajedničkih elemenata s kotačnom inačicom. Očito je da u ovom slučaju pregradnja postojećih vozila ne dolazi u obzir zbog opsega zahvata i nepostojanja viška Strykera. GDLS je na izložbi vojne opreme AUSA 2012 prikazao

svojevrsni prototip ili bolje rečeno tehnološki demonstrator gusjeničnog Strykera. On svojim izgledom podsjeća na konstrukciju tenkova iz prvi godina Drugog svjetskog rata. No GDLS najavljuje da će za AMPV napraviti ozbiljniju inačicu sa širim gusjenicama i brojnijim potpornim kotačima.

AMPV JE PRIORITET

Postoji i treći, manje izvjestan konkurent. To je Navistar Defense sa svojim MRAP-om MaxxPro. Američki Kov ima mnogo tih vozila i Navistar nudi njihovu prilagodbu za AMPV zadaće. Svjesni su da ovo vozilo nema taktičku mobilnost kao gusjenična vozila no tvrde da u tom pogledu ipak pruža barem 80 posto sposobnosti. Pretpostavlja se da bi ova opcija bila mnogo jeftinija od maksimalnih 1,8 milijuna dolara. Iako natječaj za AMPV ne traži gusjenično vozilo, zahtjev za taktičkom pokretljivošću koja je na razini Ambramsa i Bradleya upućuje na to. Osim toga, bi li tako jaka i stoga sigurno dobro informirana tvrtka kao GDLS onda radila gusjeničnog Strykera?

Za kraj treba ponovno spomenuti paralelni program nabave novih

PET INAČICA AMPV-a

Zapovjedno vozilo (*Mission Command Vehicle - MCmd*) koje bi trebalo osigurati zamjenu za vozila u sklopu taktičkih operativnih centara (TOC) razine bojne i brigade te taktičkih zapovjednih vozila sa sposobnošću udoljavanja trenutačnih sustava za upravljanje borbom te budućih zamjenskih ili moderniziranih sustava. Posadu bi činilo četiri vojnika, od toga dva operatera. Planirana je nabava 933 AMPV-a u ovoj inačici.

Vozilo za sanitetsku obradu (*Medical Treatment Vehicle - MT*) koje će osigurati zaštićen prostor za operacijske zahvate s primjerenim osvjetljenjem i pristupom medicinskoj opremi i kapacitetom za hitnu medicinsku brigu četveročlanog medicinskog tima za jednog pacijenta. Predviđena je nabava 216 vozila.

Vozilo za medicinski prijevoz (*Medical Evacuation Vehicle - ME*) s kapacitetom od četiri čovjeka na nosilima ili šest sjedećih pacijenata, odnosno u kombinaciji od dva na nosilima i tri sjedeća pacijenta uz medicinski tim od troje ljudi. Planirano je 790 vozila.

Višenamjensko vozilo (*General Purpose Vehicle - GP*) za zadaće opskrbe, održavanja, izvlačenja ranjenika te druge zadaće na bojištu. U manevarskim satnijama ovo će vozilo biti vozilo prvog dočasnika. Posada je dva člana i šest vojnika te je predviđena nabava 522 primjerka.

Minobacačko vozilo (*Mortar Carrier Vehicle - MC*). Posadu čini četiri člana te će nositi minobacač 120 mm i 69 mina. Planira se nabava 386 komada.

borbenih vozila pod imenom Ground Combat Vehicle (GCV) koji bi trebao zamijeniti M2/3 Bradley BVP-e. Riječ je o mnogo ambicioznijem, odnosno mnogo skupljem projektu (37 milijardi dolara) koji je već duže vrijeme u riziku zbog finansijskih ograničenja. GCV program je trenutačno u svojevrsnom limbu i čeka se odluka o tome hoće li se nastaviti i u kojem obliku i tempu. Sigurno je da ovaj program neće ići kako je do sada planiran. Općenito se smatra da AMPV ima prioritet u američkom Kov-u. ■



Foto: US Army
Navistar Defense zasad se čini najmanje vjerojatnim pobjednikom natječaja za AMPV. MRAP MaxxPro teško je zamisliti s gusjenicama umjesto kotača

► PJEŠAČKO NAORUŽANJE

OVE GODINE FN HERSTAL,
BELGIJSKA TVRTKA ZA
PROIZVODNJU PJEŠAČKOG
ORUŽJA, SLAVI 125. OBLJETNICU
OSNUTKA. U TOM POVODU
OBJAVLJUVJEMO DETALJNE
ANALIZE DVJU AKTUALNIH
HERSTALOVIH JURIŠNIH PUŠAKA:
FN F2000 I FN SCAR



DVA HERSTALOV

Kako bi sačuvali ugled tvornice za proizvodnju naoružanja koja ujednjava tradiciju i inovacije, Fabrique Nationale (FN) iz Herstala se krajem XX. stoljeća upustila u eksperiment na polju modernog kompleksnog oružja u bullpup konfiguraciji. Na svjetsko tržište je 2001. lansirala modularni sustav oružja – FN F2000. To je oružje zapravo uspješno modernizirani automat FN P90, u uporabi od 1991.

U odnosu na starijeg brata ugrađena su dva bitna poboljšanja. Lučni dio rukohvata nagnut je pod kutom od 45° uz dodatak za oslonac srednjeg prsta "dominantne" šake. Malo neobično ali samo na prvi pogled jer je takva ergonomija pridonijela ugodnijem rukovanju s oružjem. Tako se naizgled izgubio klasi-



**Peruanski marinac
opremljen puškom
F2000 tijekom
vježbe amfibijskog
iskrcavanja na plažu
kod područja Ancon
u Peruu, 20. srpnja
2010. Riječ je o multi-
nacionalnoj vježbi u
kojoj su sudjelovale
mornarice Argentine,
Meksika, Perua,
Brazila, Urugvaja,
Kolumbije i SAD-a**

čan oblik puške, ali se dobilo u njezinoj eksploraciji. Druga novina je usadnik, odnosno oslonac za rame. Veći je u odnosu na P90, čime je uvećana površina oslanjanja na rame, a samim tim i stabilnost oružja. Osim toga puška je dobila i gumeni oslonac koji ima ulogu kompenzatora (ublaživanje udara). Jedinstveno je riješena i ručica zatvarača. Da bi spriječili da dijelovi puške iskaču iz gabarita, na ručici zatvarača postavljena je opruga koja drži ručicu u preklapljenom položaju, kada nije u funkciji.

BULLPUP I PRECIZNOST

Uvodnik spremnika streljiva nalazi se odmah iza rukohvata i dobro je ukomponiran u model oružja. Utvrđivač okvira je u gornjem dijelu, što olakšava brzu

promjenu praznog okvira, ali isključuje mogućnost neželjenog, slučajnog pritiskivanja utvrđivača. Čijev je izrađena od čelika te može "sačuvati" preciznost i nakon 20 000 ispaljenih metaka. U nekim inačicama cijev oružja viri samo 100 mm iz usadnika i to olakšava djelovanje u skočenim, zatvorenim prostorima ili na pošumljenom terenu. Na ustima cijevi montiran je skrivač plamena, koji je s vrha zakošen i pridonoси stabilnosti jurišne puške prilikom otvaranja rafalne paljbe i služi tome da maskira položaj strijelca. Plinski regulator može se podešiti na dvije postavke - normalno za standardno streljivo NATO karakteristika i negativno kod povećane količine plina u sustavu s ciljem da se osigura pravilno funkcioniranje kada

Iako su u početku proizvodnje F2000, najpoznatija oružja toga vremena - M16 i AK47 - bila u klasičnoj koncepciji, Belgijanci su ipak odlučili eksperimentirati s *bullpup* koncepcijom

Ivan GALOVIĆ



Foto: USMC

Među njima je najznačajnija ona o izbacivanju čahura, koje se sada kreću naprijed i naviše u zonu gornjeg prednjeg dijela cijevi. Tako je izbjegnuta opasnost od prijevremena aktiviranja metka u ležištu pri nenapetom položaju. Naime događalo se posebno kod bullpup koncepta, da zrno od sljedećeg metka koji donosi zatvarač aktivira prethodni metak. Tada je dolazilo do ozbiljnih ozljeda strijelaca jer se eksplozija događa u prednjem dijelu sanduka, koji se nalazi blizu samog lica. Kod F2000 ta je mogućnost isključena. Pokretna poluga zahvaća ispaljenu čahuru i podiže je naviše. Prilikom pokretanja zatvarača u prednji položaj, izbacivač smješta čahuru u specijalni kanal za ekspediciju, plasiran udesno i iznad ležišta metka. To praktično znači da, ako ne dođe do opaljenja metka u ležištu i poluga zahvati i izvuče neispaljeni metak, njegovo pomjeranje izvan ose cijevi onemogućuje aktiviranje sa sljedećim zrnom od metka koji nosi zatvarač u ležište cijevi.

Takvo rješenje izbacivanja čahure dokazuje da su konstruktori vodili računa i o ljevorukim vojnicima. Ujedno, to je bila rak-rana kod bullpup konstrukcije, jer se otvor za izbacivanje čahura nalazio na spoju kundaka i sanduka, točno u visini očiju kod ljevorukih vojnika.

POKLOPAC ZA INSPEKCIJU

Pri povlačenju zatvarača u zadnji položaj, pritiskom prstiju na samu ručicu (koja se nalazi priljubljena uz tijelo) isključuje se opruga i ručica se tada oslobađa, te se može povući u zadnji položaj. Međutim, sada se pojavljuje novi problem - kako provjeriti ima li metka u cijevi. Naime, na spoju usadnika i sanduka oružja ne postoji otvor za izbacivanje čahura kroz koji se može vidjeti ima li metka u ležištu cijevi. Da bi se taj problem riješio primijenjena je još jedna originalna ideja - postavljanje „poklopca za inspekciju“ iza obloge optičkog ciljnika. Podizanjem „poklopca“ i djelomično povlačenjem ručice zatvarača u zadnji položaj uspješno se vizualno kontrolira ležište metka.

Sustav barutnih plinova kod ove puške sličan je rješenju kao kod M16 i jurišne AUG. Plinska komora je smještena bliže ustima cijevi i ima mogućnost reguliranja količine protoka barutnih plinova. Sustav je riješen tako da bi se sprječilo prodiranje

dođe do zastoja ili prilikom uporabe streljiva koje stvara niski tlak.

Iako su u početku proizvodnje F2000, najpoznatija oružja toga vremena - M16 i AK47 - bila u klasičnoj koncepciji, Belgijanci su ipak odlučili eksperimentirati s *bullpup* koncepcijom. Već je tada kod konstruktora i proizvođača bilo podijeljeno mišljenje o konceptima oružja, svako ima svoje prednosti i mane. Belgijanci se nisu mnogo oslanjali na različita mišljenja. Smjestili su dijelove u jednu kompaktну cijelinu čime su dobili mnogo manje oružje nego što je FN FAL ili M16, a težina ne prelazi granice suvremene jurišne puške. Zbog svoje veličine FN F2000 je idealna za nošenje prilikom ukrcavanja i prijevoza ljudstva u borbenim oklopnim vozilima,

za upotrebu u urbanim područjima i na pošumljenom zemljишtu.

Kao cijelina, puška sliči na austrijski AUG i na francuski FAMAS (nadimak *le clairon* - truba), ali ne i kada se rasklopi. Od AUG-a je uzeto rješenje zatvarača dok je konstrukcija usadnika slična FAMAS-ovoj i onoj starijem brata P90. Tijelo se sastoji od dva dijela i oni su izrađeni od termootporne i mehaničke rezonantne plastike koja je pod pritiskom izlivena u obliku sanduka. Da se ne bi dogodila refleksija nekog dijela oružja, ona je presvučena antracit crnom mat bojom.

IZBACIVANJE ČAHURA

Belgijanci su na svome oružju primijenili i nekoliko zanimljivih ideja.

BACAČI GRANATA

Za pušku FN F2000 razvijen je 40 mm GL-1 bacač granata koji prazan ima težinu od jednog kilograma. Kao standardne rabi 40x46 mm granate za ispaljivanje na male udaljenosti. Što se tiče granata za SCAR, razvijen je Poboljšani modularni bacač granata (EGLM - Enhanced Grenade Launcher Module), koji se montira ispod cijevi, otvara se sa strane i omogućava punjenje granata 40 mm.



F2000 Standard s bacačem granata

PJEŠAČKO NAORUŽANJE



Foto: FN Herstal

Standardna inačica F 2000

plinova u sklop zatvarača, a samim tim je olakšano njegovo održavanje. Nosač zatvarača i sam zatvarač kreću se po principu "lastina repa" duž čeličnih vođica koje su ulivene u plastično tijelo sanduka.

MODULARNI PRINCIPI

Oružje je konstruirano da može primiti kompaktni integralni bacač granate 40 mm, tako da se ukloni prednji rukohvat i postavi bacač granata GL-1 (modularni princip). Osim toga, F2000 može harmonizirati nekoliko različitih sustava bacača granata. Sam bacač funkcioniра na kliznom (pump-action) principu. Kada se cijev povuče unaprijed, otvara se otvara ležište u koje se ubacuje granata, a kad se povuče cijev unatrag, aktivira se udarni mehanizam i sustav se zavravljuje pomoću bradavica na zatvaraču. Mehanizam za okidanje je smješten u neposrednoj blizini standardnog puščanog okidača, što omogućava da se istom rukom upravlja s oba sustava oružja. Dok se drži rukohvat, kažiprst se nalazi na okidaču za kalibar 5,56 mm, a srednji prst je istodobno na okidaču bacača granate. Jedini problem je ciljanje, jer je nemoguće istodobno ciljanje s jurisnom puškom i s bacačem granate. Za bacač granate rabi se preklopni ciljnik koji je integralni dio puške.

FN F2000 je zadržala jednu od karakteristika svojeg ranijeg FN P90 modela, nema nijednog oštrog ruba već je cijelom dužinom zaobljena i na samoj pušci nema nikakvih suvišnih ispušta koji narušavaju skladnost oružja. Odlikuje je kompaktna konfiguracija futuričkog izgleda. Puška je također dizajnirana tako da nema "lošu točku" kroz koju bi mogla ući prljavština, blato i sl.

Najvažnija referenca za uspiješan izvoz jest "domaća" uporaba - puškom F2000 opremljene su belgijske specijalne postrojbe

Slovenska vojska uzele je F2000 za svoju službenu pušku ugovorom potpisanim s FN Herstalom sredinom 2006. godine

SUSTAV ZA KONTROLU VATRE

Nekoliko godina nakon prezentacije puške na svjetskom tržištu, razvijen je sustav za kontrolu vatre (FCU – fire control unit). Ugrađuje se na picatinny šinu. Riječ je o elektroničkom sustavu navođenja i kontrole koji čine laserski daljinomjer (izračunava udaljenost između strijelca i mete), klinometar (mjeri razliku elevacije između mete i strijelca), balističko računalo (izračunava kut lansiranja), crvena končanica ciljnika (određivanje točne ciljničke točke) i kant indikator (upozorava da je potrebno izravnati oružje), namijenjen za određivanje elemenata za ciljanje sa sustavom podcijevnog bacača granate 40 x 46 milimetara. Svrha balističkog računala jest odrediti udaljenost od mete i tako pomoći pri preciznosti prilikom ispaljivanja, a poslije mjerjenja daljine do cilja proračunava parametar i preko klinometra omogućava zauzimanje nagiba koji

projektil vodi do cilja. Sustav se pokreće pomoću baterije od 9V. Također prednost te baterije je, da se osim modula, njome mogu napajati i bilo koji drugi taktički dodaci ili sustavi koji su ugrađeni na pušci. Taj sustav radi u dnevnim i noćnim uvjetima. Puška raspolaže i termovizijskim ciljnikom, a ako sve otkaže tu je mehanički ciljnik. FCU sustav služi kao daljinomjer te se koristi laserom male snage (preciznost do metar).

POD STALNIM RAZVOJEM

FCU može također prikazati i druge parametre koji mogu biti korisni vojniku. Tako primjerice izračunava vatrene solucije paljbe ovisno o kutu elevacije na kojem se nalazi cijev puške koristeći se informacijama o udaljenosti mete. Ona se prikazuje pomoću laserskog daljinomjera koji se aktivira pritiskom na gumb pokraj okidača puške. Nakon što izračuna



Foto: Belgian Special Forces Group



Foto: Slovenska vojska

udaljenost, daljinomjer prikazuje rezultat na malom LCD ekranu, te blinka crvena končanica ako je neispravan položaj oružja. Nakon što vojnik "ispravi" elevaciju tako da nagne pušku prema cilju, prestaje blinkanje i crvena končanica svijetli ravnomjerno: vojnik je spreman za paljbu. Optički sustav F2000 FCU sadrži i softver s balističkim svojstvima 50 različitih vrsta 40 mm granata koje FN F2000 koristi. Taj softver vojniku povećava borbenu učinkovitost, ovisno o tome kojom se vrstom granate koristi i olakšava regulaciju ispaljivanja granata. Također mogu se ispaljivati i tzv. pametne granate. Sustav je pod stalnim razvojem te su novije verzije ponešto različite od originalnog koncepta.

ZA AMERIČKE SPECIJALCE

Drugi Herstalov adut, FN SCAR je modularna puška koju je FN proizvela za potrebe Američkog zapovjedništva



Foto: FN Herstal

F2000 Tactical
najlakša je
inačica belgijske
jurišne
puške

za specijalne operacije (SOCOM). FN SCAR dobio je ime upravo po svojoj krajnjoj namjeni, SCAR je akronim za Special Forces Combat Assault Rifle (jurišna automatska puška za specijalne postrojbe). Zapravo je riječ o modificiranoj verziji poznate jurišne puške FN FNC koja je u upotrebi od 1979. Puška se izrađuje u SAD-u, FN Manufacturing LLC, u gradu Columbia, Južna Karolina.

U SCAR obitelji jurišnih pušaka uključena su dva modela:

SCAR-L (light - laki model) koji se upotrebljava kao automatska puška sa streljivom kalibra 5,56×45 mm NATO smješteno u poboljšani okvir puške M16.

SCAR-H (heavy - teški model) koji se upotrebljava kao jurišna puška sa streljivom kalibra 7,62×51mm NATO u okviru novog dizajna kapacitet 20 metaka.

Puška je projektirana 2003., a u upotrebi je od 2009. Američka 75. rendžerska pukovnija postala je prva postrojba koja je primila 600 primjeraka ovih jurišnih pušaka (FN SCAR L, FN SCAR H i bacače granata za spomenute puške).

TEHNIČKI DETALJI

Tijelo SCAR puške izrađeno je od aluminija. Odvojni dio s okidačem i sustavom okidanja izrađen je od polimera. Taj dio kompatibilan je s onim M16. Od istog materijala izrađeni su i okvir, područje oko vijaka, sigurnosni vijak te gumbi za otpuštanje. Puška je konvencionalne koncepcije i koristi se sustavom posudbe plinova s kratko udarnim klipom i rotacijskim zatvaračem. Sustav je sličan strojnicama FN Minimi / M249 SAW i manje je osjetljiv na sitni pijesak, prašinu ili drugu prljavštinu. SCAR je konstruiran kao modularno oružje koje se može prilagoditi raznim namjenama. Obje SCAR-L i SCAR-H su dostupne u tri inačice: standardna (Standard - S), za blisku borbu (Close Quarters Combat - CQC) i dugačka cijev (Long barrel), koja se prije zvala snajperska inačica (Sniper Variant - SV). Na istoj se pušci moguće koristiti različitim cijevima i mijenjati ih po potrebi, pri čemu je odlučujući čimbenik za zamjenu potrebna preciznost. Standardna dužina cijevi kod inačice SCAR-L je 351 mm (13,82 inča), za blisku borbu dužine 253 mm (9,96") i za dugačku inačicu, dužine od 457



Foto: FN Herstal

FN SCAR Mk 17, inačica s dugom cijevi

mm (18"). Dužina kompletne puške u ovoj se inačici kreće od minimalnih 612 mm (31,02") do maksimalnih 850 mm (34"). Za SCAR-H na raspolaženju su cijevi duljine 330 mm (13"), 400 mm (15,75") i 500 mm (19,68"). Minimalna dužina je 798 mm (38,7"), a maksimalna iznosi 1,021 mm (40,2"). Snage za specijalne operacije mogu mijenjati cijevi po potrebi sa zadaćom, iako odluka o vrsti cijevi ostaje u mjerodavnosti časnika. Za zamjenu cijevi potrebno je manje od pet minuta, a uz određena podešavanja moguća je i promjena kalibra. Varijanta SCAR-L zamijenit će pušku za blisku borbu M4A1, Mk 18 (Close Quarters Battle Rifle - CQBR) i Mk 12 SPR, a SCAR-H mijenja M14 i snajpersku pušku Mk 11.

MONTAŽA DODATAKA

Puška ima višenamjensku MIL-STD-1913 platformu (Picatinny šina) na koju se mogu montirati različiti do-

INAČICE F2000

Vojne inačice

F2000 – osnovni model

F2000 Tactical – sličan osnovnom modelu bez optičkog ciljnika, ima ugrađenu platformu MIL-STD-1913

F2000 Tactical TR – sličan F2000 Tactical, trostruka šina na prednjem rukohvatu

F2000 S – inačica za slovensku vojsku, picatinny šina

Civilne inačice (poluautomatske)

FS2000 – poluautomatska civilna inačica puške, duža cijev, stalni zaštitnik usta cijevi, picatinny šina

FS2000 Standard – sličan FS2000 s 1.6x optikom (ne proizvodi se više)

FS2000 CQB – poluautomatska civilna inačica, 3x picatinny šina

	F2000 Standard	F2000 Tactical	FS2000	FS2000 Tactical
Kalibr	5,56x45 NATO			
Dužina puške	688 mm	688 mm	744 mm	744 mm
Dužina cijevi	400 mm	400 mm	443 mm	443 mm
Težina	3,6 kg	3,39 kg	3,65 kg	3,44 kg
Brzina gađanja (metaka u min)	850			
Kapacitet spremnika	30			
Brzina	900 m/s			
Učinkovita daljina gađanja	500 m			

Foto: FM Hertal



FN SCAR Mk 17 Standard u "običnoj" inačici (lijevo) i s bacačem granata Mk 13 40mm EGLM (desno)

PJEŠAČKO NAORUŽANJE

daci. S gornje strane od prednjeg do zadnjeg ciljnika postavljena je Pictatinny šina predviđena za postavljanje optičkog ciljnika, uređaja za noćno promatranje ili kamere. Dodatne šine postavljene su s bočnih strana i ispod prednjeg dijela puške (svjetiljka, laser, rukohvat). Sve navedene šine su dizajnirane kao integralni dio strukture puške poboljšavajući stabilnost pri gađanju tako što vrše izolaciju harmonijskih vibracija nastalih automatskom paljbom.

Kod SCAR pušaka usadnik je i teleskopski i preklapajući. Teleskopsku osobinu (šest pozicija) ima radi prilagođavanja različitim konfiguracijama osobne opreme vojnika, oklopa ili odjeće, što može zahtijevati promjene u položaju puške s obzirom

SCAR je akronim za Special Forces Combat Assault Rifle (juristična automatska puška za specijalne postrojbe). Naručitelj puške je američko Zapovjedništvo za specijalne operacije

na razmak između korisnikova rameна i okidača i dvije pozicije za namještanje visine obrazine. Preklapajući usadnik je pogodniji jer omogućava specijalcima otvarati vatru i ispod civilne odjeće kada je sklopljen, kao i za borbu iz vozila, helikoptera, s padobronom i u sličnim situacijama. Korisnik ima mogućnost prilagoditi usadnik svom tijelu i postići najbolju vidljivost, bez obzira na to je li optički ciljnik ugrađen ili nije.

PALJBA S KRATKIM BLJESKOM

Rukohvat puške razvijen je uz primjenu antropometrijskih mjera za određivanje oblika i veličina najpogodnijih za vojnika. Raspoloživi adapteri omogućavaju vojniku podesiti

ZAJEDNIŠTVO U RAZLIČITIM KALIBRIMA

Obje varijante, SCAR L i H, imaju 90% identičnih zajedničkih komponenti, što nikada dosad nije ostvareno s tako različitim kalibrima kao što su 5,56×45 mm i 7,62×51 mm. Jedini dijelovi koji su različiti za obje inačice su oni koji se odnose specijalno na kalibar, tj. prihvati cijevi 5,56 mm ili 7,62 mm, okvira, glave zatvarača i otvora izbacivača. Zajedničke komponente kod svih modela pušaka su od velikog značenja jer smanjuju potrebno vrijeme za obuku i prilagođavanje korisnika različitim inačicama potrebnim za različite misije. Na SCAR puške se montiraju promjenljivi, podešavajući čelični ciljnici. Zadnji ciljnik je montiran na gornjoj šini, dok se prednji ciljnik nalazi na plinskom regulatoru.



rukohvat prema svojoj ruci. Regulator paljbe omogućava izbor tri vrste načina otvaranja paljbe i pomiče se od zakočenog položaja (S) do poluautomatskog ili pojedinačnog (1) ili automatskog (A) i natrag za samo 90° i podešen je za desnu i lejavu ruku (kod M4A1 regulator je potrebitno rotirati 180° i nije podešen za obje ruke). Okvir sa streljivom je podešen za uporabu s obje ruke i zaštićen je od slučajnog vadenja. Također i ručica za punjenje se može jednostavno instalirati na jednoj ili drugoj strani jer ima predviđene otvore s obje strane.

Brzina paljbe od samo 600 do 625 metaka u minuti (900 zrna kod M4A1) olakšava upravljanje oružjem i stvara kraći bljesak pri gađanju. Poboljšanja na mehanizmima omogućila su da se riješi mnogi problemi uočeni kod prethodnih automatskih pušaka, uključujući zagrijavanje i odvod plinova. Ova se puška mnogo lakše čisti i održava nego M4A1.

TRI GENERACIJE

Okviri za metke su različiti, ali su znatno poboljšani u odnosu na do-sadašnje. SCAR-L koristi poboljšani čelični okvir s puške M16, dok će se SCAR-H koristiti novim okvirom kapaciteta 20 metaka u kalibru 7,62x51 NATO. Svaka inačica puške SCAR opremljena je s po 10 okvira. Cijevi su predviđene za životni ciklus od 35 000 metaka, a vijek upotrebe za cijeli sustav za 90 000 metaka. Na kraju ciklusa, ili u slučaju neispravnosti, cijevi se mogu zamijeniti za nekoliko minuta odvijanjem dva vijka. Srednji broj metaka između dva zastojta iznosi 2000 zrna. Prednost SCAR-a je što se puška rastavlja na samo pet dijelova: usadnik, tijelo, nosač zatvarača i zatvarač, okidač zajedno s drškom i mehanizmom okidanja te okvir. Do sada su proizvedene tri generacije SCAR pušaka. Svaka generacija međusobno ima neznatne razlike. Tako se primjerice pri SCAR-u iz druge generacije, usadnik rastavlja tako da se poteže "prema dolje". Kod treće generacije, usadnik se poteže "prema gore", ako ga se želi maknuti. Također ako usadnik smeta vojniku, ali ga on ne želi ukloniti, vojnik ga može svinuti na desnu stranu. Odličan dizajn omogućio je da svinuti usadnik "ne zaklanja" pristup okidaču. ■

Ante JELAVIĆ, dipl. iur.

RATNA MORNARICA

Foto: US Navy

OGRANIČENJA RATOVANJA NA MORU

Ograničenja ratovanja su skup pravnih pravila koji ima za cilj ograničiti uporabu vojne sile na djelovanje prema dopuštenim vojnim ciljevima, u svrhu izbjegavanja patnji i nepotrebne okrutnosti. Pojam su pomorskog ratnog prava koji se odnosi na vođenje rata na moru, na odnose među zaraćenim stranama i na njihove odnose s neutralnim zemljama. Međunarodni oružani sukobi na moru razlikuju se od ostalih u ratištu i subjektima ratovanja. Osnovni oblik pomorskog ratovanja jest napad na pomorske snage neprijatelja, na njegovu obalu i na njegov pomorski promet, te obrana vlastite obale i plovnih putova. Osnovni subjekt pomorskog ratovanja jest ratni brod, jedinica pomorskih oružanih snaga za koje se vezuju prava i obveze po ratnom pravu i po pravnim pravilima drugih grana prava, tj. subjekt prava.

U ratu mogu sudjelovati i fizičke osobe, uglavnom preko djelovanja ratnog broda. Borci u pomorskom ratu mogu biti mornari i časnički kadar raspoređen na brodovima ratne mornarice, mornari zaposleni na trgovackim brodovima pretvorenim u ratne te redovita kopnena vojska i zrakoplovstvo. Ratni brod dužan je svoja ratna djelovanja vršiti isključivo na prostoru pomorskog ratišta. U ratište pomorskog rata spadaju unutarnje morske vode, teritorijalno more, otvoreno more širom cijelog svijeta i morskim brodovima pristupne vode, te čak i ušća rijeka. Ratovati se može i na oceanima jer su oni dio otvorenog mora koje je dostupno svima i nije ni pod čijom vlašću.

IZVORI OGRANIČENJA

Izvori ograničenja ratovanja na moru su neodvojiv dio izvora pomorskog

ratnog prava. USS Iowa, danas umirovljeni američki bojni brod, ispaljuje bočni plotun iz svojih petnaest topova tijekom vježbe pokraj otoka Vieques kod Portorika. Fotografija je snimljena ljeti 1984.

Ograničenja su neodvojiv dio pomorskog ratnog prava, koja su u početku bila isključivo običajne naravi. Sredinom XIX. stoljeća postupno je dolazilo do njihove kodifikacije putem međunarodnih konferencija. Izvori su prilično starog datusa, ali još uvijek su aktualni



RATNA MORNARICA

Washingtonski ugovor o upotrebi podmornica i zagušljivih plinova (1922.), Londonski protokol o pravilima podmorničkog ratovanja (1936.), Ženevska konvencija za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca, oružanih snaga na moru, te naposljetku Protokol I o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (1949.).

ZAŠTITA RANJENIKA I BRODOLOMACA

Ograničenja ratovanja su pravila koja postoje u svim vrstama oružanih sukoba uključujući i snage UN-a ili međunarodne organizacije koja djeluje po ovlaštenju Vijeća sigurnosti. Ta se ograničenja svrstavaju u tri skupine: ograničenja s obzirom na osobe, s obzirom na metode i sredstva ratovanja i upotrebu oružja te s obzirom na objekte.

Ograničenja s obzirom na osobe sastoje se u zaštiti ranjenika, bolesnika i brodolomaca.

Njihov status na moru je reguliran Ženevskom konvencijom za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru od 12. kolovoza 1949. (Dругом Ženevskom konvencijom) i Dopunskim protokolom Ženevskim konvencijama od 12. kolovoza 1949. o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba (Protokol I). Svi ranjenici, bolesnici i brodolomci bez obzira na pripadnost zaraćenoj ili neutralnoj strani uživaju pravo na zaštitu i poštovanje. U svakoj se prilici s njima mora postupiti čovječno i u najvećoj će mogućoj mjeri i najkraćem roku dobiti medicinsku njegu i skrb u skladu s njihovim stanjem. Među njima ne smije biti nikakve razlike

Američki bolnički brod USNS Mercy, koji prema konvencijama smije biti napadnut od ratnog broda samo ako to sâm učini prvi

Od prije je preuzeto načelo dostoјnog načina vođenja borbe, koje se odrazilo na ograničenja s obzirom na metode i sredstva ratovanja i upotrebu oružja

Kanadski razarač St. Laurent prihvatio je preživele članove putničkog broda Anadara Star koje su prethodno preuzeли bolnički brodovi. Nijemci su potopili civilni brod 1940.



utemeljene na bilo kojim kriterijima osim medicinskih.

BEZ ČINOVA NASILJA

Zabranjeni su u svako doba i na svakom mjestu činovi nasilja nad životom, zdravljem ili fizičkim ili mentalnim blagostanjem ljudi posebno ubojstvo, mučenje svake vrste, tjelesne kazne, vrijedjanje ljudskog dostojarstva i svaki oblik nedoličnog napada, prisilna prostitucija, uzimanje talaca, kolektivne kazne i prijetnja izvršenjem bilo kojeg spomenutog nasilja (čl. 75. Protokola o zaštiti žrtava međunarodnih oružanih sukoba 1977.). Zaštićene osobe ne smiju biti cilj napada niti namjerno napasti na bilo koji način. Potonja odredba je korisna jer omogućava zaštitu brodolomaca i ranjenika koji su bespomoćne osobe, ali i navodi da će te osobe izgubiti status ranjenika, bolesnika i brodolomaca ako počnu otvarati paljbu na ratni brod ili na drugi način sudjelovati u neprijateljstvima. Tada će se smatrati borcima-sudionicicima u oružanom sukobu. Svaki ratni brod zaraćene strane može zahtijevati da mu se predaju ranjenici, bolesnici ili brodolomci koji se nalaze

na vojnim bolničkim brodovima, na bolničkim brodovima društava za pružanje pomoći ili pojedinaca, kao i na trgovачkim brodovima, jahtama i drugim plovilima bez obzira na njihovu državnu pripadnost. Uvjet je da zdravstveno stanje ranjenika i bolesnika dopušta njihovu predaju i da ratni brod raspolaže odgovarajućom opremom za potrebno liječenje (čl. 14. Druge Ženevske konvencije za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru od 12. kolovoza 1949.).





Foto: US Navy

Tako je kanadski razarač St. Laurent prihvatio preživjele članove putničkog broda Anadora Star kojeg su potopili Nijemci 1940. u akvatoriju Republike Irske, a koje su prethodno preuzezeli bolnički brodovi. Konvencijom je predviđeno da i neutralni ratni brod može primiti ranjenike, bolesnike i brodolomce.

POD VLAŠĆU PROTIVNIKA

Ranjenici, bolesnici i brodolomci zaraćene strane koje padnu pod vlast protivnika bit će ratni zarobljenici. Uzaptitelj može, ovisno o okolnostima, odlučiti je li ih umjesno zadržati, uputi ih u neku luku svoje zemlje, u neku neutralnu luku, ili čak u neku protivničku luku. U potonjem slučaju, ratni zarobljenici koji su tako vraćeni u svoju zemlju ne mogu služiti u ratnim operacijama za vrijeme trajanja rata (čl. 16. Konvencije za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru od 12. kolovoza 1949.). Ako nije drukčije dogovoreno, ranjenike, bolesnike ili brodolomce koji su iskrcani u neutralnoj luci, zadržat će neutralna sila, kad to zahtijeva međunarodno pravo, kako ne bi mogli ponovno sudjelovati u ratnim operacijama. Troškove

njihove hospitalizacije i internacije snosi sila kojoj ranjenici, bolesnici ili brodolomci pripadaju (čl. 17. Druge Ženevske konvencije). Nakon svakog boja stranke sukoba bez odgode će poduzeti sve moguće mјere da se pronađu i prikupe brodolomci, ranjenici i bolesnici, da se oni zaštite od pljačke i zlostavljanja i da im se osigura potrebna njega, te da se pronađu mrtvi i sprijeći da budu opljačkani. Kad god to prilike dopuste, strane sukoba sklopit će lokalna utanačenja radi evakuacije ranjenika i bolesnika morskim putem iz opsjednute ili opkoljene zone i radi prolaska sanitetskog i vjerskog osoblja te sanitetske opreme na putu za tu zonu (čl. 19. Druge Ženevske konvencije).

NEUTRALNA POMOĆ

Stranke sukoba mogu pozvati zapovjednike neutralnih trgovачkih brodova, jahti ili drugih plovila da izraze svoje milosrđe ukrcavanjem i njegovanjem ranjenika, bolesnika ili brodolomaca, te prikupljanjem mrtvih. Brodovi koji pružaju pomoć u ratu na moru, dobrovoljno ili nakon poziva, uživaju posebnu zaštitu i olakšice u toku svoje humanitarne akcije. Ni u kojem slučaju oni se ne mogu zarobiti zbog bilo kojega takvog prijevoza. Međutim ako nisu dobila suprotno obećanje, ostaju podložna uzapćenju za povrede neutralnosti koje bi mogla počiniti (čl. 21. Konvencije za poboljšanje položaja ranjenika, bolesnika i brodolomaca oružanih snaga na moru od 12. kolovoza 1949.). Dužnost pružanja pomoći je aktivna, što znači da zaraćene strane moraju nastojati u svakoj prilici i u

što kraćem roku prikupiti ranjenike, bolesnike, brodolomce i mrtve. Brodovi koji pružaju pomoć u ratu na moru, dobrovoljno ili po pozivu, imaju imunitet. Ovo je rješenje logično, jer taj brod ne sudjeluje u neprijateljstvima, već vrši humanitarnu zadaću. Tako saveznički brodovi nisu pucali po talijanskom brodu Mammelli, koji je 25. listopada 1942. prevozio 30 ranjenih talijanskih i njemačkih vojnika u tadašnju talijansku luku Pula.

PRAVO PLIJENA

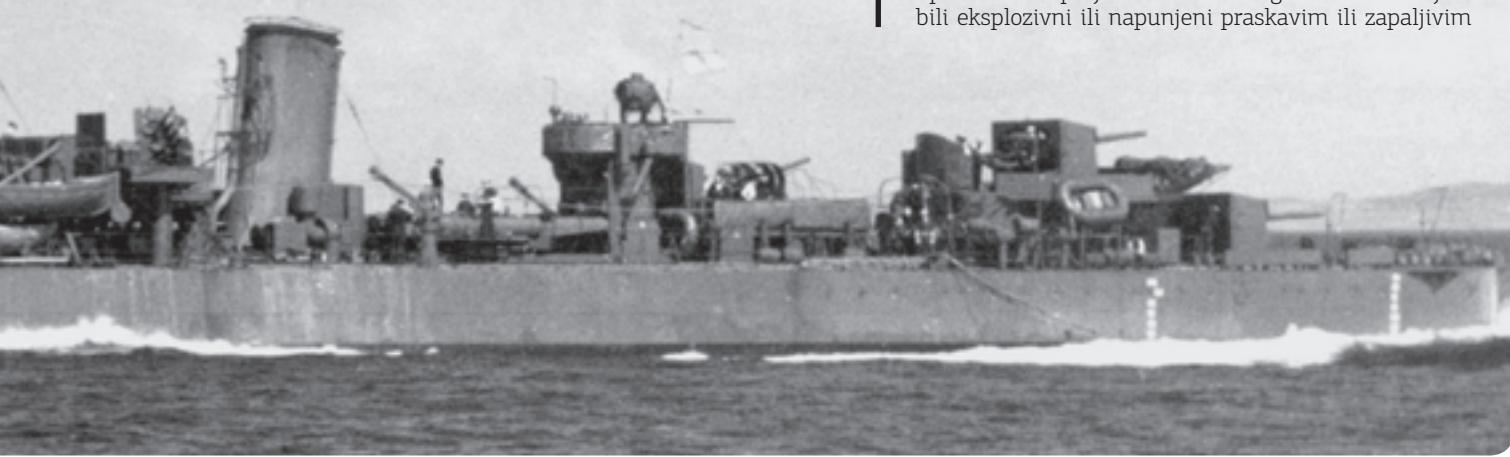
Zaštita ranjenika, bolesnika i brodolomaca propisana je i Konvencijom o nekim vršenjima ograničenja prava plijena u pomorskom ratu (1907.). Ona u čl. 5. navodi: Kad jedna zaraćena strana uzapti neprijateljski trgovачki brod, članovi njegove posade koji su državljeni neutralne države ne postaju ratnim zarobljenicima. To jednak vrijedi za zapovjednika i časnike koji su, jednako tako, državljeni neutralne države, ako formalno pismeno obećaju da za vrijeme trajanja rata neće služiti na neprijateljskom brodu.

Ograničenja daje i Londonski protokol o pravilima podmorničkog rata (1936.) koji u čl. 2. navodi: Svaki ratni brod, površinski ili podmornica, nema pravo potopiti ili za plovidbu onesposobiti trgovачki brod, osim u slučaju da se trgovачki brod uporno odbija zaustaviti zbog toga što je prethodno sklonio putnike, posadu i brodske papire na sigurno mjesto. Dakle, ratni brod, odnosno podmornica ne smije napasti trgovачki brod osim ako prethodno nisu zbrinuti putnici i posada.

Posljednji izvor jest Ugovor o zaštiti života neutralnih i neboraca na moru, koji je postavio temeljna pravila podmorničkog rata (1922.). Ugovorom je propisano da se ne smiju potapati trgovачki brodovi bez prethodne opomene i spašavanja putnika i posade (čl. 1. Ugovor o zaštiti života neutralnih i neboraca na moru).

OPASNOST OD MINA

Od prije je preuzeto načelo dostoјnog načina vođenja borbe, koje se odrazilo na ograničenja s obzirom na metode i sredstva ratovanja i upotrebu oružja. Važan izvor tih ograničenja jest Deklaracija radi zabrane upotrebe određenih projektila u ratu (1868.). Deklaracijom se ugovorne strane obvezuju da uzajamno odustanu od upotrebe svih projektila iznad 400 grama težine koji bi bili eksplozivni ili napunjeni praskavim ili zapaljivim



Tim s američkog protuminskog broda USS Scout aktivirao je zaostalu morsku minu u Hormuškom tjesnacu 19. studenog 2010. Iako eksplozija izgleda opasno blizu, fotografija može i prevariti. Brod je udaljen kilometar i pol od mjesta eksplozije

RATNA MORNARICA



Foto: Imperial War Museum

tvarima (čl. 4.). Sljedeći izvori ograničenja su Haška deklaracija o zabrani upotrebe zrna koja se lako šire ili raspršuju po ljudskom tijelu (1907.) i Washingtonska konvencija o zabrani upotrebe zagušljivih i otrovnih plinova i sličnih otrova (1922.).

Osma Haška konvencija o polaganju podmorskih automatskih mina iz 1907. ovlastila je polaganje usidrenih mina, ali ne i onih na kojima je zaraćena strana polagateljica izgubila kontrolu. U to spadaju neusidrene mine, usidrene mine koje ne postaju neškodljive nakon što se otkvače od sidra, te torpeda koja ne postaju neškodljiva nakon što promaše cilj. Zabranjeno je postavljati automatske kontaktne mine ispred protivničkih luka i obala s ciljem sprečavanja trgovacke plovidbe (čl. 2 Konvencije o polaganju podmorskih automatskih kontrolnih mina). Zaraćene i neutralne strane dužne su se pobrinuti da mine nakon isteka određenog vremena postaju neškodljive. Okončanjem ratnog stanja država koja ih je postavila dužna ih je ukloniti. Ako je jedna zaraćena



Poznata fotografija iz bitke kod Falklanda 8. prosinca 1914. Britanski HMS Inflexible zastao je pokupiti preživjele s potopljene njemačke krstarice SMS Gneisenau



Britanski razarač HMS Sheffield potopljen je u jednom od posljednjih klasičnih vojnopolomskih napada, u Falklandskom ratu. Presudili su mu pogodci projektila Exocet 4. svibnja 1982. iz argentinskih zrakoplova



Foto: US Navy

strana postavila te mine u vodama druge, o tome će joj pružiti sve obavijesti, i potom će svaka od njih ukloniti mine u svojim vodama (čl. 5. Konvencije o polaganju automatskih kontaktnih mina). Naprimjer, Italija je napustila područje Kvarnera u rujnu 1943., a Njemačka u svibnju 1945., prethodno ne uklonivši mine. Posljedica toga bilo je potapanje broda Urinj u Kvarnerskom zaljevu 28. prosinca 1951.

Konvencija nije zabranila polaganje mina na otvorenom moru. Neutralna država također smije polagati mine uz uvjet poštivanja istih pravila i poduzimanja istih mjera koje vrijede za zaraćene strane. Ona je dužna prethodno objaviti trećim državama, diplomatskim putem, zone u kojima će biti položene automatske kontaktne mine (čl. 4. Konvencije o polaganju automatskih kontaktnih mina).

RATNA LUKAVSTVA

U ratovanju na moru su dopuštena ratna lukavstva. Primjer je uporaba lažne zastave ili prorušavanje ratnog

broda u neprijateljski ili neutralni ratni ili trgovacki brod. Mnogi trgovacki brodovi upotrebljavali su lažnu zastavu radi izbjegavanja neprijatelja ili približavanja neprijatelju. Engleska vlada je 1915. odredila da ako trgovacki brod upotrijebi drugu zastavu, a ne nacionalnu, ima za posljedicu primorati neprijatelja da se pridržava uobičajenih obveza pomorskih rata i da se pregledom uvjeri o stvarnom državljanstvu broda prije nego što ga uzapti ili potopi. Primjer za to jest slučaj engleskog ratnog broda Jervis Bay koji je početkom II. svjetskog rata, u listopadu 1939. pretvoren u trgovacki brod pod austarskom zastavom. Prije početka napada ratni brod mora istaknuti vlastitu ratnu zastavu.

Ratna lukavstva se ne smiju pretvoriti u perfidiju. Perfidne metode obuhvaćaju slučajeve ako bi ratni brod u svrhu navodne predaje obustavio vatru i spustio ratnu zastavu ili istaknuo bijelu zastavu, a zatim ponovno otvorio vatru, ili ako bi trgovacki brod odbio poziv da se zaustavi i odgovorio vatrom, te potom dao



Foto: Royal Navy

Argentinska krstarica General Belgrano tone nakon fatalnog pogotka britanske podmornice HMS Conqueror 2. svibnja 1982.



Foto: belgrano Inquiry.com



znak predaje tj. bijelu zastavu i onda opet napao ratni brod.

RAT I OBJEKTI

Ograničenja ratovanja s obzirom na objekte dijele se na one koje vrijede u svim oružanim sukobima, te na one koje vrijede u sukobima na moru. Ta ograničenja kao lex universalis propisana su raznim međunarodnim konvencijama. Prilikom bombardiranja od pomorskih snaga, zapovjednik mora poduzeti sve potreбne mjere da se poštede, koliko je to moguće, zdanja namijenjena bogoslužju, umjetnosti, znanosti i dobrotvornim svrham, povijesni spomenici, bolnice i mesta gdje su okupljeni bolesnici ili ranjenici, pod uvjetom da nisu istodobno upotrijebljeni u vojne svrhe. Dužnost je stanovnika da označe te spomenike, ta zdanja ili mesta okupljanja vidljivim znacima. Osim u slučaju kad to ne bi dopuštali vojni razlozi, zapovjednik pomorskih snaga koje napadaju mora prije početka bombardiranja učiniti sve što je u njegovoj moći da upozori vlasti (čl. 6. Konvencije o bombardiranju po

pomorskim snagama u vrijeme rata). Suprotan se događaj dogodio kada je u studenom 1991. brod JRM-a Split prilikom napada na Split pogodio nekoliko kuća u gradskoj jezgri te usidreni trajekt Bartol Kašić. Ratni brod također ne smije bombardirati određene vrste brodova, bilo javne ili privatne, koji imaju imunitet tijekom oružanog sukoba na moru. U navedene brodove spadaju vojni bolnički brodovi, brodovi koje upotrebljavaju službeno priznata društva Crvenoga križa (Crveni polumjesec), brodovi namijenjeni isključivo obalnom ribarstvu ili maloj lokalnoj plovidbi, potom brodovi kojemu su povjereni vjerski, znanstveni ili humanitarni zadaci, brod-parlamentar te kartelni brod. Bolničke brodove ratni brodovi ne smiju ni napasti niti uzaptiti (čl. 22. Druge Ženevske konvencije). Jedina je iznimka ovog pravila ako bolnički brod počne napadati ratni brod, ometati borbe ili na drugi način sudjelovati u neprijateljstvima. Stoga se ovaj imunitet može nazvati uvjetnim.



VPB Split, zloglasni brod JRM-a, koji je 15. studenog 1991. otvorio vatru na grad po kojem je dobio ime

ZASTARJELA ODREDBA

Zanimljivo je da je ratnom brodu dopušteno bombardirati nebranjena mesta ako se mjesne vlasti odbiju pokoriti zahtjevu za davanje živežnih namirnica i zahtih za udovoljavanje trenutačnih potreba pomorskih snaga koji se nalaze ispred mesta. Zapovjednik broda tada je dužan, osim u slučaju neodgovarajućih akcija, izvestiti o tome mjesne vlasti i ostaviti im primjereno rok za evakuaciju civilnog stanovništva (čl. 3. Konvencije o bombardiranju po pomorskim snagama u vrijeme rata). Ova je odredba neshvatljiva jer je nemoguće razumjeti da bi stanovnici nebranjena mesta trebali dati živežne namirnice neprijateljskoj strani. Možda se, za shvaćanje ove odredbe, treba vratiti u doba prije 100 godina, tj. 1907. i razumjeti tadašnji duh i ozračje u kojem je donesena ova Konvencija. Tada su naime ratni brodovi i podmornice velikih supersil ušle u ratne operacije s vrlo skromnim zalihama hrane, a ratne operacije su često znale biti dugotrajne. Odredba se nije u praksi nikad primjenjivala te je neki pravni stručnjaci smatrali zabranjenom.

DRUGE VRSTE BRODOVA

Status brodova namijenjenih isključivo obalnom ribarstvu ili maloj lokalnoj plovidbi, potom brodova kojima su povjereni vjerski, znanstveni ili humanitarni zadaci reguliran je Jedanaestom Haškom konvencijom o nekim ograničenjima vršenja prava plijena u pomorskom ratu. Ove vrste brodova su izuzete od uzapćenja, kao i njihovi strojevi, oprema i teret. Izuzimanje će se prestati primjenjivati čim na bilo koji način počnu sudjelovati u neprijateljstvima (čl. 3. Haaške konvencije o nekim ograničenjima vršenja prava plijena u pomorskom ratu iz 1907.).

Prema Konvenciji, od napada i uzapćenja su izuzeti i brodovi kojima su povjereni vjerski, znanstveni ili humanitarni zadaci (čl. 4. iste konvencije). Ovo pravilo se nije poštivalo u slučaju broda Marina koji je vozeći ranjenike dospio na paljbu tzv. jugomornarice, pritom zadobivši ozbiljna oštećenja u rujnu 1991.

Imunitet uživaju i brod-parlamentarci koji prevozim pregovarače za suprotnu stranu, odnosno kartelni brod koji obavlja evakuaciju civilnog stanovništva. Takvi su brodovi dužni ploviti pod bijelom zastavom a neprijateljska strana mu je dužna izdati propusnicu.

HUMANIJI RAT?

Pravila koja reguliraju ograničenja ratovanja sužuju slobodu ratnom brodu tijekom vršenja ratnih operacija. Zaključak je da se nabrojanim i drugim pravilima vrši određena humanizacija ratovanja, premda rat zapravo nije i ne može nikad biti human. Djelovanje ratnog broda može biti usmjereni na vojne ciljeve, zatim na stranke u sukobu, na ratne brodove, naoružane trgovačke brodove, te na druge tipove brodova. Ratne operacije smiju se vršiti isključivo na području ratišta. Sva ova ograničenja propisana su u međunarodnim konvencijama, koje su prihvatile velika većina država, te su u svojim nacionalnim zakonodavstvima propisale odgovarajuće sankcije za kršenja njihovih propisa. ■

Rat se sve više među širokim slojevima američkog pučanstva počeo doživljavati kao nastavak Američkog rata za neovisnost, ili kao neki novi rat za neovisnost protiv istog neprijatelja

PODLISTAK

ANGLO-AMERIČKI RAT (1812.-1815.) III. DIO

WASHINGTON

NAKON POBJEDE U BITKI KOD BLADENSBURGA 24. KOLOVOZA 1814., BRITANSKI VOJNICI SU ISTOGA DANA UŠLI U WASHINGTON I POTPUNO SPALILI VEĆINU VLADINIH ZGRADA, UKLJUČUJUĆI I BIJELU KUĆU



Foto: US National Archives

Palež Washingtona na grafici iz knjige Povijest Engleske autora Paula de Rapin-Thoyrasa. Britanskim su postrojbama zapovijedali Robert Ross i George Cockburn

Nakon pobjede kod Moravian-towna (vidi podlistak, HV 441) američke su postrojbe zauzele teritorij zapadno od poluotoka Niagara, te poduzele daljnji prođor prema Montrealu. No Britanci su ih dočekali na obalama rijeke Chateauguay i teško porazili u bitki 26. listopada 1813. Iako su Amerikanci imali razmjerno male gubitke (23 poginula i 33

ranjena, te 29 nestalih), na borbeni moral njihovih postrojbi taj poraz je djelovao katastrofalno i rezultirao masovnim bjegom većine dragovoljačke milicije. Britanci su to iskoristili, nesmetano prešli poluotok Niagaru i na juriš zauzeli slabo branjene utvrde na njegovoj istočnoj strani. U međuvremenu su britanski ratni brodovi pojaćali napade na američku obalu,

te prodri u zaljeve Chesapeake i Delaware i nastavili borbenu djelovanja uzvodno po velikim rijekama, osobito na rijeci Potomac. Američke obalne topovnjače, ploveće bitnice i drugi manji brodovi koji su građeni u velikom broju radi obrane obale, nisu se mogli suprotstaviti znatno većim i snažnijim britanskim brodovima, niti sprječiti njihovu pomorsko-

riječnu ofenzivu. Od sredine do kraja prosinca 1813. britanski brodovi su topništvom opustosili američke priobalne gradišta Lewiston, Black Rock, Buffalo te utvrdu Fort Schlosser.

POBJEDNIČKO SAMOPOUZDANJE
Unatoč britanskom pritisku, početkom 1814. američke snage još uvijek su imale inicijativu na

Ostaci Bijele kuće nakon požara koji su podmetnuli Britanci poslije bitke kod Bladensburga.
Slika Georgea Mungera

Marinko OGOREC

U PLAMENU

kopnenom bojištu. Prvi je razlog što su njihove snage bile mnogo brojnije od britanskih, kojima je sa smanjivanjem logistike počeo slabiti i borbeni moral. Američkim postrojbama borbeni moral je, naprotiv, počeo rasti nakon niza pobjeda u sukobima s Indijancima Creek. Pleme je bilo britanski saveznik i jedno od najčvršćih članica Tecumsehove konfederacije, a ostalo je u sukobu s Amerikancima nakon propasti Indijanske konfederacije (HV 441). Američki uspjesi sve su bili češći i u sukobima s britanskim snagama, kao što je bila mala taktička pobjeda u sukobu kod Longwoodsa 4. ožujka 1814. Prva velika bitka koju su vodile regularne britanske i američke snage u 1814. godini bila je bitka kod Chippawе 5. srpnja 1814. u kojoj su discipliniranije i nadmoćnije američke snage potukle britanske. Bitka je vođena klasičnim linijskim postrojem s obje strane, osloncem na obalu rijeke Niagara. Nekoliko tjedana nakon toga, 25. srpnja, došlo je do nove bitke kod Lundy's Lanea. Poznata i po nazivu Bitka kod Niagarinih vodopada, vođena je također regularnim snagama

objiju stranu i jednakom taktičkom linijskog postroja. Bitka je u taktičkom smislu proglašena nerikešenom zbog velikih obostranih gubitaka, Britanci su izgubili trećinu snaga s kojima su ušli u bitku, a Amerikanci nešto manje od polovine svojih. No ona predstavlja novu prekretnicu u ratu, jer strateška inicijativa počinje prelaziti na britansku stranu.

STRATEŠKA PREKRETNICA

Strateška prekretnica u Američko-britanskom ratu nije ostvarena na američkom bojištu, već je nastala stjecajem okolnosti, kao posljedica širih vojnih i političkih događanja na europskom prostoru. Naime nakon teškog poraza u bitki kod Leipziga (16. – 19. listopada 1813.), Napoleon je bio prisiljen abdicirati 11. travnja 1814. čime je završen rat u Europi. Sada je Velika Britanija mogla osloboediti mnogo veće snage za rat sa SAD-om, pa je odmah u početku pojačana pomorska blokada Amerike. Američki prekomorski promet je gotovo potpuno obustavljen: od oko milijun tona robe koliko je bilo 1807. u mirnodopskom razdoblju, sveden je na jedva 60 000 tona. Tu su

Foto: The White House Historical Association



količinu ostvarivali pojedini brzi krijučarski jedrenjaci koji su se usudili probiti britansku blokadu. U međuvremenu su Britanci zaplijenili ili potopili više od 1400 američkih trgovačkih brodova. Nakon završetka rata u Europi Velika Britanija je uputila veliki vojni kontingenat u Ameriku, koji se nesmetano uspio iskrcati u luci Benedict (Maryland) 18. kolovoza 1814. pod zapovjedništvom generala Roberta Rossa. Već nekoliko dana nakon iskrcavanja britanskog kontingenta došlo je do bitke kod Bladensburga koja je u povijesti postala poznata kao "najveća sramota koja se dogodila američkoj vojsci".

RAKETE NISU ZA ZABAVU

Dobro uvježbanoj britanskoj regularnoj vojsci, visokog borbenog morala nakon pobjede nad Napoleonom, suprotstavila se brojnjica američke vojske, ali uglavnom sastavljena od nedisciplinirane dragovoljačke milicije. Iako su raspolagali znatno većim brojem topničkih oruđa (18 topova raznih kalibara prema britanska tri), američki vojnici doživjeli su neugodno iznenađenje susrevoši se prvi put s rakетnim bacalicima. Iako su u to vrijeme rakete bile odavno poznate u većini europskih zemalja, korištene su isključivo za vatromete i zabavu, u čemu je prednjačila Francuska. Međutim za ratne svrhe prvi su ih uporabili Britanci, na osnovi svojih kolonijalnih iskustava. Naime, kolonijalnim osvajanjem Indije (krajem XVIII. i početkom XIX. stoljeća), Britanci su našli na žestok otpor i ubrzo se upoznali s demoralizirajućim učinkom indijskih raketa, zbog čega nisu gubili vrijeme da istraže to

oružje, moderniziraju ga i naprave svoje ratne rakete. Tako su 1805. nastale i prve Congreve rakete. Ime su dobile po pukovniku Williamu Congreveu, koji ih je i dizajnirao, a uporabljene su 1806. godine u granatiranju Boulogne koja je od njih pretrpjela razarajuće požare. Već iduće godine Britanci su Congreve raketama izazvali velike požare u Kopenhagenu.

VRAĆANJE BORBENOG MORALA

Iste su rakete uporabili protiv američkih snaga u bitki kod Bladensburga 24. kolovoza 1814. Britanske snage su raspolagale s oko 60 raketnih lansera, a učinak je bio očekivan. Američka milicija razbježala se u panici već nakon prvi nekoliko plotuna unatoč razmjerno malim gubicima, čime je bitka bila završena. Britanski vojnici su istoga dana ušli u Washington i potpuno spalili većinu vladinih zgrada, uključujući i Bijelu kuću. Američko državno vodstvo uspjelo se na vrijeme evakuirati iz grada.

Uništavanje Washingtona rezultiralo je suprotnim učinkom od onog koje su vjerojatno priželjkivali Britanci. Umjesto širenja općeg malodušja i osjećaja bezizlaznosti i bespomoćnosti, javio se nacionalni ponos Amerikanaca, koji je mobilizirao njihov borbeni duh i slobodarske težnje. Ponovno se razvio borbeni moral koji je i doveo do suverenosti SAD-a, a aktualni rat sve više se među širokim slojevima američkog pučanstva počeo doživljavati kao nastavak Američkog rata za neovisnost, ili kao neki novi rat za neovisnost protiv istog neprijatelja. ■

Foto: The Royal Society



Congreve rakete su kao relativno novo oružje na početku XIX. stoljeća imale bitnu ulogu kod Bladensburga

Dok se u Generalštabu JNA radio plan napadne operacije u Sloveniji, o čemu je bilo govora u prethodnom broju Hrvatskog vojnika, admirал Mamula je razmišljao o faktorima utjecaja na jugoslavensku krizu i njezino moguće rješenje u novostvorenim uvjetima. Pritom je zaključio:

"Slovenija je napadom svoje TO na JNA i nasilnim otcjepljenjem zabirnula EZ, probudila i skrenula joj pažnju da se nešto ozbiljno događa na jugoistoku Evrope, u Jugoslaviji. Neizvjesno je bilo, da li se sukob koji se otvaraо može preliti preko naših granica i ugroziti

onalističke vođe mogli pružiti u svakoj pojedinoj republici. U tom smislu situacija je bila vrlo različita od republike do republike i među narodima, koji su u njima živjeli. (...)

Tamo gdje su republičke vojske već formirane bile bi razoružane. U Sloveniji bi to bilo učinjeno izvodeći operaciju ponovnog posjedanja granica. U Hrvatskoj odmah poslije toga, u operaciji blokada kasarni. Vojna sposobnost Zbora narodne garde (ZNG) da se suprotstavi JNA bila je mala. O tome su, osim naših informacija, svjedočile ocjene samog Tuđmana iznijete tih dana na sjednici Državnog savjeta

drugih. Hrvati iz zapadne Hercegovine čija je agresivnost prema Armiji već bila ispoljena (Posušje, Šuica, Split) činili bi problem i rejon bi bilo potrebno pokriti s dovoljno snaga. Što bi se događalo u Srbiji, najmanje je bilo jasno. Zavada između vlasti i opozicije je bila ostra i svježa (9. mart!). Ali i jedni i drugi su bili na nacionalističkim pozicijama velike Srbije. Svatko na svoj način i svojim snagama i sredstvima, ili zajedno, branili bi ideju „veliku Srbiju“, kada bi ocjenili da je Armija krenula svojim vlastitim putem u odbranu Jugoslavije i socijalizma. Nije se smio ni za momenat

HRVATSKI MEMORIJALNO-DOKUMENTACIJSKI CENTAR DOMOVINSKOG RATA U SURADNJI S HRVATSKIM VOJNIKOM OBJAVLJUJE AUTENTIČNE DOKUMENTE I MEMOARSKO GRADIVO VEZANO UZ DOMOVINSKI RAT

MEMOARSKO GRADIVO

ADMIRALA BRANKA MAMULE O

region. Nije bilo sumnje, da će miješanje EZ ići na ruku cijepanju Jugoslavije iz najmanje dva razloga: odbrane ljudskih sloboda i demokratskih prava malih naroda, a u slučaju Slovenije i Hrvatske građani su se na referendumima izjasnili za suverene nacionalne države, i presudnog utjecaja Njemačke u EZ, čiji stav prema cijepanju Jugoslavije je bio općepoznat.

Vanjska intervencija u slučaju odlučnog nastupa JNA bila je malo vjerojatna. EZ nije imala snage za tu namjenu, a još manje odlučnosti da to učini. Ako bi i došlo do intervencije to ne bi bilo izvodivo prije od mjesec dana, a dotle bi se situacija u zemlji stavila pod kontrolu. NATO se izvan granica zemalja članica ne bi angažirao. Na području Balkana moralno se u tom slučaju očekivati i angažiranje druge strane – SSSR-a sa svim neizvjesnim ishodom za Evropu i svijet. (...)

Uspjeh Armije u preuzimanju vlasti u zemlji ovisio je od oružanog otpora koji bi joj naci-

obrane Hrvatske i smjena generala Špegelja, koji je izazivao JNA.

Najveća opasnost prijetila je od jedinstvenog suprotstavljanja vladajućih struktura i opozicije. U Sloveniji je takvo jedinstvo demonstrirano pred nekoliko dana. U Hrvatskoj bi se dogodilo slično, homogenizacija hrvatskih masa uspješno je ostvarivana. Trebalo je očekivati, da bi došlo do naglog urušavanja čim bi JNA postigla prve uspjehe u Hrvatskoj. Srpski dio stanovništva bi u odlučnom nastupu Armije video svoju vlastitu zaštitu. Nacionalističko rukovodstvo u Srpskoj Krajini, kada bi utvrdilo prave ciljeve Armije, suprotstavilo bi joj se. Za njih bi to bio povratak u odbačeni sistem komunizma. Međutim, vojne formacije pod njihovom komandom bile su malobrojne i ne bi bile u stanju suprotstaviti se JNA. Najveći broj njih otkazao bi poslušnost vodama. Nije bilo razloga da se plašimo ponašanja većine Muslimana i Srba u Bosni. Armija je još uvijek uživala ugled i kod jednih i kod

zanemariti utjecaj i povezanost Beograda sa Srbima u Bosni i Hrvatskoj. S druge strane, vojska u Srbiji je tradicionalno poštovana, uvažavala se njezina poruka i postupak. U JNA većina kadrova bili su Srbi, poniženi poslije brojnih napada na Armiju, a da ni jedanput nije snažno uzvraćeno. Slovenija je prevršila mjeru i nacionalisti su ih tih dana javno prozivali, sramotili i pljuvali po Beogradu i Srbiji. Nepotrebno je govoriti, da su među prvima željeli oprati obraz i podignuti glavu. Konačno, jedino odbranom Jugoslavije rješavao se stari aksiom Srbije, da svi Srbi treba da žive u istoj državi, pa je logičan zaključak morao biti, da će odbrana Jugoslavije imati podršku većine Srba. Za ocjenu raspoloženja srpskih generala u JNA karakteristična je izjava generala Marka Negovanovića, pomoćnika ministra odbrane, na sastanku boraca 1. Proleterske brigade. Kada je umirovljeni general Eugen Lebarić upitao otkud dezerterstvo u vojsci i otpor mobilizaciji u Srbiji, Negovanović je

odgovorio neka za to pita predsjednika Srbije, za defetizam da je kriva SPS i rukovodstvo Srbije – oni suinicirali borbu srpskog naroda, a sada se pripremaju da se povuku iz Hrvatske.“ (Mamula, str. 218-219)

"Pripreme za operaciju u Sloveniji tekle su, odluke su donošene, a naređenja izdavana zapovjednicima. Vrijeme početka – „Č“ - ostalo je za posebnu odluku generala Kadijevića, ali je rečeno da će to biti slijedeći dan u ranim jutarnjim satima ili dan kasnije u isto vrijeme (4. ili 5. srpnja, op. a.), s tim da će se odluka saopćiti pravovremeno. General Jurjević, „komandant RV i PVO je upozoravao da se donijeta odluka ne može opozvati. Imao je veoma

za) doživjeo neuspjeh. Predočio je dvije ostale mogućnosti – povlačenje i time indirektno priznavanje slovenačke secesije ili, Plan B – sveobuhvatnu invaziju i gušenje slovenačke pobune. Na Kadijevićevo zaprepaščenje, Jović je stavio veto na Plan B.“

General Kadijević se ni ovaj put nije odlučio, pa je operacija u Sloveniji odložena, a potom je 18. srpnja 1991. Predsjedništvo SFRJ donijelo odluku o povlačenju JNA iz Slovenije. Može se reći da je tom odlukom zapečaćena sudbina Jugoslavije, odnosno da je propao zadnji pokušaj očuvanja Jugoslavije. Tako je zaključio i admirал Mamula: "Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija više nije

nije imala izbora". Srbijski član Predsjedništva SFRJ Borisav Jović je 30. srpnja 1991. zapisao: „Sedmo u mojoj kancelariji Veljko (Kadijević), Slobodan (Milošević) i ja. Pred sednicu Predsedništva s predsednicima republika o budućnosti Jugoslavije. Veljko želi da nas 'jasno i definitivno' obavesti o svom stavu i konačnoj orientaciji: JNA se transformiše u vojsku onih koji žele da ostanu u Jugoslaviji, a najmanje je: Srbija, srpski narod plus Crna Gora. Na ovim principima se povlači na teritorije i mijenja rukovodstva. Ne vjeruje više ni u koju varijantu opstanku Jugoslavije. Slobodan ga upozorava da to što govori sporo radi. Treba brže da to radi.“

1990. - im (II. DIO)

negativno iskustvo iz prethodnih dana kada je šezdesetak aviona morao vratiti sa zadatka na aerodrome s podvješenim bojevim kompletima. Jedinice određene za sudjelovanje u operaciji bile su „podgotovljene i pokrenute“. No događaji na političkoj sceni uzeli su drugačiji tijek. Srbijsko vođstvo odlučilo je da "ne postoje više nikakvi politički uslovi za očuvanje integriteta zemlje". Zaključilo je da će "Sloveniju najbolje kazniti ako odmah donesu odluku o njezinom isključenju iz Jugoslavije". To je prokomentirano i u knjizi Laure Silber i Allana Little *The Death of Yugoslavia* (London, 1996.): "Trećeg dana slovenačkog desetodnevnog rata, 30. lipnja, Srbija je konačno prestala podržavati nastojanja JNA da održi Jugoslaviju kao jedinstvenu državu. Na sjednici Saveta za zaštitu ustavnog poretka, Borisav Jović je, u Miloševićevu ime, jugoslavenskim generalima izvukao tepih ispod nogu... Na sjednici general Kadijević je obavijestio prisutne da je Plan A (ograničena akcija za povrat graničnih prijela-

postojala, nestala je. Sve nadalje je politička i međunarodna pravna tehnika, a četvorogodišnji rat u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini izravna tragična posljedica."

U dotadašnjem unutarnjem sukobu u redovima JNA između, uvjetno rečeno, „projugoslavenskih“ i „prosrpskih“ kadrova, prevladali su ovi drugi, kojima se, očigledno (o tome svjedoči i spomenuta odluka o povlačenju JNA iz Slovenije), priklonio i Veljko Kadijević. Pokušaj admirala Branka Mamule da na terenu uspostavi mrežu projugoslavenskih kadrova, forsiranjem Stranke Jugoslavena – Pokreta za Jugoslaviju, nije uspio, zbog toga što je Srpska demokratska stranka prihvatala velikosrpsku ideju i nametnula se Srbima koji su živjeli na područjima s većinskim srpskim stanovništvom u Hrvatskoj.

I admirал Mamula je primijetio da se „poslije poraza u Sloveniji, Armiji jednostavno i bez otpora nameće koncept velike Srbije i diktira doktrina kojom će ga ostvariti“, te da „JNA više

Na kraju, admiral Mamula je zaključio, odajući time priznanje politici predsjednika Tuđmana: „Bilo je samo pitanje vremena kada će se JNA morati povući iz Hrvatske. Tuđman je zauzeo ispravan strategijski stav: na vanjskom planu insistirati na priznavanju suverene Hrvatske, u zemlji ubrzano naoružavati i stvarati vojsku koja bi se mogla suprotstaviti istovremeno i JNA i krajiskoj paravojsci, a kada Hrvatska bude priznata i JNA se bude morala povući, poraziti krajisku vojsku i natjerati Srbe na poslušnost. Dok se ne stvore pretpostavljeni uvjeti zauzet je stav, da se odugovlači, pregovara, ne izaziva JNA na radikalni razračun, kada se ocijeni da bi to ona mogla učiniti tražeći prekid neprijateljstava, jednom riječju – kupovati vrijeme. Uspjelo mu je ostvariti sva tri cilja s tim, što se poraz krajiske vojske morao odgoditi dok se ne steknu sve neophodne međunarodne okolnosti najneposrednije povezane s ratom u Bosni i porazom bosanske srpske vojske proljeća i ljeta '95.“ (Mamula, str. 230) ■

100. obljetnica
peruanske ratne
podmorniceShematski
priček
malezijske
ratne
podmornice

30sen

FILATELIJA

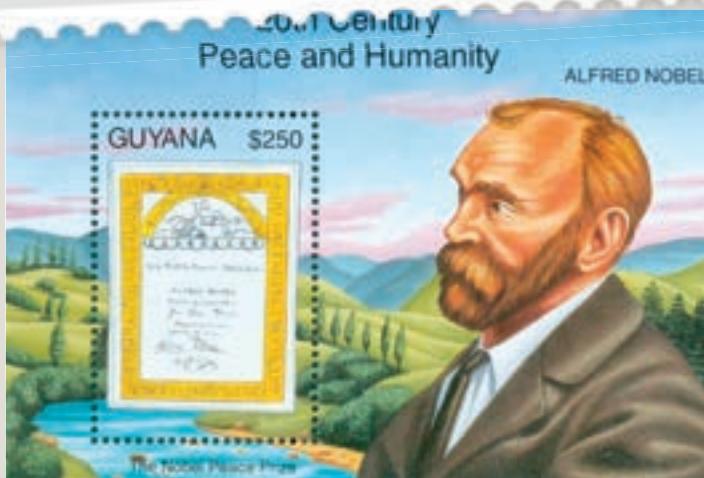
Dobitnik Nobelove
nagrade za mir 1988. bila
su Mirovne snage UN-aDobitnica Nobelove nagrade
za mir Majka Terezija na
irskoj marki 2009.

MARKE

PODSJETNICI NA NAGRade MIROTVORCIMA

Nobelovu nagradu može dobiti svaki stanovnik Zemlje, bez obzira na narodnost i rasu kojoj pripada, a koji je svojim djelom, otkrićem ili djelovanju na određenom području učinio veliku korist čovječanstvu. Posebnu pozornost privlači nagrada za mir koju dodjeljuje norveško Nobelovo povjerenstvo

Ivo AŠČIĆ



Alfred Nobel, izumitelj dinamita i utemeljitelj prestižne zaklade koja, između ostalih, dodjeljuje nagradu za mir, na marki južnoameričke države Gvajane

Švedski izumitelj dinamita i bezdimnog eksploziva balistit. Alfred Bernhard Nobel (1833.-1896.) nije niti sludio da će njegova zaklada za nagrađivanje najznačajnijih svjetskih znanstvenih i književnih dostignuća te doprinosa razumijevanju među narodima, miru i ukidanju naoružanja, u budućnosti dodjeljivati prestižne nagrade nazvane po njegovu imenu, svjetskim velikanicama i međunarodno priznatim organizacijama. Posebnu pozornost privlači nagrada za mir koju dodjeljuje norveško Nobelovo povjerenstvo. Čak tri puta nagrade su dodijeljene Međunarodnom odboru Crvenoga križa (1917., 1944. i 1963.), a dvije Uredu visokoga povjerenika UN-a za izbjeglice (1954. i 1981.). Mirotvorstvo podrazumijeva uspješno zalaganje oko širenja bratstva među narodima, smrnjnjem ili ukidanjem stajačih vojski i osnivanjem, odnosno povećanjem broja mirovnih kongresa.

Jedan od dobitnika Nobelove nagrade za mir (1953.) je američki general i političar Marshall George Catlett koji se posebno istaknuo u I. svjetskom ratu na europskom bojištu. Pod njegovim je vodstvom američka vojska uvećana od 200 000 pripadnika 1939. na približno osam milijuna pripadnika 1945. Zaslужan je također i za stvaranje NATO-saveza. Američka pošta odala mu je priznanje 1967. izdavanjem prigodne marke. Dobitnici Nobelove nagrade za mir su i Mirovne snage UN-a 1988. Organizacija za zabranu kemijskog oružja 2013., Evropska unija 2012., Fond Ujedinjenih naroda za djecu (1965.), Međunarodni pokret za uklanjanje mina (1997.), Mikhail Sergejevič Gorbačov (1980), Dalaj

Lama XIV. (1989.), Majka Terezija (1979.), Yasser Arafat, Shimon Peres i Yitzhak Rabin (1994.), Nelson Mandela i Frederik Willem de Klerk (1993.) i dr. Posjetimo kako je 1991. godine, tijekom agresije na Hrvatsku, 109 dobitnika Nobelove nagrade potpisalo apel za mir.

Zaslužne osobe i pojedinci, dobitnici Nobelove nagrade dodatno su dobili priznanje objavom njihova motiva, logotipa ili prepoznatljiva vizuala na poštanskim markama velikog broja država i samostalnih teritorija (Albert Luthuli – prvi dobitnik Nobelove nagrade iz Afrike, Južnoafrička država 2011.; UN mirovne snage, Ujedinjeni narodi 1989., Nelson Mandela, Meksiko, 2013., Međunarodni odbor Crvenog križa, Mauricijus 2013. i dr.). Početkom prosinca 2001. Hrvatska pošta izdala je tri poštanske marke s motivima

hrvatskih dobitnika Nobelove nagrade: Ivo Andrića (1902.-1975.) za književnost 1961., Lavoslava (Leopolda) Ružičke (1887.-1976.) za kemiju 1939. i Vladimira Preloga (1906.-1998.) za kemiju 1975. Marke u spomen na nobelovca Ivu Andrića izdale su još neke države (Brazil i Srbija 2011., BiH 2012. i dr.).

POKAZATELJI MOĆI ORUŽANIH SNAGA

Ratne podmornice na poštanskim markama nisu nepoznana filatelistička tema određenog broja filatelisti, one su uglavnom podtema filatelije koja istražuje i proučava oružane snage, brodove, tehnička dostignuća i sl. Prema dostupnim podacima, prva ratna podmornica pojavila se na rumunjskoj poštanskoj marki 1936. godine. Bila je jedina pod-

mornica (Delfinul) na strani Sila osovine u Crnom moru na početku II. svjetskog rata. Usaporebne radi, Rusi su imali 40 podmornica.

Američka pošta poznata po odavanju priznanja na poštanskim markama zaslužnim osobama i institucijama iz svoje prošlosti izdali su tek 1993. prvu marku s motivom ratne podmornice. Odužili su se 2000. godine kada su prvi put u svojoj izdavačkoj politici izdali prestižni karnet s pet maraka koje prikazuju njihove ratne podmornice tijekom 20. stoljeća (USS Holland, S Class, Gato Class, Los Angeles Class i Ohio Class).

Marke s motivima raznih podmornica svojih oružanih snaga izdali su, između ostalih, države poput Perua 2011. (100. obljetnica ratne podmornice), Rusije (u više navrata od 1962. do 2006. prikazivali su različite klase podmornica), Malezije 2009. (tri marke s motivima podmornice Tunku Abdul Rahman), ČAD-a 2012. (šest maraka s motivima podmornica velikih oružanih sila iz II. svjetskog rata), Gibraltara 1967. (prva nuklearna podmornica Ujedinjenog Kraljevstva), Indije 2006. (podmornica iz predsjedničke flote). ■



Američka ratna podmornica s početka 20. stoljeća



Aleksandrijska
tetradrahma
cara Komoda

Foto: Ancient Coin Search Info

VEKSİLOLOGIJA

Na moru, prije izuma suvremenih telekomunikacijskih uređaja, zastave su bile najučinkovitije sredstvo komunikacije na daljinu. Jednostavne za postavljanje i zamjenu, dobro prepoznatljive na većim udaljenostima, one mogu prenijeti vrlo složene a ipak jasne poruke preko morske pučine

ZASTAVE NA MORU

dr.sc. Željko HEIMER

Za veksilologiju se može na određeni način reći da je izvorno ipak svojevrsna pomorska disciplina. Naime, mnogo prije nego su se zastave počele učestalo rabiti na kopnu, kao što je to danas uobičajeno, zastave su mnoga stoljeća bile značajan dio brodske opreme. Iako nisu bile nepoznate na kopnu, one su bile povlastica najbogatijih slojeva feudalnog društva, koji su imali sredstava mobilizirati veće postrojbe pa im zapovijedati pod svojom zastavom. Jednostavne za postavljanje i zamjenu (za razliku primjerice od jedara koja mogu slično poslužiti, ali brod si ne može lako priuštiti da ima više raznovrsnih kompleta jedara), dobro prepoznatljive na veće udaljenosti, koje su se i znatno povećale izuzmom teleskopa, vještim, uglavnom jednostavnim geometrijskim dizajnom, zastave mogu prenijeti vrlo složene, a ipak jasne, poruke preko morske pučine. Naravno, zastave nisu jedini način takve komunikacije, uz već spomenuta jedra (sjetimo se tragične grčke priče o Tezeju, koji je koristio crna jedra da javi lošu, a bijela dobru vijest o uspjehu svoje borbe s Minotaurom), za to se mogu rabiti i svjetlosni signali (koji su loše vidljivi po danu, a plovidba se ipak stoljećima uglavnom provodila tijekom dnevnog svjetla), konture različitih oblika (kojima se i danas koriste za označavanje vrste broda) pa i drugi načini, no zastave su se pokazale najpraktičnijim.

Zastavama su se prenosile ne samo "obične" poruke o stanjima na brodu, namjerama, zapovijedima, već služe, a po tome su i najpoznatije, za identifikaciju – za označavanje državne pripadnosti broda, ali i za identificiranje njegovih drugih svojstava, namjene, statusa posade i drugih identiteta koji su važni – ili posada smatra da su važni. Takvi simboli zapravo u jednom trenutku prerastaju službu identifikacije i postaju ukrasni ili označenje taštine vlasnika broda, koji se želi pohvaliti nekim svojim uspjehom, zaslugom ili jednostavno pripadnošću ili podržavanjem kakvog elitnog kluba.

Kako god, zastava na brodovima, ratnim i civilnim, oduvijek je bilo mnogo u uporabi, a njihova čar, tradicijom i popularnošću nije ništa manja ni danas. Vjerojatno se zastave na brodovima upotrebljavaju jednako dugo koliko je i stara vještina brodograditeljstva. Zasigurno ne najstariji primjer aleksandrijskih kovanica iz II. stopeća prikazuje



Zastava 111. brigade HV „R“ - Rijeka

zastave na jedrenjaku istaknute gotovo na identičan način kao što se to radi i danas i dokazuje da su već tada zastave bile uobičajeni dio brodske opreme. Priča o zastavama na moru može lako obuhvatiti nekoliko tomova knjiga, a mi ćemo o njima ponešto u sljedećim nastavcima.

111. BRIGADA ZNG RH - RIJEKA

Na rječkom je području u srpnju 1991. ustrojena 111. brigada ZNG RH – Rijeka, a jezgro ustrojavanja činili su pripadnici već u travnju stvorene postrojbe specijalne policije Ajkule. Njezin krčki bataljun zaposjeda zračnu luku 2. srpnja 1991. što pripadnici slave kao dan postrojbe, a brigada djeluje na obrani pravaca prema Rijeci. Kasnije njezin dio odlazi na slavonsko i posavsko bojište. 1993. postaje 111. brigada HV „R“ – Rijeka, a 1994. 111. brigada pješačka – Rijeka. Za vrijeme Oluje sudjeluje na ličkom bojištu. Krajem 1999. ukinuta je odnosno preustrojena u pričuvnu 638. pješačku brigadu.

Brigada je vjerojatno tijekom 1993. izradila zastavu koja je inspirirana znakom brigade koji su već 1991. izradili Branko Kukurin i Oleg Đaković u obliku polukružnog štita. Na zastavi se znak pojavljuje u kružnom obliku. Zastava je plave boje s aplikiranim crno opšivenim kružnim znakom koji je crveno-bijelo šahiran 5×5, a u njemu zeleni uspravljeni zmaj crvenog jezika prednjim nogama

drži tadašnji stilizirani grb Rijeke: u plavom štitu žuti disk u kojem je u podnožu bijeli disk (stilizirani vrc) iz kojeg istječe voda, koja se preljeva u plavo podnožje znaka. Oko znaka između dva žuta tropleta na bokovima, gore je žuti natpis "hrvatska vojska" i dolje "111. brigada".

Zeleni zmaj dio je trsatske legende, čuvar grada od svih napasnika i zlikovaca, pa je primjerjen simbol obrane Rijeke. Prema njemu su pripadnici postrojbe nosili nadimak Zmajevi. Grb grada Rijeke sadrži posudu iz koje istjeće voda kao simbol Rječine, koju drži na stijeni dvoglavi crni orao. Grb je dodjelio 6. lipnja 1659. hrvatski kralj i austrijski car Leopold I. U obliku prikazanom na znaku koristi se od 1967. godine. Taj je pojednostavljeni dizajn, iako je u međuvremenu Rijeka ponovno usvojila svoj grb u povijesnom obliku, i danas popularan.

Zastava je veličine 90×185 cm, posuvraćenog rukava i sa zlatnim pozamantenskim resama s tri ruba oko 7 cm dužine. Na oba kraja rukava nalazi se par uskih plavih vrpci, oko 15 cm dužine, za učvršćivanje (zavezivanje) na kopanje. Čuva se u zbirci zastava Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Gotovo identična zastava, veličine 100×200 cm, izrađena je tehnikom digitalnog tiska 2006. godine u više primjeraka od kojih se po jedan čuva u zbirci Glavnog stožera i u Vojnom muzeju. ■

MULTIMEDIJA**PAMETNO
ORUŽJE**

Zahvaljujući 3D printerima danas je moguće isprintati pištolj ili pušku, a njemačka kompanija Armatix nedavno je predstavila i prvi pametni pištolj. Armatix iP1 već je dostupan na tržištu SAD-a te je zanimljiv po tome što se može upotrebljavati samo kada osoba koja ga koristi nosi poseban sat. Pištolj komunicira sa satom te, ako taj sat nije u blizini, on je potpuno bezvrijedan, tj. iz njega se ne može pucati. Ako korisnik pištolja nosi sat na ruci, odnosno ako mu je sat u doemetu (tada je upaljena zelena lampica na pištolju),

pištolj se može upotrijebiti. S obzirom na to da je sat zaštićen lozinkom, čak i u slučaju da vlasnik ovog pištolja izgubi sat i pištolj ili ako mu ih netko ukrade, pištoljem se i dalje neće moći koristiti jer je potrebno prvo upisati lozinku u sat. Investitor Ron Conway uvjeren je da je pametno naoružanje poput ovog pištolja budućnost te je raspisao načinu od milijun dolara za kompaniju koja uspješno razvije neke značajne inovacije u tehnologiji pametnog naoružanja. On kaže kako je ovom tržištu potreban "iPhone" među

pištoljima, odnosno poduzetnik koji bi mogao razviti pametno oružje koje će u potpunosti promijeniti tržište. Conway i slični investitori spremni su uložiti kapital i zajedno izgraditi veliku kompaniju koja će razvijati pametno, inovativno i sigurno oružje.

Ipak, nisu svi zadovoljni ovom idejom te se američka organizacija NRA (National Rifle Association) koja zagovara pravo svih ljudi na slobodno posjedovanje oružja protivi uporabi takvog pametnog naoružanja koje bi moglo biti skupo i nepouzdano.

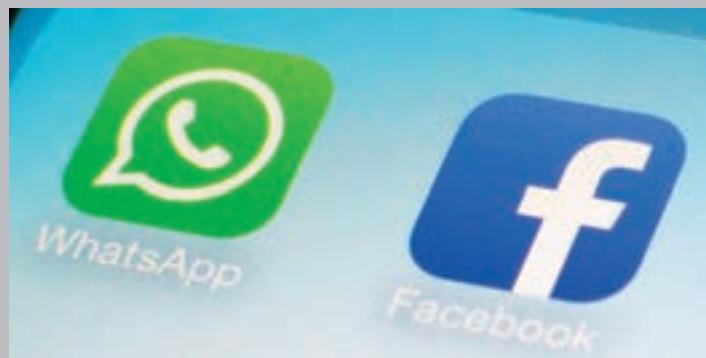
**Nova kruna iz Hasselblada**

Kao tvrtka koja se ozbiljno bavi fotografijom Hasselblad je predstavio svoje novo remek-djelo. Riječ je o srednjoformatnom fotoaparatu s 50-megapikselskim CMOS senzorom. Prvo pojavljivanje aparata bilo je rezervirano za CP+ Camera and Photo Imaging Show u Japanu koji se održao sredinom veljače. Početak prodaje očekuje se u ožujku, a za veliku svotu novca

potencijalni kupci mogu i mnogo očekivati. Prema riječima Ove Bengtsona, Hasselbladova menadžera proizvodnje, novi model, uz spomenuti senzor trebao bi ponuditi brže snimanje, mogućnost dužih ekspozicija i rad s većim ISO vrijednostima. Također najavljeni su poboljšanja za Live Video unutar aplikacije Phocus. Bit će dostupan s funkcijom višestruke ekspozicije.

MOBILNE APLIKACIJE**WhatsApp u rukama Facebooka**

WhatsApp je osnovan 2009. godine a Facebook ga je nedavno kupio za nevjerojatnih 19 milijardi američkih dolara. Kompaniju su stvorili bivši zaposlenici Yahooa, Brian Acton i Jan Koum. Prije nego što je osnovao svjetski poznat i popularan komunikacijski servis, Acton je dobio odbijenice za zaposlenje i u Facebooku i u Twitteru, pod izlikom kako njegova ideja nije dovoljno dobra. Acton je, nakon Facebookove odbijenice, rekao da se unaprijed veseli sljedećoj životnoj avanturi. Avantura mu je donijela ne samo pola milijarde zadovoljnih korisnika komunikacijskog servisa, ne samo zaposlenje pod okriljem Facebooka, već i nevjerojatne financije za cijelu kompaniju. Teško da nesretan može biti i suosnivač Jan Koum, koji je ušao u Facebookov odbor. "Prije gotovo pet godina, WhatsApp smo pokrenuli uz jednostavnu misiju: napraviti cool proizvod koji će biti globalan i koji će svatko



moći koristiti. Ništa drugo nam nije bilo bitno", izjavio je Koum, koji smatra da će ovim dogоворom dvije kompanije WhatsApp imati fleksibilnost za daljnji rast i širenje. Kakva nas iznenađenja čekaju sjedinjavanjem dva svjetska diva, možemo samo nagađati.

Pripremio Ivan HORVAT



Tango - nova tehnološka revolucija

Projekt Tango može se opisati kao mobitel s ugrađenim trodimenzionalnim skenerom. U početku će uređaj biti dostupan samo razvojnim programerima. Trenutačni prototip ima zaslon dijagonale 12,7 centimetara te posebno prilagođen hardver i softver, dizajniran kako bi pratio kretanje uređaja u 3D-u, dok istodobno stvara mapu okruženja. Djelo je Motorolina odjela ATAP, koji se proš-

log tjedna priključio Googleu. Ima kompas i žiroskop, kao i brojni drugi mobiteli, ali i vizualne senzore poput onih na Kinectu, koji skeniraju okoli prostor. Senzori mobitelu omogućavaju više od četvrt milijuna mjerena u 3D-u svake sekunde, što znači da osvježava podatke o lokaciji i smjeru u kojem se kreće u realnom vremenu, kombinirajući te podatke u 3D model prostora u

kojem se nalazite. Prema tvrdnjama voditelja Motorolina odjela za razvoj, projekt Tango nastoji mobitelima omogućiti razumijevanje prostora i pokreta slično ljudskom. To se čini pomoću naprednih senzora i računalnog vida, kako bi se dobilo nove tipove korisničkih iskustava, uključujući 3D skeniranje, navigaciju u zatvorenim prostorima i imersivno igranje.

Najtanji smartphone na svijetu

Iako tvrtka Gionee nije toliko poznata na našim prostorima, ona je azijski div čija su konkurenčija Oppo ili Huawei. Svojim modelom Elife S5.5 bacili su rukavicu upravo tim konkurentima. Debljine tek 5,5 milimetara, mogao bi s prve pozicije izgurati Vivo X3, koji mjeri 5,75 mm. U usporedbi s njima, iPhone 5s je sa 7,6 mm podeblji uređaj. U tako tanak smart-

phone vjerovatno ne stane posebno jaka baterija. No proizvođači tvrde da će 2300 mAh potrajati cijeli dan, kao i na njihovoј perjanici, modelu Elife E7. Ostale specifikacije nisu reprezentativne. Zaslon nepoznate rezolucije, dijagonale pet 12,7 centimetara, operativni sustav Amigo, temeljen na Androidu, četverojezgrevni procesor radnog takta 1,7 GHz, dva gigabajta RAM-a

te stražnja kamera s 13 i prednja s pet megapikseala. Za model koji podržava mreže 3G moguće je predviđati se u Kini za približno 370 dolara (oko 2200 kuna). Inačica s podrškom za LTE stiže tijekom lipnja i bit će nešto skupljia. Navodno će smartphone biti tijekom godine dostupan u 40 drugih zemalja svijeta što će, naravno, biti naknadno objavljen.



www.jsf.mil

Teško da danas ijedna svjetska tema vezana uz vojnu tehnologiju privlači toliko interesa među stručnjacima i entuzijastima kao što je to projekt JSF (Joint Strike Fighter), tj. razvoj borbenog aviona F-35 Lightning II. Internet je pun članaka, fotografija, novosti i forumskih rasprava o JSF-u, stoga je njihova relevantnost i kvaliteta promjenjiva i upitna. Možda je najsigurnije držati se službene stranice projekta, a to je www.jsf.mil. Dakle, već po adresi koju ćete utipkati vidite da je riječ o stranici pod "kapom" američkog Ministarstva obrane. O stranici nećemo mnogo filozofirati, tu su informacije, vesti (koje se redovito osvježavaju), povijest, akronimi, dokumenti... i što je mnogima iznimno bitno: bogata, ekskluzivna multimedija (fotografije i video). U očekivanju da F-35 postane operativan, uživajte detaljno prateći sve uzbudljive događaje u razvoju letjelice...

D. VLAHOVIĆ

WEB-INFO

www.jsf.mil

F-35 Lightning II Program

The F-35 Lightning II Program is the Department of Defense's focal point for developing advanced fighter aircraft systems for the Navy, Air Force, Marines, and our allies. The F-35 will bring cutting-edge technology to the battlefield of the future. The F-35's advanced stealth, autonomy, weapons, propulsion, systems, sensors, and integrated air systems make the F-35 the most affordable, lethal, survivable and versatile aircraft ever to be

LATEST PHOTO: F-35A Lightning II Flies On Final Approach To Naval Test Pilot School

Izabirući novac kao cilj života ne gubi se samo Bog, nego se gubi također smisao života što je neizbjježno vezan s Bogom: gubeći smisao života, ne može se više živjeti u miru. Evanđelje je, uistinu, jedan uzoran priručnik logike!

BOG ILI BOGATSTVO: OBVEZNO JE BIRATI!

Nitko ne može služiti dvojici gospodara.

Ljudsko biće ima potrebu živjeti za nešto ili nekoga: oslanjati se na nekoga. Svi imamo jedan cilj u životu: ako cilj nije Bog pravi, tada će biti uspjeh, oholost, karijera, rad, bit će bilo koja druga stvar. Problem je ovaj: živimo li za pravi cilj? Oslanjamо li se na to što ne razočarava i ne utapa? Isus nastavlja s božanskom jasnoćom i upozorava nas: "Ne možete služiti Bogu i bogatstvu", to jest: ne možete voljeti u isto vrijeme Boga i novac. Ne postoji u Evanđelju ni jedna ovakva eksplicitna i kategorična osuda kao ova. Evanđelje ne ostavlja sumnje u odnosu na to. Stavlja nas pred jednu oštru alternativu: ili Bog ili bogatstvo! Ili se nanovo postavlja vlastita sreća u Boga ili u bogatstvo. Ne može biti jedno i drugo, nego jedno ili drugo. Isus često spominje taj argument: "Ali teško vama, bogati! Vi već imate svoju utjehu". Također: "Ne sabirite sebi blago na zemlji, gdje ga uništava moljac i rđa, gdje kradljivci obijaju i kradu! Sabirite sebi blago u nebu". Drugdje: "Život čovjeka nije osiguran njegovim imanjem". "Ludače, još ove noći potražit ću tvoju dušu od tebe! Komu će tad pripasti što si nakupio?".

Stekli smo mnoga materijalna dobra, ali izgubili smo tolika dobra. "Snapretkom vjerujete kreirati nadčovjeka, naprotiv ja imam pred sobom siromašnog čovjeka. Napredak je htio riješiti sve probleme našeg postojanja, umjesto toga učinio nas je sve više nečovječnjima," ističe Albert Schweitzer

Sveti Pavao, pišući Timoteju, tvrdi: "Jer ništa nismo donijeli na svijet; isto tako ne možemo ništa ni odnijeti. A kada imamo hranu i odjeću, budimo time zadovoljni! Oni koji se hoće obogatiti, upadaju u napast i zamku i u mnoge lude i škodljive želje koje vuku ljude u propast i zatvor. Doista, lakomost je korijen svih zala.. " (1 Tim 6, 7-10).

Ne trebamo ublažiti snažne riječi Svetoga pisma, nego im trebamo dopustiti da nas osvijetle i uspostave pravedan odnos kako bi nas otvorile za jednu autentičnu promjenu života. Pitajmo se: zašto ova kategorična osuda bogatstva? Odgovor je neposredan: radi čega Evanđelje gleda danas u svjetlu kasnijeg, vaga zemaljski život u svjetlu života vječnoga. Mi smo gosti i hodočasnici na ovoj zemlji... Mnogo je ispravnije i inteligentnije gledati budućnost, radije negoli se gusići u sadašnjosti. Često nažalost više nego hodočasnici, nastajeni smo u svijetu: i dakle tražimo sigurnosti što nam ih svijet nudi. Ali to je jedna iluzija. Sigurnije je i inteligentnije nagomilavati riznice što prelaze granicu smrti i čuvaju vrijednost pred Bogom, radije nego tražiti trenutke zemaljskog zadovoljstva. Evanđelje polazi od ove mudrosti i nudi ovu mudrost."Ne budite tjeskob-

no zabrinuti za svoj život...Pogleđajte ptice nebeske...Pogleđajte ljiljane u polju...Ako Bog travu, što danas stoji na polju, a sutra se baca u peć, tako odijeva, koliko više će vas, malovjerni! (Mt 6, 25.26.27.30). Vjera u Boga donosi mir u srcu oslobađajući od tjeskobe i straha. Tko je neprestance uznenimire, ima također mnogo zemaljskoga u srcu: posjeduje također bogatstvo koje želi zadržati: ja, logika posjedovanja, zahtjev mjerjenja svijeta i drugih u službi samog sebe. Ali tko prihvata Evanđelje postaje slobodan i oslobođitelj. Paul Claudel piše: "Mnogo je lakše odreći se vlastite sreće negoli vlastite chohlosti". Ali kada je netko izabrao doista Boga, uzeo je mjesto u njegovoj pomoći oslanjajući se na ovoj stijeni, njegovo srce živi u miru. Blaženi Ivan Pavao II. mogao je reći: "Svi se čude zbog moje vedrine. Ali ja ne nalazim razloga za uznenarenost". Danas, inače, promatrao prizor jednog svijeta nervoze, nezadovoljstva, izgubljenosti i neprestanog bijega od života i često preziranja života. Sve ovo ovisi o blagostanju bez duše, posljedica jednog raširenog materializma što, na duge staze, ostavlja gorak okus u ustima pojedinaca, koji ne mogu živjeti samo o kruhu.

Tiskana i audio-video izdanja MORH-a odsad možete kupiti po pristupačnim cijenama u trgovini vojnom opremom "Hrvatski vojnik" u Zvonimirovoj ulici 5 u Zagrebu, te kantinama tvrtke "Pleter-usluge d.o.o.": vojarna "Croatia" i hotel "Zvonimir" u Zagrebu; vojarna "Pukovnik Predrag Matanović" u Petrinji; kantine HVU-1, Požega 1 u Požegi; Gašinci u Đakovačkoj Satnici; Bosut u Vinkovcima; Zemunik u Zadru; Knin 1 u Kninu; Lora 2 u Splitu i u hotelu "Rakitje" u Rakitju, te putem naše web-stranice www.hrvatski-vojnik.hr.

Knjige

Pozdrav iz Chagcharana
10 godina sudjelovanja RH u međunarodnim mirovnim misijama
Suvremeno oklopništvo
Hrvatski vojnik u službi zajednice
Razvoj streljačkog naoružanja

Fotomonografije

Mirovna misija Chad
Od branitelja domovine do čuvara svjetskog mira
Vojska pobjednika – s ponosom u budućnost

DVD

Hrvatska kopnena vojska
20 godina Tigrova
Bljesak - 5 minuta za sjećanje
Krila oluje
Zanimanje vojni pas
Mirovna misija Chad
Čuvari svjetskog mira
Oluja - 5 minuta za sjećanje
15 godina operacije Maslenica
Kadetski bal
Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape

CD

Klapa HRM "Sv. Juraj" - Najbolje od klape
Hrvatske koračnice
Domovini s ljubavlju

